

**OPVOEDKUNDIG-SIELKUNDIGE RIGLYNE VIR DIE
HANTERING VAN DIE EFFEKK VAN GESINSGEWELD
OP KINDERS**

deur

ANGELINE POOLE

**voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die vereistes vir die
graad**

**MAGISTER EDUCATIONIS-MET SPESIALISERING IN
VOORLIGTING**

aan die

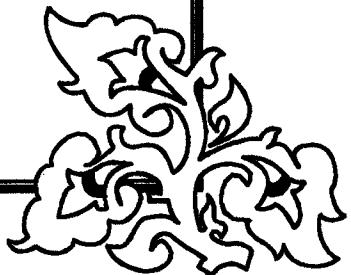
UNIVERSITEIT VAN SUID-AFRIKA

STUDIELEIER: PROF H E ROETS

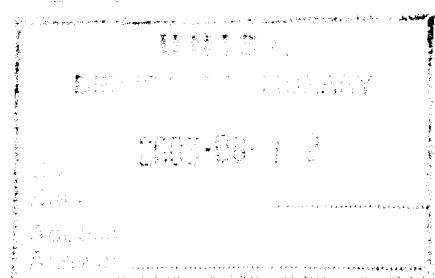
NOVEMBER 2002

Opgedra aan ...

- ♥ **Liefste Hannes my krag en liefdevolle lewensmaat**
- ♥ **My ma vir wie ek baie lief is, wat my rolmodel en steunpilaar is.**
- ♥ **My twee sussies Claudie en Dannie mag julle lewensryk en suksesvol wees.**

**ARV
362.82920968 POOL**

0001822965

VERKLARING

Studentenommer: 32072821

Ek, die ondergetekende, verklaar hiermee dat

**"OPVOEDKUNDIG-SIELKUNDIGE RIGLYNE VIR DIE
HANTERING VAN DIE EFFEK VAN GESINSGEWELD OP
KINDERS"**

**my eie werk is en dat alle bronne wat ek gebruik of aangehaal het,
deur middel van volledige verwysings erken het.**

A. Poole-Erasmus
A. POOLE-ERASMUS

2003-05-05
DATUM

DANKBETUIGING

Met bogenoemde gedagte, wens ek my oopregte dank en waardering aan die volgende:

- Ø My Vader in die hemel.**
- Ø My studieleier, professor H.E. Roets vir haar hulp, raad, leiding, ondersteuning en grootliks geduld in die skryf van hierdie verhandeling.**
- Ø My man vir sy hulp met betrekking tot die verwerking van navorsingsresultate, grafiese en diagramatiese voorstellings asook raad en geduld met my in die skryf van die verhandeling.**
- Ø Sue Botha vir die proeflees van die verhandeling en algehele onderskraging en raad.**
- Ø Alle deelnemers aan die Empiriese Studie, sonder wie se bydrae hierde studie nie moontlik sou wees nie.**
- Ø Alle ander wat 'n bydrae gelewer het deur my studiejaar vir hulle ondersteuning en begrip.**

OPSOMMING

OPVOEDKUNDIG-SIELKUNDIGE RIGLYNE VIR DIE HANTERING VAN DIE EFFEK VAN GESINSGEWELD OP KINDERS

Deur

A. Poole-Erasmus

Graad	: Magister Educationis met Spesialisering in Voorligting
Departement	: Opvoedkundestudies
Studieleier	: Professor H. E. Roets

Hierdie studie het ten doel gehad om die effek van gesinsgeweld op die Suid-Afrikaanse kind te bepaal. Die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie is gebruik in die identifisering van die effek van gesinsgeweld op die kind.

Die volgende is in die studie bevind:

- ✓ Die geweldsvraelys kan gebruik word om die effek van gesinsgeweld by die kind te identifiseer en ook as hulpmiddel dien vir die terapeut in die verband.
- ✓ Die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie kan gebruik word om die effek van gesinsgeweld by die kind te identifiseer.
- ✓ Kinders wat geaffekteer word deur gesinsgeweld toon sterker deursettingsvermoë en wilskrag ten einde 'n sukses te maak van hulle toekoms en om nie in dieselfde omstandighede te beland nie.
- ✓ Seuns en dogters se emosionele ervarings toon weinig verskille.
- ✓ Relasie met ouers in gesinsverband word negatief beïnvloed, terwyl relasie buite gesinsverband positief voorkom.
- ✓ Kinders wat geaffekteer word deur gesinsgeweld kan gehelp word, al is dit om die kind te verwyder uit die omgewing asook met terapie, gesinsterapie, ensovoorts.

SUMMARY

EDUCATIONAL- PSYCHOLOGICAL GUIDELINES FOR THE ADDRESSING OF THE EFFECT OF FAMILY VIOLENCE ON CHILDREN.

BY

A. Poole-Erasmus

**Degree : Magister Educationis with specialization in guidance and
counselling**

Department : Educational Studies

Study Leader : Professor H. E. Roets

The study was conducted to determine the effect of family violence on South-African children. The Education-Psychological Relation theory was used to identify these effects. In the literature, the following was concentrated on:

- ✓ The questionnaire can determine the effects of family violence on a child and assist a psychologist in this regard.
- ✓ Education-Psychological Relation theory can determine the effects of family violence on a child.
- ✓ Children affected by family violence show a stronger determination and willpower to succeed in their future and not to stay in similar situations.
- ✓ The emotional experiences of boys and girls show little difference.
- ✓ Relationships with parents are negatively affected, but relationships outside the family circle tend to be positive.
- ✓ Finally, children affected by family violence can be helped, albeit to remove the child from the environment and to use psychological therapy, family therapy, ectera.

INHOUDSOPGawe

HOOFSTUK 1 ORIËNTERING TOT DIE STUDIE

1.1	BEWUSWORDING	3
1.2	DEFINIËRING VAN DIE KONSEP GESINSGEWELD	7
1.2.1	Die term gesin	8
1.2.2	Die term geweld	10
1.2.3	Die konsep gesinsgeweld	10
1.3	LITERATUROORSIG	11
1.4	AFBAKENING VAN DIE STUDIETERREIN	14
1.5	PROBLEEMSTELLING	14
1.6	DOELSTELLINGS	15
1.6.1	Direkte Doelstellings	15
1.6.2	Indirekte Doelstellings	16
1.7	HIPOTESES	16
1.8	BEGRIPSVERKLARINGE	16
1.8.1	Gesinsgeweld	16
1.8.2	Kind	17
1.8.3	Opvoedkundige-Sielkundige	17
1.8.4	Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie en Terapie	18
1.9	VERDERE VERLOOP VAN DIE STUDIE	20

HOOFSTUK 2 LITERATUURSTUDIE: GESINSGEWELD

2.1	HOOFSTUKORIËNTERING	23
2.2	INLEIDING	24
2.3	GESINSGEWELD	28
2.3.1	Verskillende teorieë en perspektiewe oor die ontstaan van gesinsgeweld	28
2.3.1.1	Die Multifaktormodel	33
2.3.2	Die vorme van gesinsgeweld	34
2.3.3	Die gevolge van gesinsgeweld	39

2.3.3.1	Die effek van gesinsgeweld op die gesin	40
2.3.3.2	Langtermyngevolge van gesinsgeweld	48
2.3.4	Aanduiders van gesinsgeweld by die individue in die gesin	48
2.3.5	Die wetlike aspek van gesinsgeweld	51

HOOFSTUK 3 TEORETIESE FUNDERING: DIE OPVOEDKUNDIG-SIELKUNDIGE RELASIETEORIE EN ENKELE RIGLYNE VIR DIE HANTERING VAN GESINSGEWELD

3.1	INLEIDING	54
3.2	DIE EFFEK VAN GESINSGEWELD	55
3.3	DIE OPVOEDKUNDIG-SIELKUNDIGE RELASIETEORIE	61
3.3.1	Bespreking van die Opvoedkundig-Sielkundige relasieteorie	61
3.3.2	Die Opvoedkundig-Sielkundige relasieteorie in terme van die effek van gesinsgeweld op die kind	68
3.4	RIGLYNDE IN DIE VOORKOMING VAN GESINSGEWELD	68
3.4.1	Primêre Voorkoming	69
3.4.2	Sekondêre Voorkoming	70
3.4.3	Tertiêre Voorkoming	70
3.5	RIGLYNE IN DIE HANTERING VAN GESINSGEWELD	72
	DIE KIND, SLAGOFFER,OORTREDER EN DIE OUER	
3.5.1	Die Kind	72
3.5.2	Die Slagoffer	74
3.5.3	Die Oortreder	76
3.5.4	Ouerleiding	78
3.6	DIE GEMEENSKAP SE ROL IN DIE HANTERING EN VOORKOMING VAN GESINSGEWELD	79

HOOFSTUK 4 DIE NAVORSINGSONTWERP

4.1	INLEIDING	84
4.2	NAVORSINGSDOEL	87
4.3	NAVORSINGSONTWERP	88
4.4	NAVORSINGSGROEP	92
4.5	INSAMELING VAN DATA	93
4.6	ONTWIKKELING VAN DIE VRAEYLES	97
4.7	ANALISERING VAN DIE RESULTATE	102
4.8	INTERPRETASIE VAN DIE RESULTATE	104
4.9	MOONTLIKE UITKOMSTE	104

HOOFSTUK 5 RESULTATE VAN DIE EMPIRIESE ONDERSOEK

5.1	INLEIDING	107
5.2	NAVORSINGSGROEP	107
5.3	INSAMELING VAN DATA	108
5.4	ANALISERING VAN NAVORSINGSRESULTATE	109
5.4.1	Prosedure gevvolg in die analisering van die navorsingsresultate	109
5.4.2	Analisering van data na aanleiding van die Hipoteses	110
5.5	GEVOLGTREKKING	119

HOOFSTUK 6 SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

6.1	INLEIDING	122
6.2	BEVINDINGE VAN DIE STUDIE	123
6.2.1	Bevindinge in die literatuur oor gesinsgeweld	123
6.2.2	Bevindinge in die empiriese studie	126
6.3	AANBEVELINGS VIR DIE HANTERING EN VOORKOMING VAN GESINSGEWELD	127

6.4	LEEMTES VAN DIE STUDIE	128
6.5	BYDRAE VAN DIE STUDIE	129
6.6	TEN SLOTTE	139

LYS VAN TABELLE

Tabel 1.1	Literatuuroorsig	12
Tabel 2.1	Perspektiewe en teorieë oor gesinsgeweld	28
Tabel 2.2	Effek/Gevolge van gesinsgeweld op die kind	41
Tabel 2.3	Aanduiding van geweld in die gesin	49
Tabel 3.1	Posttraumatische stresversteuring	59
Tabel 3.2	Die Relasieteorie	62
Tabel 3.3	Tertiäre voorkoming van gesinsgeweld	71
Tabel 4.1	Die vraelys	94
Tabel 4.2	Uiteensetting van die kernaspekte van die vraelys	99
Tabel 4.3	Stappe in die analisering van die navorsingsdata	103
Tabel 5.1	Indeling van navorsingsgroep in subgroep	107
Tabel 5.2	Belewing van die karaktereinskappe van die oortreder en slagoffer onderskeidelik	112
Tabel 5.3	Gevoelens wat die verskillende geslagte ervaar	114

LYS VAN DIAGRAMME

Diagram 1.1	Die konsep gesin	9
Diagram 2.1	"The wheel of power and control"	25
Diagram 2.2	'n Multifaktormodel van gesinsgeweld	32
Diagram 2.3	Vorme van gesinsgeweld	35
Diagram 2.4	Gevolge van gesinsgeweld op die slagoffer en die oortreder	47
Diagram 3.1	Die identifisering van die effek van gesinsgeweld op die verskillende ontwikkelingstadiums van die kind	57
Diagram 3.2	Die Opvoedkundig-Sielkundige struktuur- komponente en die interaktiewe wisselwerking daarvan	61

Diagram 3.3	Riglyne in die hantering en voorkoming van gesinsgeweld deur die opvoedkundige-sielkundige	82
Diagram 4.1	Die kontinuum en karaktertrekke van kwalitatiewe en kwantitatiewe navorsing	90

LYS VAN FIGURE

Figuur 1	Hipotese2: Seuns	113
Figuur 2	Hipotese 2: Dogters	113
Figuur 3	Hipotese 6: Die meerderheid van die slagoffers van gesinsgeweld is die kinders se moeders	116
Figuur 4	Hipotese 8: Die meerderheid van die oortreders van gesinsgeweld is die kinders se vaders	117
Figuur 5	Hipotese 9: Vorme van gesinsgeweld	118

BIBLIOGRAFIE

LYS VAN BRONNE	132
----------------	-----

BYLAE

Bylaag A	Gesinsgeweldvraelys	142
Bylaag B	Verwerkingsblad vir EGK-Vraelys	152
Bylaag C	Navorsingsresultate	158

GROWING

I am the fish, which
strikes forth into the
great blue endless ocean.

My eyes are open and I am
travelling ahead, strong
and free.

My body, smooth and wet, is
surging through waves which
splash and lull me on my
endless journey.

Openness and freedom are my
jewels-

Space is my reward.

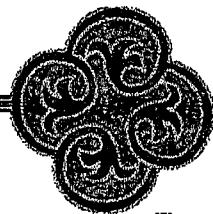
Let lightness and airiness
carry me on my journey.

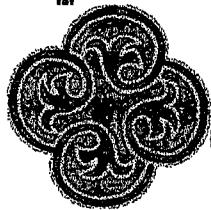
HOOFSTUK 1

Oriëntering tot die studie

"Poor wives are made
to honour and obey
must yield unto
husband's lordly sway.
Whether you live in peace,
or horrid strife,
You must stay with him, aye,
and that for life.
If he proves kind,
then happy you will be.
If otherways-
O! dreadful misery!..."

'n Gedig deur Eliza Wilkinson in
(Lentz, 2000:15)

1.1 BEWUSWORDING

"It's upsetting to hear that coming from a child. You don't want to think that those kinds of things go on. A child you care about, that you know it's hard to hear it from them. I think you feel their fear for the life that they lead". Hierdie is woorde van 'n kampberader nadat hy gepraat het met 'n jong kampeerder wat aan gesinsgeweld blootgestel is (Mullender & Morley, 1994:219).

Die navorsing het deur haar ervaringe met mense wat blootgestel is aan gesinsgeweld, daarvan bewus geword dat kinders nie altyd self mishandel word in 'n gesinsgeweldsituasie nie, maar baie keer net getuies is van die geweld wat tussen ouers plaasvind. Die gevoelens wat hulle beleef, die verwarring, vrees en angs wat hulle ervaar en die verantwoordelikhede wat op hulle skouers geplaas word, is skrikwekkend.

Die vraag kan gevra word: "Is dit nodig om 'n studie te doen oor gesinsgeweld?" Alhoewel gesinsgeweld 'n eeu oue verskynsel is, neem die probleem tans toe (soos dit blyk uit statistiek in latere dele van hierdie hoofstuk). Enersyds word met hierdie studie beoog om die leser bewus te maak van die ervaring van kinders in sulke omstandighede. Andersyds is dit ook 'n boodskap van hoop vir vroue in sulke situasies omdat hulle nie in hierdie omstandighede hoef te bly nie.

Om 'n breër perspektief te kry en ook te verstaan waar gesinsgeweld vandaan kom, is dit noodsaaklik om eers na die historiese ontwikkeling daarvan te kyk. Gesinsgeweld, en veral die tendens van mans om vrouens aan te rand, is vandag ook maar die gevolg van oer-oue persepsies en tradisionele opvattingen wat soos volg uiteengesit kan word:

- ❖ **Romeine:** Die Romeine het definitief dominansie deur mans goedgekeur. In die 8ste eeu vervat die Romeine in hulle huwelikswet dat die vrou verplig is om aan haar man onderdanig te wees. Sou sy onvanpas optree, het hy die morele en wetlike reg gehad om haar te dissiplineer en te straf. Die man is absolute beheer

gegee van lewe en dood oor sy vrou, kinders en slawe en hierdie siening het selfs die Christendom oorskadu (Feder, 1999:1).

- ❖ **Die Christendom:** Met die opkoms van die kerk is mans se oueriteit oor vrouens eksplisiet in die wette van die kerk vervat. St. Augustine skryf selfs in die 5de eeu: "...for domestic peace it was necessary, that they who care for the rest rule the husband, the wife the parents, the children, the masters the servants; and they who are cared for obey the woman their husbands, the children their parents, the servants their masters" (Lentz, 1999:11). Verder verklaar hy dat enigeen wat hierdie gesinseenheid omvergoot gekorrigieer moet word: "...word or blow, or some kind of just and legitimate punishment" (Feder, 1999:1). In die 16de eeu skryf Martin Luther: "The rule remains with the husband, and wife is compelled to obey him".

Die algemene opvatting en perspektief van die kerk in die daaropvolgende eeue was dat vroue kinderlik en minderwaardig is en dat daar nie na hulle geluister hoef te word. Hulle moet ook nie vertrou word nie, aangesien hulle as verleidsters beskou is wat mans in sonde kon lei (Feder, 1999:2 & Kakar, 1998:94).

- ❖ **Die Britse "doctrine of coverture":** In Engeland, onder die federale wetgewing, is die man en vrou, wanneer hulle trou, in die oë van die geregt as enkele regsentiteit beskou. Alle reg in hierdie eenheid is aan die man toegesê aangesien die vrou alle regte verloor het. Die uitgangspunt was dat die man sy vrou beheer en dat sy onderdanig moes wees. Met die vertrek van Engelse koloniste na Amerika het hierdie opvattinge en idees versprei en behoue gebly tot in die 1800's. In die tyd het die howe die uitgangspunt gehad dat 'n man sy tugtiging moes beperk deur 'n stok te gebruik wat nie dikker as sy duim is nie. In 1894 was aanranding op vroue nog steeds toelaatbaar, mits daar nie permanente beserings was nie. 'n Verdere gesindheid wat geheers het was dat die gesin dit eerder as 'n private aangeleentheid moes hanteer (Feder, 1999:2,11 & Kenny, 1980:5).
- ❖ **Omkering:** Tot en met die 19de eeu het howe in verskeie state geweld teen vroue toegelaat, maar later in hierdie tydperk het mans en vroue daarteen in opstand gekom sodat die howe in 1870 hierdie reg van mans weggeneem het (Kakar, 1998:97). Die "First Married Woman's Property Act 1870" was die eerste

poging van verandering waar getroude vroue beperkte regte verkry het. Hierdie wet is in 1882 uitgebrei om ook ongetroude vroue in te sluit. Later in 1907 het groot veranderinge plaasgevind met die vorming van die "Woman's Freedom League", wat 'n belangrike rol gespeel het om die mishandeling van vroue teen te werk(Lentz, 2000:18 en 19).

Bogenoemde het konstant gebly tot en met die 1960's. Gesinsgeweld is uiteindelik as 'n krimenele oortreding erken met die aanvaarding van die "Domestic Violence Act 1961", wat wetlike optrede teen oortreders moontlik gemaak het. Van toe af het baie veranderinge plaasgevind. Die stigting van die hawe vir aangerande vroue in 1972 deur Erin Pizzey in die VSA is 'n voorbeeld daarvan. Wetgewing het verbeter, spesiale eenhede is in die polisie op die been gebring om gesinsgeweld te hanteer. Kinderbeskermingseenhede vir kinders wat aan hierdie omstandighede blootgestel is, het ook verandering meegebring (Lentz, 2000:18 en 19).

Uit bogenoemde kan gesien word dat gesinsgeweld nie 'n nuwe verskynsel is nie. Vandag word gesinsgeweld as 'n ernstige probleem beskou. Stygende statistiek oor die voorkoms van gesinsgeweld is egter kommerwekkend, soos wat deur die volgende weerspieël word.

- 85% van die slagoffers van gesinsgeweld is vroue; tussen 80% en 97% van gesinsgeweld is teen vroue gerig (Humphreys, 2000:1; Kearney, 1999:290).
- Mathias, Mertin & Murray (1995:47) in (MacKenzie-Keating & McDonald, 1997:99) het 'n skatting gemaak dat een uit elke 14 vroue erg geweld in hul verhoudings ervaar; een uit elke drie huwelike ervaar minder erg fisiese geweld; ook dat die meeste vroue wat aangerand word, kinders het.
- In die VSA word 45 000 huwelike beëindig as gevolg van mans wat hulle vroue mishandel, 12 uit elke 100 vroue word fisies deur hulle eggenoot mishandel en 31% van vroue in die VSA word deur 'n eggenoot of 'n intieme vriend vermoor.
- In die VSA is daar elke jaar 3,3-miljoen kinders wat insidente van geweld aanskou/aanhoor. Die vraelyste het verder getoon dat baie van hierdie insidente

gepaard gaan met fisiese geweld (Henning, Leitenberg, Coffey, Bennett & Jankowsk, 1997:38).

- Studies in Kanada het getoon dat 7 uit elke 100 vroue fisies deur hulle eggenoot mishandel word.
- Statistiek in Suid-Afrika toon dat 1 uit elke 5 vroue deur 'n eggenoot of intieme vriend mishandel word en ook dat die gemiddelde vrou ongeveer 10 jaar in so 'n verhouding bly voordat sy dit verlaat.
- Opnames wat in 1998 deur verskeie organisasies in Kaapstad, Johannesburg en Durban gedoen is, het getoon dat in 58,7% van die gevalle dit die eggenoot/intieme maat van die slagoffer is wat die gesinsgeweld pleeg (<http://www.saps.org.za/domestic/index.html>;1).
- Pretorius (1987:259) bevestig in sy studie dat die meeste slagoffers van gesinsgeweld vroue en kinders is. Uit die steekproef van 50 vroue wat ernstige slagoffers van gesinsgeweld was, het 47 van hierdie vroue altesaam 132 kinders wat woonagtig en teenwoordig was terwyl hierdie insidente plaasgevind het.
- In die VSA word tussen 3,3 en 10 miljoen kinders jaarliks aan geweld blootgestel (Kearney, 1999:290). Peled (1998:395) toon verder dat tusssen 28% en 70% van hierdie 10 miljoen kinders self fisies en/of seksueel mishandel word.
- Meer as 80% van kinders word deur geweld in die gesin geaffekteer. Die meerderheid van die kinders het verantwoordelikheids- of skuldgevoelens getoon omdat hulle dit nie kon stop nie (Kingston & Penhale, 1995).
- Mathias et al. (1995) in (MacKenzie-Keating et al., 1997:101) het 79 kinders tussen die ouderdomme 6 tot 12 jaar ondersoek wat uit gesinne kom waar geweld teenwoordig was. Tussen 52% en 63% van hierdie kinders vertoon matige tot ernstige vlakke van gedragsprobleme, 15% met matige tot hoë vlakke van angs en 43% met 'n leesouderdom van meer as 'n jaar minder as hulle kronologiese ouderdom.

Uit bogenoemde statistiek kan die afleiding gemaak word dat gesinsgeweld ook 'n kinderbeskermingsaangeleentheid geword het, omdat die meeste van die vroue wat mishandel word, kinders het. Die blootstelling van kinders aan hierdie omstandighede affekteer die kind sielkundig, emosioneel, kognitief, sosiaal en fisies.

Alhoewel Mathias et al. (1995:54) nie betekenisvolle verskille tussen die geslagte kon kry nie, beweer Mackenzie-Keating et al. (1997:102) dat ouderdom en geslag wel 'n rol speel. Jonger kinders is meer kwesbaar vir die impak van gesinsgeweld as ouer kinders, en seuns toon meer eksterne gedragsprobleme as meisies, wat meer interne probleme ervaar.

Wat belangrik is, is dat die meeste studies aantoon dat kinders wat blootgestel word aan geweld of konflik in die ouerhuis, probleme vertoon soos 'n lae selfbeeld, sosialiseringsprobleme, skolastiese probleme, 'n selfvernietigingsgedrag, angs, depressie, misbruik van dwelms en alkohol. Hierdie kinders staan verder die kans om self mishandelaars of slagoffers te word; hulle ontwikkel nooit voldoende probleemplossingsvaardighede nie en dink dat geweld die enigste manier is om probleme in hul daaglikse lewe op te los (Johnson, 1998:274,275; McCloske, Figueiredo & Koss, 1995, McGill, Deutsch, & Zibbell, 1999:316; Von Steen, 1997:478).

Die literatuurstudie toon dat gesinsgeweld wel aandag onder navorsers geniet. Met die oog op die huidige navorsing vanuit die Opvoedkundig-Sielkundige perspektief, wil die navorser spesifiek fokus op die kind se aanskouing van konflik tussen ouers en die effek daarvan op die kind.

1.2 DEFINIËRING VAN DIE KONSEP GESINSGEWEELD

Om meer duidelikheid te kry oor die term gesinsgeweld, het die navorser dit nodig geag om die term in twee dele, naamlik gesin en geweld te bespreek voordat 'n volledige betekenis aan die term gesinsgeweld gegee word.

1.2.1 Die term gesin

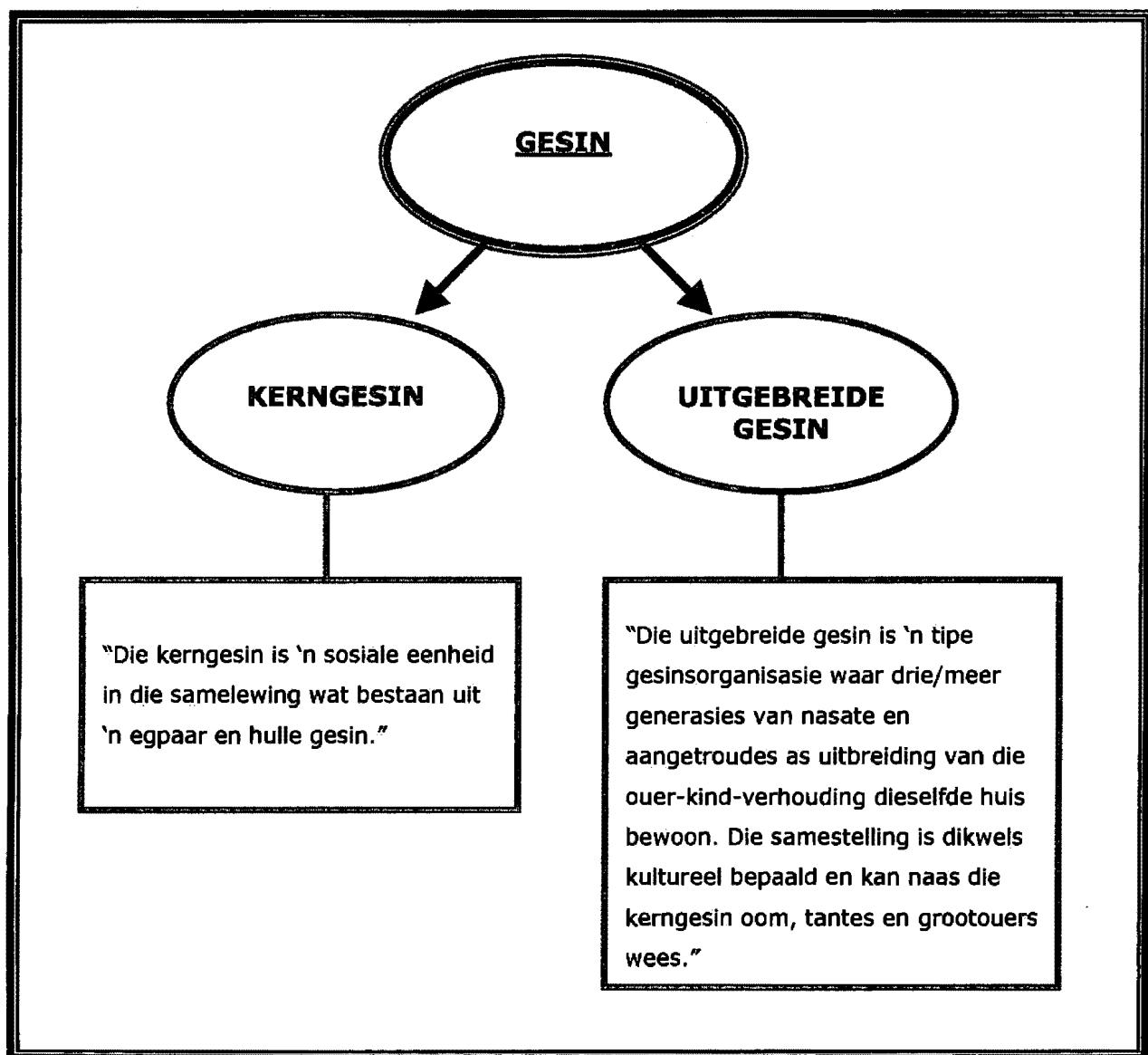
Die Griekse woord "domestic" word gedefinieer, en hou verband met die woorde familie/huishoudelikheid. Die Grieke en Romeine gebruik die woorde "domos" en "domus" om na die fisiese struktuur van 'n huis te verwys. Later het dit verander soos ons dit vandag ken, naamlik "domesticus" wat beteken verwantskap tot die gesin.

Die gesin is die fundamentele eenheid waarop die gemeenskap gebou word, sy funksies is fundamenteel en belangrik. Hy beskryf dit as volg: "*It is within the family unit, ideally an aggregate of people sharing similar biological backgrounds or strong physical and affective ties and interests such can be observed between spouses, parents and children that each individual expects to be loved to be nurtured and to be respected in his/her own privacy.*"

Le Roux (1992:6,8 & 9) gaan verder en gee meer duidelikheid aan die begrippe gesin/familie en definieer dit as "*die kleinste mees basiese sosiale eenheid in die samelewing, verbind deur bloedverwantskap, huwelik of aanneming. Die samelewing van die gesin kan varieer vanaf 'n kinderlose egpaar, enkelouergesin tot 'n egpaar met verskeie eie en/of aangename kinders*". Hy verdeel die gesin verder in twee dele (soos uitgebeeld word in Diagram 1.1).

DIAGRAM 1.1

DIE KONSEP GESIN

As gevolg van veranderde omstandighede, sluit die konsep gesin ook ongetroude pare in wat saamby, enkelouers, asook pare van dieselfde geslag wat saamwoon (sien afdeling 1.2.3).

1.2.2 Die term geweld

Volgens Palermo (1994:103.) word die term geweld afgelei van die Latynse woord "vis" wat "krag" beteken; met ander woorde, die krag wat 'n persoon gebruik teenoor 'n ander persoon in 'n aanval. Hy gaan in meer diepte in en toon dat "vis" en "violare" (wat beteken om te oortree), waar die oortreder op gewelddadige wyse misbruik maak van die regte van 'n ander persoon. Dit het dus primêr te doen met die gebruik van geweld teen ander persone. Geweld is dus die gewelddadige en opsetlike optrede van een persoon teenoor 'n ander en sluit fisiese mishandeling, sielkundige pyn en morele beperking in.

Ander beskrywings van die term geweld kom basies op dieselfde neer. Volgens Reiss en Roth (1993:35) is dit 'n aksie wat uitgevoer word; een persoon teenoor 'n ander, met die intensie om fisiese pyn/besering te veroorsaak, deur die persoon te slaan, te wurg, te skiet ensovoorts.

1.2.3 Die konsep gesinsgeweld

Hierdie konsep sluit ook aan by Browne en Herbert (1997:6) wat die vorme van gesinsgeweld as volg uiteengesit het:

- ❖ Geweld aan volwassenes in die gesin
 - ◆ Aanranding van eggenoot, verloofde, intieme vriend(in)
 - ◆ Aanranding, mishandeling en verwaarlozing van kind/ers
- ❖ Geweld deur kinders in die gesin
 - ◆ Aanranding, mishandeling en verwaarlozing van ouers
 - ◆ Mishandeling en aanranding van suigelinge
- ❖ Geweld deur kinders en volwassenes
 - ◆ Verwaarlozing, aanranding en mishandeling van die grootouers

Uit bogenoemde kan gesien word dat gesinsgeweld 'n wye begrip is en dat dit die kerngesin sowel as die uitgebreide gesin insluit (sien 1.2.1). As daar gepraat word van gesinsgeweld word daar verwys na geweld binne die gesin, gewoonlik een van die gesinslede teenoor 'n ander, met die intensie om beheer uit te oefen (Palermo, 1994:158). Die kern hier is die intensie van die oortreder om 'n ander persoon/e van sy gesin leed aan te doen hetsy fisies, emosioneel, seksueel, verbaal en/of ekonomies. Hierdie konsep sluit nie net die verhouding tussen die egaar in nie, maar verwys ook na die langtermynverhouding tussen persone van dieselfde geslag of ongetroude paartjies wat saamwoon. Dit sluit dus enige persoon in wat lank genoeg saamwoon om 'n gesinstruktuur te vorm (Humphreys, 2000:1).

Vir die doeleindes van hierdie studie word daar gefokus op geweld in die gesin van die man teenoor sy vrou.

1.3 LITERATUUROORSIG

Gesinsgeweld is 'n komplekse en moeilike probleem. Dit affekteer nie net die individuele man en vrou nie; maar ook hulle kinders, families, vriende en gemeenskap. As gevolg hiervan het gesinsgeweld geen eenvoudige oplossing nie en kan instansies nie genoeg hulp verleen nie.

Alhoewel baie inligting bestaan oor gesinsgeweld in die VSA, Australië, Nieu-Seeland, is daar min oor gesinsgeweld in Suid-Afrika. Weinig of geen inligting bestaan oor gesinsgeweld binne die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie nie. Dit is die navorsers se doel om bogenoemde twee in verband te bring met mekaar. Hier volg 'n uiteensetting (sien Tabel 1.1) van sommige bronne oor gesinsgeweld wat die navorsers kon raadpleeg om struktuur en sinvolheid aan die studie te verleen.

TABEL 1.1
LITERATUROORSIG

KOMPONENTE TER SAKE BY GESINSGEWELD LITERATUURSTUDIE	BRONNE
❖ Teorieë en perspektiewe oor die ontstaan	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Pryke & Thomas, 1998 ▫ Browne et al., 1997 ▫ Holden, Geffner en Jouriles, 1998 ▫ Mullender et al., 1994 ▫ Jaffe, Sudermann & Reitzel, 1992 ▫ Kingston et al., 1995 ▫ Chalk & King, 1998
❖ Vorme	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Browne et al., 1997 ▫ Kakar, 1998 ▫ Domestic Violence Act 116, 1998 ▫ Olivier, 1994
❖ Gevolge	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Van Rensburg, Van der Walt & De Jager, 1998 ▫ MacKenzie-Keating et al., 1997 ▫ Mullender et al., 1994 ▫ Attala, Bauza, Pratt & Vieira, 1995 ▫ O'Keefe, 1996 ▫ McNeal & Amato, 1998
❖ Effek	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Holden et al., 1998 ▫ Mullender et al., 1994 ▫ MacKenzie-Keating et al., 1997 ▫ Palermo, 1994 ▫ Kakar, 1998

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Olivier, 1994 ▪ McNeal et al., 1998 ▪ Henning et al., 1997 ▪ Van Rensburg et al., 1998 ▪ O'Keefe, 1996 ▪ Wilson, 1997 ▪ Rudo, Powel & Dunlap, 1998 ▪ Jaffe et al., 1992 ▪ Lehmann, 1997 ▪ Richards & Bates, 1997 ▪ Kilpatrick & Williams, 1998
❖ Aanduiders van gesinsgeweld by die individu en die gesin	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Walker-Hooper, 1981 ▪ Star, 1980 ▪ Kingston et al., 1995
❖ Die wetlike aspekte op gesinsgeweld	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Johnson, 1998 ▪ Chalk et al., 1998
❖ Die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Botha, 2001 ▪ Jacobs & Very, 1982 ▪ Jacobs, 1987 ▪ Raath & Jacobs, 1990 ▪ Vrey, 1979 ▪ Pienaar, 1996
❖ Riglyne in die voorkoming en hantering by die slagoffer, oortreder, ouers en die gemeenskap	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geffner & Pagelow, 1990 ▪ Wilson, 1997 ▪ Browne et al., 1997 ▪ Brandt, 1997 ▪ Van Meyel, 1999 ▪ Horton, Cruise, Graybill & Cornett, 1999 ▪ Rosenberg & Rossman, 1990

- Shaw & Bouris, 1996
- Rosenbaum & Maiuro, 1990
- Lystad, 1989
- Enid, 1998

1.4 AFBAKENING VAN DIE STUDIETERREIN

Vir die doeleindes van hierdie studie fokus die literatuurnavorsing hoofsaaklik op die volgende temas:

- ◆ Die fenomeen van gesinsgeweld.
- ◆ Die effek van gesinsgeweld op die kind.
- ◆ Riglyne aan betekenisvolle persone in die hantering van gesinsgeweld.
- ◆ Die gebruik van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie vir die identifisering van die effek van gesinsgeweld op die kind.

1.5 PROBLEEMSTELLING

Die probleem vir die studie sien soos volg daar uit:

Wat is die effek van gesinsgeweld op die kind wat dit aanskou en/of aanhoor; en hoe kan die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie dien as 'n teoretiese vertrekpunt in hierdie verband en watter riglyne kan voorgestel word vir die Opvoedkundig-Sielkundige in die hantering van sulke gevalle?

Hierdie probleemstelling impliseer die volgende komponente:

- ◆ Gesinsgeweld
- ◆ Die identifisering van die effek van gesinsgeweld op die kind
- ◆ Die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie as riglyn by die identifisering van die effek van gesinsgeweld op die kind wat dit aanskou/aanhoor.

1.6 DOELSTELLINGS

1.6.1 Direkte Doelstellings

Om die navorsingsvraag te beantwoord, word die volgende algemene doelwitte gestel:

- ❖ Om 'n literatuurstudie te doen met die oog op die volgende:
 - ◆ Omvang, historisiteit en definiëring van gesinsgeweld
 - ◆ Oorsake van gesinsgeweld
 - ◆ Vorme van gesinsgeweld
 - ◆ Die effek van gesinsgeweld op die kind
 - ◆ Die effek van gesinsgeweld op die oortreder en die slagoffer
 - ◆ Wetlike aspek oor gesinsgeweld
 - ◆ 'n Literatuurstudie oor die riglyne
 - ◆ 'n Beskrywing van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie
- ❖ Om 'n empiriese ondersoek te loods wat die effek/gevolge van gesinsgeweld by kinders bepaal wat dit aanskou/aanhoor. Hierdie ondersoek word gedoen aan die hand van 'n diagnostiese vraelys, wat geïmplementeer word en kwalitatief aangewend word in die identifisering van die effek/gevolge van gesinsgeweld op die kind.

- ❖ Hierdie vraelys word verder ook kwantitatief aangewend om deur middel van die data te bepaal of kinders van verskillende ouerdomsgroepe en geslagte dieselfde reageer op die aanskouing van gesinsgeweld.

1.6.2 Indidirekte Doelstellings

Om mense bewus te maak van gesinsgeweld en die effek daarvan op kinders.

1.7 HIPOTESES

Die volgende hipoteses word deur die navorsers gestel:

- ◆ Gesinsgeweld het 'n effek op kinders wat dit aanskou.
- ◆ Kinders van verskillende geslagte toon dieselfde "simptome" van gesinsgeweld.
- ◆ Die meerderheid van hierdie kinders vertel nie aan ander mense van die geweld in hulle huis nie.
- ◆ 'n Vraelys kan gebruik word om te bewys dat gesinsgeweld 'n effek het op die struktuurkomponent van die relasieteorie by die kind.
- ◆ Kinders in die algemeen wil hê dat hulle die omstandighede moet verlaat.
- ◆ Die meerderheid van die slagoffers van gesinsgeweld is die kinders se moeders.
- ◆ Kinders wat geweld tussen ouers aanskou, word self ook mishandel.
- ◆ Die meerderheid van oortreders is die kinders se vaders.
- ◆ Die tipe geweld wat die meeste plaasvind is fisiese mishandeling.
- ◆ Die meerderheid kinders glo daar is hulp beskikbaar vir gesinne met gesinsgeweld.

1.8 BEGRIPSVERKLARINGE

1.8.1 GESINSGEWELD

Die term gesinsgeweld (sien ook 1.2.3) sluit enige vorm van aanranding, mishandeling en kriminele oortreding in, wat fisiese beserings en/of die dood van 'n gesinslid tot gevolg het. Die oortreder is 'n gesinslid, en word gedefinieer as 'n eggenoot, vorige eggenoot, persone wat saamby. Die gesin funksioneer as 'n

gesinstruksie, ongeag of daar kinders is of nie, en of die persone van dieselfde geslag is of nie (Kakar, 1998:45).

In gesinsgeweld is daar 'n oortreder en 'n slagoffer en vir die doeleindes van hierdie studie word verwys na die oortreder as die man wat die geweld teenoor die vrou pleeg, en die slagoffer die vrou teenoor wie die geweld gerig is, asook die kind wat dit aanskou en/of aanhoor. In Edleson (1999:839) word daar ook na hierdie kinders verwys as die "*silent, forgotten and unintended victims*". Vir die doeleindes van hierdie studie sal daar deurgaans verwys word na die "kind" en word die manlike vorm "hy" gebruik om na sowel seuns as dogters te verwys.

1.8.2 KIND

In Landman, Barnard, Gerber, Roos, van der Westhuizen & Smith (1978:102.) word daar na kind verwys as 'n persoon/mens wat nog nie volwassenheid bereik het nie. Hierdie kind is steunbehoewend, het 'n moontlikheid, is onvoltooid, vraend en opvoedbaar.

Die woord kind is 'n omvattende begrip. In 'n poging om dit meer spesifiek te bekyk word dit in ontwikkelingstydperke ingedeel: (Plug, Meyer, Louw & Gouws 1988, s.v. "Kind" & "Kinderjare").

- ◆ Vroeë kinderjare: geboorte tot 5/6 jaar
- ◆ Middel kinderjare: 6 tot 12/13 jaar
- ◆ Laat kinderjare of Adolesente: 13 tot 18/21 jaar

1.8.3 Opvoedkundige-Sielkundige

Opvoedkundige-sielkunde is 'n vertakkings van die sielkunde wat bestaan uit sielkundige beginsels en tegnieke vir die ontwikkeling van opvoedkundige strategieë en programme. Die doel van die Opvoedkundige-Sielkundige is om die teoretiese en praktiese prosesse van die opvoedkunde te verstaan (Van Den Aardweg 1988, s.v. "Educational Psychology").

Net so word daar in Van Niekerk (1987:11,34.) getoon dat die opvoedkundige-sielkunde beskou kan word as 'n volwaardige, akademiese perspektief. Die Opvoedkundige-Sielkundige wil die persoonlikheidsafwykende kind se gedrag en ander probleemareas leer ken, begryp en die kind help in sy ontwikkelingsgeremdheid. Die Opvoedkundige-Sielkundige moet dus oor opvoedkundige en sielkundige insigte beskik wat as basis moet dien vir teoretiese en praktiese kennis wat gebaseer is op die verlede van antropologie, opvoedkunde, ortopedagogiek, sielkunde, kliniese sielkunde en voorligtingsielkunde.

Die Opvoekundige-Sielkundige het 'n gerigte meestersgraad en word by die Professionele Raad vir Sielkunde as 'n praktiserende Sielkundige geregistreer.

1.8.4 Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie en Terapie

Die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie word beskou as 'n verantwoordbare opvoedkundig-sielkundige teorie.

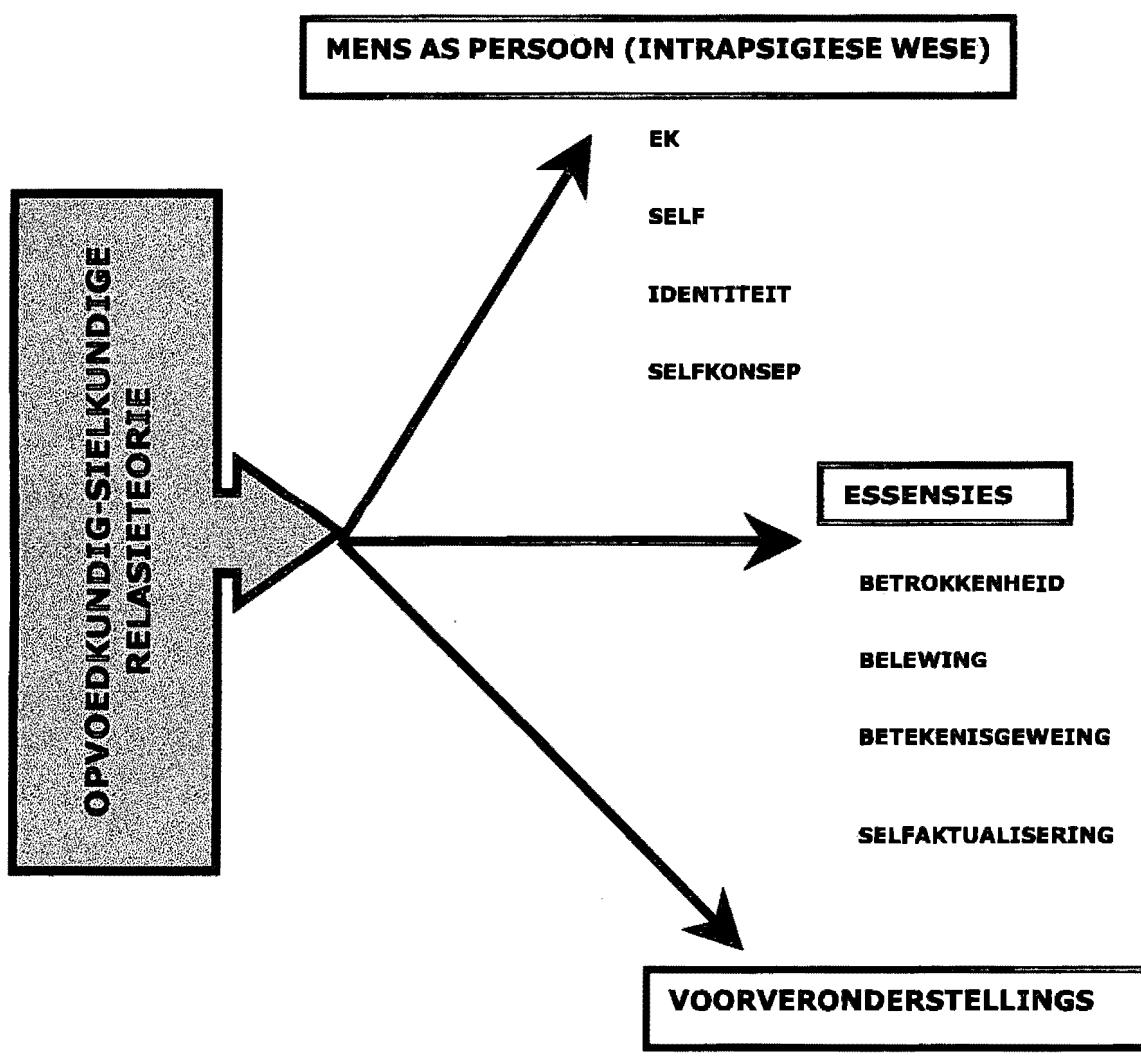
In die relasieterapie is dieselfde essensies teenwoordig as wat in 'n opvoedkundig-sielkundige teorie ingesluit word (Pienaar, 1996:7). Hierdie essensie tree in wisselwerking met mekaar en sien as volg daar uit:

- ❖ Die kind as persoon
 - ◆ Die ek
 - ◆ Die self
 - ◆ Identiteit
 - ◆ Selfkonsep
- ❖ Aktiwiteite nodig vir volwassewording
 - ◆ Betekenisgewing
 - ◆ Betrokkenheid
 - ◆ Belewing
 - ◆ Selfaktualisering

❖ Die opvoedkundig-sielkundige voorwaardes

- ◆ Relasievorming
- ◆ Die opvoedingsklimaat

Die Relasieteorie is dus gebaseer op die volgende essensies: betekenisgewing, betrokkenheid, belewing en selfaktualisering; relasies, die leefwêreld en die opvoedingsklimaat. Hierdie vorm die fondament waarop die intrapsigiese struktuur naamlik, die ek, self, identiteit en selfkonsep, staan. Daar is 'n intrapsigiese wisselwerking tussen bogenoemde struktuurkomponente wat op die einde verantwoordelik is vir 'n persoon se gedrag met die uiteindelike doel van selfaktualisering (Jacobs et al., 1982:24). 'n Volledige beskrywing volg in Hoofstuk 3 en sien opsommend soos volg daar uit:

1.9 VERDERE VERLOOP VAN DIE STUDIE

'n Kort opsomming word gegee vir die verdere verloop van die studie:

❖ Hoofstuk 2

Hierdie hoofstuk behels 'n literatuurstudie oor gesinsgeweld wat die volgende insluit:

- ◆ Die verskillende perspektiewe oor gesinsgeweld
- ◆ Verskillende vorme van gesinsgeweld
- ◆ Oorsake van gesinsgeweld
- ◆ Die effek/gevolge van gesinsgeweld op dië kind, slagoffer en die oortreder
- ◆ Karaktertrekke van verskillende individue in die gesin wat blootgestel word aan geweld
- ◆ Die wetlike aspek van gesinsgeweld

❖ Hoofstuk 3

'n Literatuurstudie oor die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie, met die daarstelling van riglyne vir voorkoming en identifisering van kinders uit ouerhuise waar gesinsgeweld plaasvind.

❖ Hoofstuk 4

'n Beskrywing van die empiriese navorsing wat die volgende insluit:

- ◆ Die navorsingsdoel
- ◆ Die navorsingsontwerp/metode
- ◆ Die navorsingsgroep
- ◆ Die insameling van data
- ◆ Die analisering van data
- ◆ Die moontlike resultate/uitkomste
- ◆ Die moontlike interpretasie van die resultate

❖ Hoofstuk 5

Die weergee, interpretasie en gevolgtrekking van die navorsingsresultate.

❖ **Hoofstuk 6**

Bespreking, samevatting, aanbevelings en gevolgtrekking van die navorsing in geheel.

HOOFSTUK 2

Literatuurstudie: Gesinsgeweld

2.1 HOOFSTUKKORIËNTERING

In hierdie hoofstuk word daar 'n literatuurstudie gedoen oor sake rakende gesinsgeweld in die algemeen, asook die effek daarvan op kinders. In 'n poging om die literatuurstudie te vergemaklik, is die volgende vrae gevra:

- Wat is gesinsgeweld?
- Het kinders wat geweld tussen ouers aanskou 'n skuldgevoel?
- Wat is die impak van gesinsgeweld op die kind wat dit aanskou?
- Hoe hanteer hierdie kinders die geweld wat hulle tussen ouers aanskou?
- Wat is in die literatuur opgeteken oor gesinsgeweld?
- Wat is die oorsake van gesinsgeweld?
- Is die belewing van gesinsgeweld tussen seuns en meisies dieselfde?
- Wat is die implikasie van gesinsgeweld op die kind?
- Wat is die karaktertrekke van hierdie tipiese gesin?
- Is die belewing van kinders van verskillende ouderdomsgroepe van gesinsgeweld dieselfde?
- Hoe hanteer kinders die geweld wat plaasvind tussen ouers?
- Wat is die gevolge van gesinsgeweld op die oortreder?
- Wat is die perspektiewe op gesinsgeweld?
- Hoe lyk die verskillende vorme van gesinsgeweld?
- Wat is die wetlike implikasies van gesinsgeweld?
- Wat is die aanduiders van gesinsgeweld?
- Watter effek het gesinsgeweld op die slagoffer?
- Is daar enige langtermyngevolge van gesinsgeweld?

2.2 INLEIDING

***"Die neiging tot aggressie...
is die grootste hindernis
van die beskawing"***

-Sigmund Freud

**(Claassen, Muller &
van Tonder, 1998)**

Sedert die begin van alle tye word die samelewing gekenmerk deur geweld. Ons bly in 'n wêrld, 'n gemeenskap vol geweld (Flanzer, 1982:4). In ons omgang met mekaar en in die media word ons daaglik met die realiteit van gewelddadige gesinne gekonfronteer. Dit is al so deel van ons beskawing as wat die geskiedenis al bestaan (sien Hoofstuk 1, 1.1).

Alle tipies geweld hou verband met die misbruik van beheer en mag deur die oortreder teenoor die slagoffer in 'n verhouding. Navorsing toon dat die oortreder in beheer wil wees van elke situasie wat hom in die gesin afspeel. Hierdie beheer word uitgeoefen deur middel van intimiderende en manipulerende gedrag wat gepaard gaan met aggressiewe gedrag. Die oortreder glo hy tree reg op en as die slagoffer hom durf teëgaan sal sy dit ontgeld. Bydraende faktore tot die gewelddadige gedrag is 'n lae selfbeeld, gevoel van ontoereikendheid en 'n gebrek aan selfgelding (Kakar, 1998:139).

DIAGRAM 2.1
"The wheel of power and control"

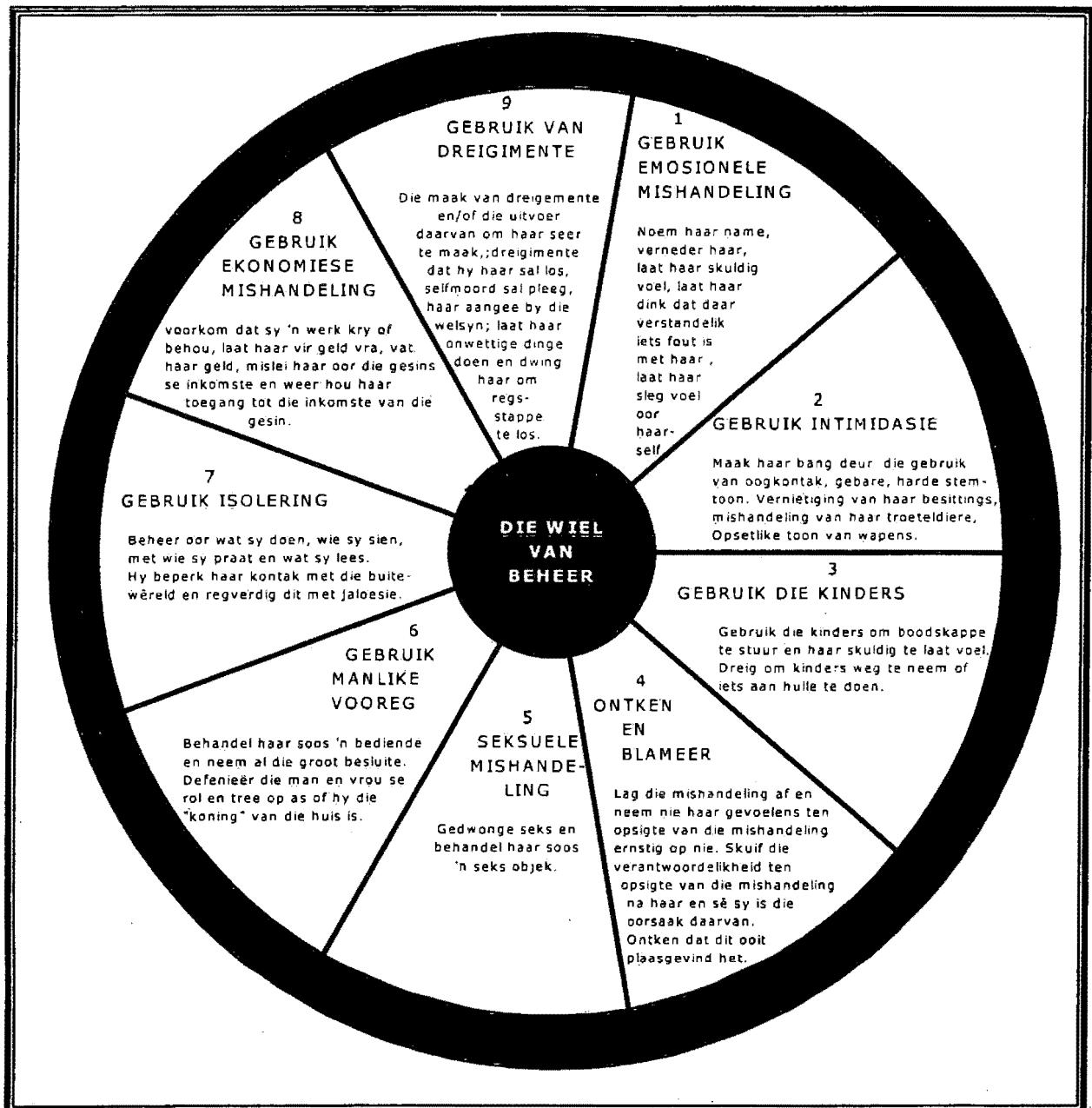

Diagram 2.1, soos aangepas is uit

(<http://www.WHBWhomepageindex.htmlindex.html/VtAgencyofhumanService>), gee 'n uiteensetting van die verskillende strategieë wat die oortreder gebruik om

die slagoffer te manupileer en beheer uit te oefen. Die insidente is nooit geïsoleerd nie, oorvleuel mekaar, en sluit aan by alle vorme van geweld.

Die vraag wat egter met reg gevra kan word, is die rede waarom die slagoffer in hierdie verhouding bly? Ferraro (McCarthy, 1997:137) en ander navorsers (Conroy, 1982:32) het tot die gevolgtrekking gekom dat vroue hoofsaaklik as gevolg van twee redes in die verhouding bly.

- ❖ Sy beskou haarself as vasgekeer, sonder die moontlikheid om uit die situasie te kan ontsnap. Hierdie persepsie is veral te wyte aan die volgende:
 - ◆ 'n Vrees dat sy as gevolg van haar weggaan die kinders sal verloor.
 - ◆ Finansiële redes; sy is nie finansieel selfstandig en onafhanklik nie.
 - ◆ Wil hê die kinders moet 'n vaderfiguur hê.
 - ◆ Voel verantwoordelik vir die gewelddadige gedrag, met voortspruitende skuldgevoelens.
- ❖ Ontkenning van:
 - ◆ Beserings
 - ◆ Die oortreder se manupilering en intimidasie
 - ◆ Opsies en hulp

In die lig van bogenoemde, is dit verstaanbaar dat vroue in hierdie omstandighede bly. Die gevolge van hierdie dade behoort egter van naderby beskou te word (sien 2.3.3).

Die meeste mense betree 'n intieme verhouding/huwelik met onrealistiese verwagtinge. Hierdie onrealistiese verwagtinge het baie te make met stereotipe persepsies van die verlede (sien Hoofstuk 1, 1.1). Mans glo byvoorbeeld dat hulle die hoof van die huis, die primêre broodwinner is en al die besluite moet neem. Die vrou daarteenoor, sien gewoonlik die verhouding as 'n gelyke venootskap. Intussen het sy 'n verdere persepsie dat die man eintlik in beheer moet wees.

'n Bose kringloop ontstaan as bogenoemde verwagtinge nie realiseer nie, met konflik wat uitloop op aggressie en gepaardgaande gewelddadige gedrag. Die primêre motivering in hierdie proses is die bevrediging van die volwassenes se behoeftes, sonder dat die nadelige gevolge daarvan op die kind in ag geneem word (Star, 1980:10,11). In hierdie gesinsisteem van geweld word beide ouers se vermoë om as effektiewe ouers te funksioneer, geraak. Dit lei daartoe dat die ouer-kindverhouding ook skade lei. In Kapur (1993) word karaktertrekke van so 'n ouer-kindverhouding as volg uiteengesit:

- ◆ As gevolg van preokkupasie met die geweld wat in die gesin plaasvind, kan die ouer nie emosionele ondersteuning aan die kind bied nie.
- ◆ Die ouer steun totaal op die kind vir ondersteuning, riglyne en affeksie.
- ◆ Die kind word gebruik as 'n uitlaatklep vir die ouers se frustrasie.
- ◆ Die ouer kan die kind moontlik vergelyk met die ander party, negatiewe opmerkings maak en so die kind se eie waarde afkraak.
- ◆ Dissiplinêre probleme ontstaan omdat die ouer nie voldoende aandag aan die kind gee nie. Wanneer die ouer sodanige probleme ignoreer, eskaleer dit sodat probleme vererger.

Dit is duidelik dat gesinsgeweld 'n sneeubal-effek het op almal wat daaraan blootgestel word. Met bogenoemde in gedagte word daar hoofsaaklik gefokus op die effek van gesinsgeweld op die kind. Daar word verder ook gepoog om riglyne op te stel sodat vroue nie alleen in staat gestel kan word om die gewelddadige gedrag te identifiseer nie, maar ook om aan hulle hoop te bied sodat hulle deur middel van hulpverlening uit hulle omstandighede kan ontsnap.

2.3 GESINSGEWELD

2.3.1 VERSKILLEND TEORIEË EN PERSPEKTIEWE OOR DIE ONTSTAAN VAN GESINSGEWELD

In 'n poging om gesinsgeweld te begryp en te verklaar, het daar verskeie perspektiewe en teorieë oor gesinsgeweld ontstaan. 'n Kort opsomming van sekere perspektiewe en teorieë, gevolg deur 'n diepte-bespreking van die multifaktormodel oor gesinsgeweld word vervolgens aangebied (Tabel 2.1) in 'n poging om die oorsake vir die ontstaan van gesinsgeweld toe te lig.

TABEL 2.1
PERSPEKTIEWE EN TEORIEË OOR GESINSGEWELD

Biologiese Perspektief
Die wete dat mans en vrouens fundamenteel verskil, is so oud soos die mensdom self. Verskeie perspektiewe beweer dat konflik in die huis of tussen eggenote ontstaan omdat mans en vrouens op verskeie maniere verskil (Pryke et al., 1998:41).
Hertzberger sluit hierby aan en beweer dat die volgende ook 'n invloed kan hê op die ontstaan van konflik, naamlik:
<ul style="list-style-type: none">• Genetiese karaktertrekke• Die breinstruktuur• Chemiese en hormonale wanbalans en verskille• Evolusie
Navorsing het wel later bewys dat bo en behalwe die invloed van biologiese en fisiese faktore, die belangrikheid van ander faktore soos die gemeenskap, opvoeding, kultuur en die ekonomie ook in ag geneem moet word.

Feministiese Teorie

Die teorie fokus op sosiale inhoud en geslagsongelykhede. Volgens hulle is gesinsgeweld een manier van die oortreder om beheer uit te oefen oor sy/haar eggenoot/maat, hetsy fisies, verbaal, emosioneel, ekonomies en/of seksueel. Die rede waarom gesinsgeweld plaasvind is omdat mans meer ouoritêre posisies beklee in die politiek, ekonomie, mediese wêreld en die gemeenskap. Mans was nog altyd in die samelewing gesien as die "hoof van die huisgesin" en in beheer van die finansiële aangeleenthede. Hierdie persepsie bemoeilik ook die situasie vir die vrou sodat sy nie uit so 'n gesin kan uitbeweeg nie. Dit is ook so dat baie vrouens ter wille van die kinders die situasie verduur (Pryke et al., 1998:55).

Gelukkig het die siening verander en gerugsteun deur wysigings in wetgewing, word gesinsgeweld vandag as 'n kriminele oortreding beskou.

Sosialeerdeerteorie

Die sosialeerdeerteorie is ontwikkel deur Albert Bandura. Hy plaas klem op die belangrikheid van denke en gevoelens, en gee verder erkenning aan die kognitiewe prosesse by die kind en volwassene, waar leer plaasvind deur middel van nabootsing en observasie (Browne et al., 1997:29).

Hy beweer dat kinders uit hoëkonflikhuise 'n groter moontlikheid het om as volwassenes self 'n slagoffer of oortreder te wees. Hierdie kinders identifiseer met die slagoffer of oortreder eerdat dit verder deur versterking en modellering aangeleer word. Die oorsaak of bron van gesinsgeweld kan dus ongelukkige en gewelddadige kinderjare wees (Browne et al., 1997:29, Holden et al., 1998:33).

Die sosialeerdeerteorie het verder geleid tot die konsep "siklus van geweld". Hierdie perspektief se uitgangspunt is "violence breeds violence" (Browne et al., 1997:233; Jaffe, Wolfe & Wilson, 1990:57; Mullender et al., 1994:33).

Hierdie perspektief poog om gesinsgeweld in terme van die oortreder en slagoffer se karaktertrekke te verduidelik (Jaffe et al., 1990:30; <http://www.infoxchange.net.au/wise/DVIM/DVAbuse.htm>; Kakar, 1998:133-141).

- ◆ *Karaktertrekke van die oortreder*

- Persoonlikheidsversteurings. Sommige navorsing toon dat die oortreder 'n dubbele persoonlikheid het deur dat hy of sy die een oomblik wrede en gewelddadig is, en die volgende oomblik sag, teer en vriendelik.
- Hierdie persoon het ook karaktertrekke van 'n onstabiele en onsensitiewe persoonlikheid.
- Die persoon beskik oor 'n onvermoë om gevoelens van woede te beheer.
- Hy of sy het onvermoë om stres te hanteer en swak probleemoplossingsvaardighede.
- Die persoon ontken verantwoordelikheid vir sy/haar dade en blameer ander vir sy of haar optrede. Hy/sy dink byvoorbeeld verskonings uit en blameer die slagoffer vir die geweld.
- Die persoon se kommunikasievaardighede is swak en hy/sy gebruik geweld om gevoelens te kommunikeer.
- Die persoon kan nie sy/haar gevoelens verbaliseer nie.
- Die persoon het 'n swak selfbeeld.
- Die persoon vrees om alleenheid of dat ander gesinslede hom/haar sal verlaat.
- Die persoon is 'n emosioneel afhanklik en gebruik afpersing.
- Hy/sy toon jaloesie gerig teen maat.
- Daar is totale manipulering van eggenote deur middel van dreigemente soos selfmoord of leed aan ander in die gesin.
- Die persoon het 'n agtergrond van gesinsgeweld.
- Isolasie: As gevolg van swak verbale vermoë, swak persoonlikheid en onvoldoende kommunikasievaardighede het die oortreder min/geen vriende nie. Hy isoleer die slagoffer ook van familie en vriende.

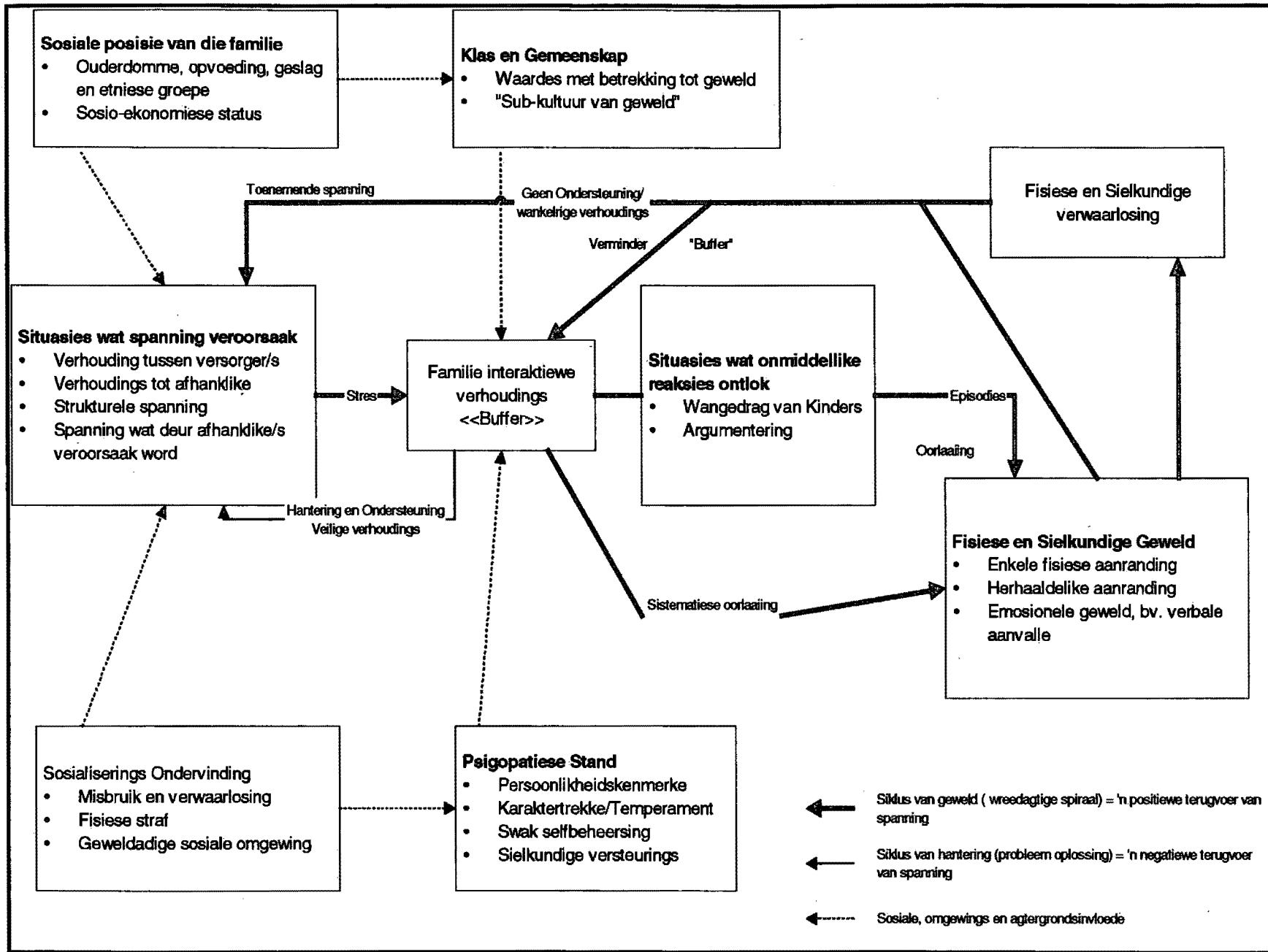
- ◆ *Karaktertrekke van die slagoffer*
- Die slagoffer het 'n agtergrond van gesinsgeweld.
- As gevolg van die persoon se ervaring as kind, soek hy/sy 'n maat gesoek om die gewelddadige siklus voor te sit.
- Hy/sy raak mede-afhanklik, of verslaaf aan die mishandeling of geweld in die verhouding.
- Stresversteurings, depressie, selfmoordgedagtes en psigosomatiese simptome kom voor.
- Die persoon toon 'n lae selfbeeld.
- Die persoon toon gevoelens van hulpeloosheid.
- Daar is 'n unrealistiese hoop by die persoon dat die maat sal verander.
- Sosiale isolasie kom voor.
- Die persoon ervaar konstante vrees.
- Emosionele afhanklikheid van die oortreder. Baie slagoffers voel hulle is emosioneel afhanklik en kan nie sonder die oortreder enige besluite neem nie.
- Daar ontstaan skuldgevoelens, en gevoelens van verantwoordelikheid vir die oortreder se aggressiewe gedrag.

Ander Eksterne Faktore

Die volgende eksterne faktore speel 'n rol in gesinsgeweld (Chalk et al., 1998:46; Kingston et al., 1995):

- Misbruik van alkohol en dwelms: Studies het getoon dat die oormatige gebruik van alkohol kan lei tot geweld, omdat dit aggressie verhoog en in die meeste gevalle lei tot gewelddadige gedrag.
- Stresverwante faktore soos werkloosheid, lae inkomste, finansiële probleme, werksdruk, swak behuising, dood of siekte in die familie kan ook aanleiding gee tot gesinsgeweld. Baie mense weet nie hoe om hierdie probleme te hanteer nie en kanaliseer die stres dan na hulle maat of eggenoot.
- Sosiale isolasie: Studies toon dat mense wat sosiaal geïsoleerd is van mense soos bure en familie, meer neig tot geweld. Hoe meer 'n gesin geïntegreerd en betrokke is in die gemeenskap, hoe kleiner is die kans vir geweld.

Diagram 2.2
'n Multifaktormodel van gesinsgeweld (aangepas uit Browne et al., 1997:38)

2.3.1.1 Die Multifaktormodel

Hierdie model beweer dat stresfaktore, agtergrondsinvloede en interpersoonlike verhoudings binne die gesin aanleiding kan gee tot gesinsgeweld (Browne et al., 1997:37). Volgens hierdie model kan die komponente wat stres in die gesin veroorsaak as volg ingedeel word:

❖ **Verhoudings tussen versorgers:**

- Argumentering
- Stiefouerskap
- Enkelouerskap

❖ **Verhouding tussen afhanklikes soos kinders en bejaardes:**

- Spasiëring tydens kinders se geboortes
- Grootte van die gesin

❖ **Strukturele stres:**

- Swak behuising
- Werkloosheid
- Sosiale isolasie
- Waardes
- Selfbeeld
- Bedreiging van die versorger/s se oueriteit

❖ **Stres wat gegenereer word deur die afhanklikes:**

- Ongevraagde afhanklikes
- Afhanklikes wat siek en/of verstandelik gestrem is
- Afhanklikes wat dissiplineprobleme het
- Temperamentele afhanklikes
- Uitputtende en veeleisende afhanklikes

Bogenoemde faktore se impak op die gesin is afhanklik van die sekuriteit en standvastigheid van die verhoudings in die gesin. Lae weerstand kan in geweld

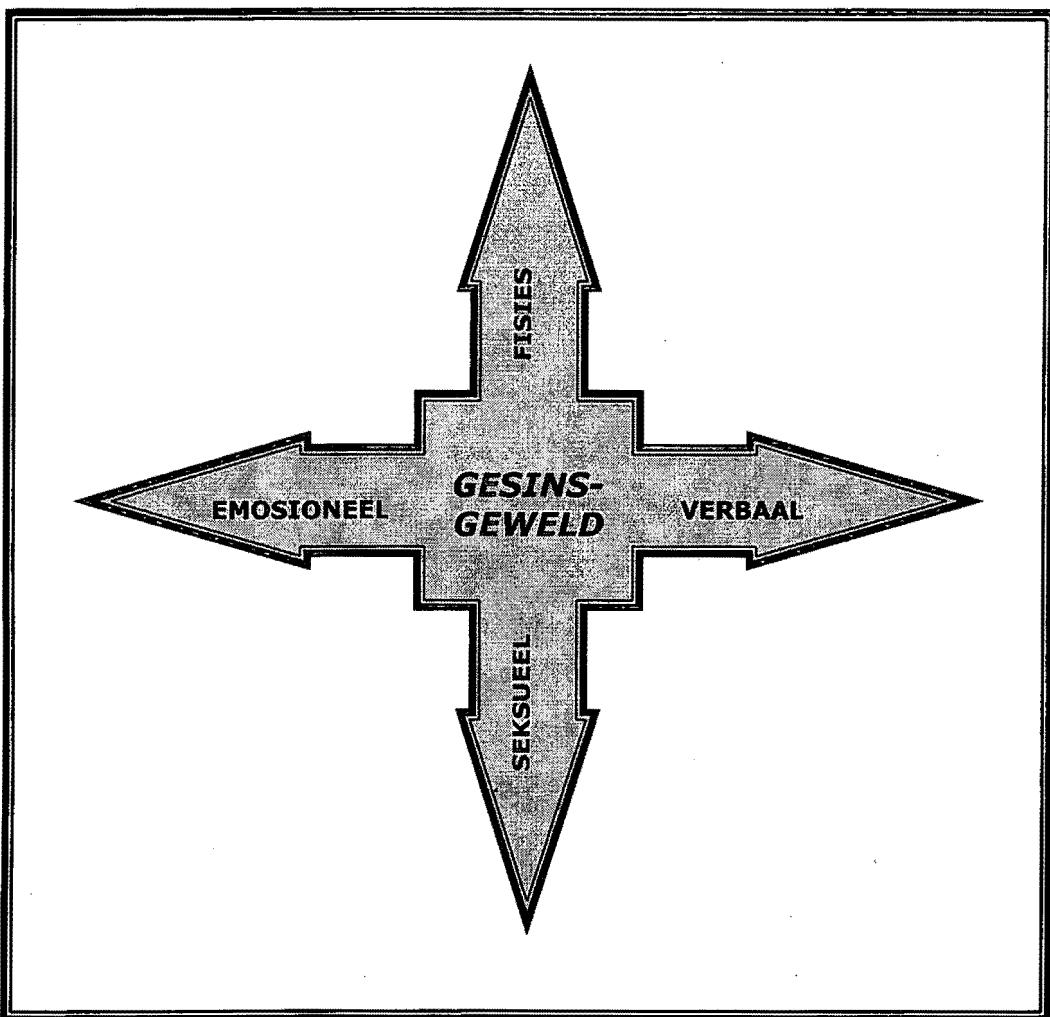
ontaard hetsy dit fisies, emsioneel, verbaal of seksueel is. Toegewing aan gesinsgeweld het ook 'n sneebaleffek (Browne et al., 1997:37).

Gesinsverhoudings word ook beïnvloed deur kultuur, waardes en die gemeenskap, asook die status van die individu in terme van ouderdom, geslag, opvoeding. Sosio-ekonomiese stand speel ook 'n rol (sien Diagram 2.2) (Browne et al., 1997:39).

2.3.2 DIE VORME VAN GESINSGEWELD

Gesinsgeweld kan op 'n gegewe oomblik verskeie oorvleuelende geweldselemente omvat. Sodanige individuele elemente is deur Browne et al. (1997:13); Kakar (1998:46,47,51,52,53) & (<http://www.infochange.net.au/wise/DVIM/-Dvabuse.htm>.1998:1-4) as vorme van gesinsgeweld onderskei. Skematies kan dit soos volg voorgestel word (Diagram 2.3):

DIAGRAM 2.3
VORME VAN GESINSGEWELD

❖ **Fisiese mishandeling**

♦ **Definiëring**

Fisiese mishandeling is die toediening van dreigemente, fisiese pyn en/of beserings. Dit is verder die algemeenste vorm van geweld in intieme verhoudings.

♦ **Voorkoms**

- Die algemeenste vorm van fisiese mishandeling sien as volg daar uit:
 - Klap: gewoonlik aan die gesig, lyf, arms en bene, deur 'n oop hand of vuis te gebruik
 - Verwurging, of brand van die slagoffer deur die gebruik van sigarette
 - Geweld deur die gebruik van objekte soos stokke en/of 'n lyfgordel
 - Geweld deur die gebruik van wapens soos messe en vuurwapens
 - Die rondgooi en/of vernietiging van besittings

Minder ernstige aksies soos knyp, stoot en stamp ontwikkel oor die lang termyn tot ernstiger dade. Fisiese mishandeling los merke op die slagoffer wat herken word en maklik bewys kan word.

❖ **Seksueel**

♦ **Definiëring**

Seksuele mishandeling is nie net fisiese geweld wat pyn veroorsaak nie, maar ook enige seksuele kontak sonder toestemming van die betrokke party. Dit is egter nie beperk tot die daad self nie.

♦ **Voorkoms**

- Koesterig
- Gedwonge seks met die slagoffer en/of die verwagting van slagoffer om seks met vriende of medewerkers te hê
- Vernederende aanmerkings tydens die daad
- Orale seks
- Anale sodomie

In teenstelling met bogenoemde kan die oortreder ook seks gebruik om te vergoed vir sy gewelddadige gedrag deur die volgende te doen:

- Liefdevolle, romantiese en teer optrede

- Manipulasie van die slagoffer vind plaas wanneer die oortreder keer op keer sê dat hy jammer is, dat dit nie weer sal gebeur nie en dat sy moet terug dink aan die dae toe dit goed gegaan het.

Hierdie gedrag van die oortreder lei daar toe dat die slagoffer verward raak en toegee omdat sy, sy vrou is en voel dat sy nie kan weier nie.

In intieme verhoudings word seksuele geweld voortafgegaan deur fisiese geweld. Seksuele geweld is een van die moeilikste vorme van geweld om te bewys in die hof, omdat mense glo dat verkragting en seksuele mishandeling nie binne die huwelik kan plaasvind nie.

❖ **Emosioneel/Sielkundig**

♦ **Definiëring**

Emosionele mishandeling hou nou verband met fisiese en verbale mishandeling. Net soos seksuele mishandeling is emosionele en verbale mishandeling moeilik om te bewys omdat geen fisiese merke sigbaar is nie.

♦ **Voorkoms**

- Gereelde vernederings, beledigings, kritiek, degradering, naam-noemery en enige ander pogings om die selfbeeld of 'n persoon se menswaardigheid af te breek.
- Weerhouding van basiese en persoonlike behoeftes, soos kos, slaap en sanitêre geriewe.
- Enige optrede waar die een persoon die ander sielkundig afbreek en isolateer deur beperkte kontak met vriende, skool en werk.
- Enige vorm van intimidasie en afpersing deur die slagoffer te dreig met beoogde beserings van kinders, vriende en familie.
- Dreigemente, soos selfmoord, beschadiging van en/of vernietiging van troeteldiere of eiendom.
- Beheer oor finansies.
- Skuldgevoelens te wek deur die slagoffer te blameer vir die gewelddadige gedrag.

❖ **Verbaal**

♦ **Definiëring**

Verbale mishandeling sluit die verbale dreigemente van fisiese aanranding en gewelddadige verbale uitbarstings in.

♦ **Voorkoms**

Die voorkoms van verbale geweld sien dieselfde daar uit as met emosionele mishandeling, met die verskil dat die klem lê op verbale dominansie van die oortreder teenoor die slagoffer. Dit beteken dat daar geen geleentheid gegee word vir die uitdrukking van die slagoffer se gevoelens nie.

Hierdie konstante vernedering kan oor 'n tydperk die ander party se geloofwaardigheid oor hom/haarself vernietig en lei tot 'n swak selfbeeld, glo dat hy/sy nutteloos is asook die oorsaak van die geweld is.

Die "Domestic Violence Act 116" (1998) sluit by bogenoemde vorme aan, maar sluit ook in:

- Ekonomiese mishandeling
- Intimidasie
- Aanhoudende teistering
- Afloerdery
- Vernietiging en beskadiging van eiendom
- Enige gedrag teenoor die slagoffer wat op beheer en mishandeling neerkom.
- Enige toetredes tot die slagoffer se eiendom sonder toestemming, en waar dieselfde verblyf gedeel word.

Oor die algemeen wil dit voorkom of vroue meer gebruik maak van emosionele mishandeling en verwaarloosing. Oor die algemeen word die gebruik van fisiese mishandeling ewe veel deur mans en vrouens gebruik. Verder moet ook gelet word dat baie van die beserings nie altyd opsigtelik is nie (sien seksuele, verbale en emosionele mishandeling). Die meeste insidente vind ook in die nag plaas (Olivier, 1994:26).

Browne et al. (1997:8) beweer verder dat binne hierdie hoofkategorieë van gesinsgeweld (sien Diagram 2.3) daar twee dimensies van geweld is, naamlik die aktiewe en passiewe dimensie.

Die aktiewe dimensie van geweld sluit alle gewelddadige dade binne die konteks van fisiese, seksuele, emosioneel en verbale mishandeling in waar die aggressie direk gerig is teen die ander party. Die passiewe dimensie se aggressie word gewys deur sonder enige gevoel teenoor die slagoffer op te tree, asook totale vermyding van konflik met die slagoffer.

Dit is verder belangrik om daarop te let dat geweld tussen hierdie twee dimensies beweeg en dat dit in die meeste gevalle oorvleuel, byvoorbeeld: seksuele en fisiese mishandeling kan vooruitgeloop word en gepaardgaan met sielkundige, emosionele en materiële geweld. Hierdie vorme van geweld het negatiewe gevolge op die hele gesin.

2.3.3. DIE GEVOLGE VAN GESINSGEWELD

Gesinsgeweld is 'n ernstige probleem wat die emosionele ontwikkeling van die kind bedreig. Navorsing deur die "National Centre on Child Abuse Presentation" beweer dat 3,3 miljoen kinders elke jaar konflik tussen ouers aanskou, en dat aanskouing van geweld tussen ouers deur die kind beleef word asof hy/sy die slagoffer is daarvan (Van Rensburg et al., 1998:12).

Dus, al is die kind nie direk die slagoffer van geweld in die gesin nie, maar net 'n getuie, kan die kind nog steeds beskou word as 'n slagoffer van emosionele mishandeling bloot omdat die kind blootgestel is daaraan. In hierdie verband verwys MacKenzie-Keating et al. (1997:99). Mullender et al. (1994:235) na 'n 9 jarige seun met die volgende: "*My dad was yelling at my mom and he was crashing the door with a knife, and then he smashed the bar. I was afraid he was going to kill her*".

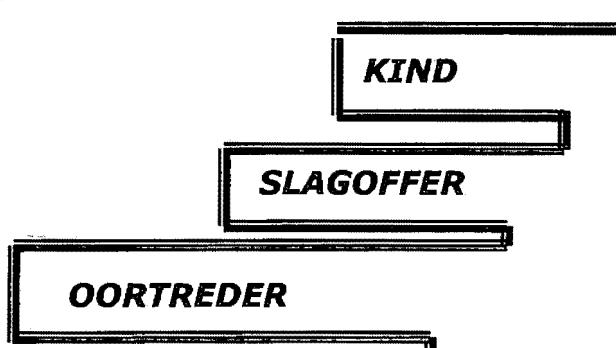
Huidige navorsing het getoon dat die blote aanskouing van gesinsgeweld 'n impak het op hierdie kinders met 'n groot risiko vir die ontwikkeling van enige vorm van

gedrags-, sosiale, emosionele en kognitiewe probleme (Attala et al., 1995:163; McNeal et al., 1998:123; O'Keefe, 1996:52).

Die areas wat in hierdie verband bespreek gaan word, is die volgende:

- ◆ effek van gesinsgeweld op die gesin met 'n spesifieke fokus op die
 - kind/kinders
 - slagoffer
 - oortreder
 - langtermyngevolge van gesinsgeweld
 - effek op geslag
 - effek op kinders van verskillende ouerdomsgroepe.

2.3.3.1 Die effek van gesinsgeweld op die gesin

❖ DIE KIND

Ouers verkeer onder 'n wanindruk dat kinders nie deur gesinsgeweld geraak word nie. Die teendeel word egter bewys in Holden et al. (1998:9) waar 80% tot 90% van kinders wat uit 'n gesinsgeweld situasie kom, bewus is van die omstandighede in die huis, hetsy deur aanhoor en/of aanskouing. Hierdie blootstelling het 'n groot effek op kinders (Mullender et al., 1994:224-227; Holden et al., 1998:8-9; Kearney, 1999:291.) soos uiteengesit in Tabel 2.2.

TABEL 2.2
EFFEK/GEVOLGE VAN GESINSGEVELD OP DIE KIND

<ul style="list-style-type: none"> ❖ <i>Algemeen:</i> ◆ <u>Aandagtekort-versteurings</u> ◆ <u>Eksterne-probleme</u> ◆ <u>Interne probleme</u> ◆ <u>Postraumatiese-stresversteurings</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • Agressie • Alkohol en dwelmmisbruik • Woede • Gedragsversteurings • Vandalisme • Wreedheid teenoor diere • Angs • Hartseer • Depressie • Lae selfbeeld • Passiwiteit • Selfblaam • Terughouding • Skuldgevoelens • Selfmoordgedagtes • Skaamte • Vrese • Gevoel van hulpeloosheid <p>Simptome is as volg:</p> • Angstigheid • Terugflitse • Skuldgevoelens • Nagmerries
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> ◦ <u>Sosiale probleme</u> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Slaapversteurings ◦ Skeidingsangs ◦ Sien geweld as normaal in verhoudings ◦ Lae empatie ◦ Gebrek aan basiese sosiale vaardighede ◦ Basiese probleem-oplossingsvaardighede ontbreek, of is swak. ◦ <u>Skolastiese probleme</u> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Akademiese prestasie word beïnvloed ◦ Swak gedrag ◦ Stokkiesdraai ◦ <u>Ander</u> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Psigosomatiese probleme <ul style="list-style-type: none"> Klagtes van ◦ Kopseer ◦ Maagseer ◦ Enurese ◦ Insomnia ◦ Naarheid ◦ Obsessief-Kompulsiewe gedrag
	<ul style="list-style-type: none"> ◦ <u>Ouderdomsgroep</u> <ul style="list-style-type: none"> ◦ <u>Voorskoolse Kind</u> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Aggressie ◦ Selfvernietigende gedrag ◦ Enurese ◦ Slaapsteurnisse ◦ Oormatige skeidingsangs ◦ Fisiese klagtes soos kopseer, maagpyn en naarheid ◦ Onttrekking ◦ Vrees vir sekere persone of geslag ◦ Vrees vir aanraking of die verwerping van

	<p>aanraking</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ <u>Laerskoolkind</u> • Oorgretigheid om take te doen of mense tevrede te stel • Passiwiteit • Onttrekking • Ongeduld • Buie • Boelie • Gereelde konflik met klasmaats • Lae frustrasie tolleransie • Aanhoudende klagtes van fisiese pyn • Swak aandagspan • Vrees om skool toe te gaan • Akademiese oor/of onderpresteerde • Oorperfeksionisties as gevolg van die vrees om te misluk <p>◦ <u>Adolescent</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Alkohol- of dwelmmisbruik • Selfmoordgedagtes en aksies • Kriminele aktiwiteite • Lae selfbeeld • Akademiese- en kognitiewe funksionering word beïnvloed • Gewelddadige denke en/of aksies • Wegloop van die huis af • Probleme om verhoudings in stand te hou en te stig
<p>❖ <u>Algemene gevoelens van die kind wat blootgestel word aan gesinsgeweld</u></p>	

<ul style="list-style-type: none"> ◊ Woede: ◊ Vrees: ◊ Hulpeloosheid: ◊ Alleenheid: ◊ Verwarring: ◊ Skaamte: ◊ Skuldgevoel: ◊ Wantrouwe 	<ul style="list-style-type: none"> ◊ Die redes is as volg: <ul style="list-style-type: none"> • Teenoor die mishandelaar vir die geweld • Teenoor die slagoffer omdat hy/sy dit toelaat • Teenoor hulself omdat hulle dit nie kan stop nie • Dat een/albei ouers of/en kinders ernstig beseer sal word • Iemand sal uitvind en hulle of die ouer sal wegneem • Omdat die kind nie die konflik kan stop nie • Gevoel van andersheid en geïsoleerdheid • Oor die insidente van geweld • Verwarring oor reg/verkeerd • Verwarring omdat hulle nie kan kies nie • Verwarring teenoor die oortreder, omdat hy/sy een oomblik liefdevol is en die volgende oomblik gewelddadig kan raak • Vir wat besig is om te gebeur in hulle huis • Omdat hulle glo hulle is die oorsaak van die konflik en hulle dit nie kan stop nie • Teenoor volwassenes, omdat hulle nie hulle beloftes nakom nie en onvoorspelbaar is.
---	--

Daar bestaan geen twyfel dat die aanskouing van gesinsgeweld wel 'n negatiewe effek op die kind het nie. Die vraag word egter gevra of ouderdom en geslag veranderlikes van hierdie fenomeen is. Sou seuns en meisies dit verskillend beleef; en is jonger kinders meer kwesbaar as ouer kinders?

'n Oorsig van die literatuur lewer wel relevante inligting, maar geen studies kon egter gevind word dat seuns dit erger as meisies beleef nie, en of jonger kinders meer kwesbaar as ouer kinders is nie (sien Tabel 2.2.).

Voorts is dit belangrik om bewus te wees van die manier waarop die verskillende geslagte en ouderdomme (sien Tabel 2.2) gesinsgeweld beleef sodat hantering daarby aangepas kan word (Cummings & Davies, 1994:59,141; Holden et al., 1998:9,70; MacKenzie-Keating et al., 1997:103).

Seuns is meer geneig om eksterne gedragsprobleme te toon, terwyl meisies meer interne probleme ervaar. As gevolg daarvan het die siening ontstaan dat seuns meer kwesbaar is as meisies. Die verskil in ervaring van seuns en dogters kan daaraan toegeskryf word dat dit meestal mans is wat vroue aanrand en dat die seun met die vader identifiseer wat aggressief is en uiting gee aan sy aggressie deur die aanranding. Aan die ander kant identifiseer meisies met die moeder wat die slagoffer is, wat terugtrek, en nie uiting gee aan hul gevoelens nie.

Studies oor die effek op die verskillende geslagte is nie konsekwent nie, want namate seuns en meisies ouer word en hulle die adolesente jare betree, kan dit verander sodat seuns meer simptome van terugtrekking en depressie ervaar, en meisies meer aggressie toon. Hierdie area laat groot ruimte vir navorsing. Belangrik is dat navorsers bewus moet wees van die impak van gesinsgeweld op kinders van alle ouderdomsgroepe en geslagte, omdat dit noodsaaklik is as dit kom by hulpverlening en terapie.

❖ **DIE SLAGOFFER en OORTREDER**

Die gevolge van gesinsgeweld eindig nie by die pyn en lyding van die mense wat betrokke is nie. Dit beïnvloed die hede, en die toekoms van al die gesinslede

(Palermo, 1994:158). Volgens Palermo (1994:58) kom twee derdes van oortreders uit gewelddadige huise, terwyl ongeveer die helfte van hierdie oortredes self as kinders aangerand, verwerp en/of mishandel is.

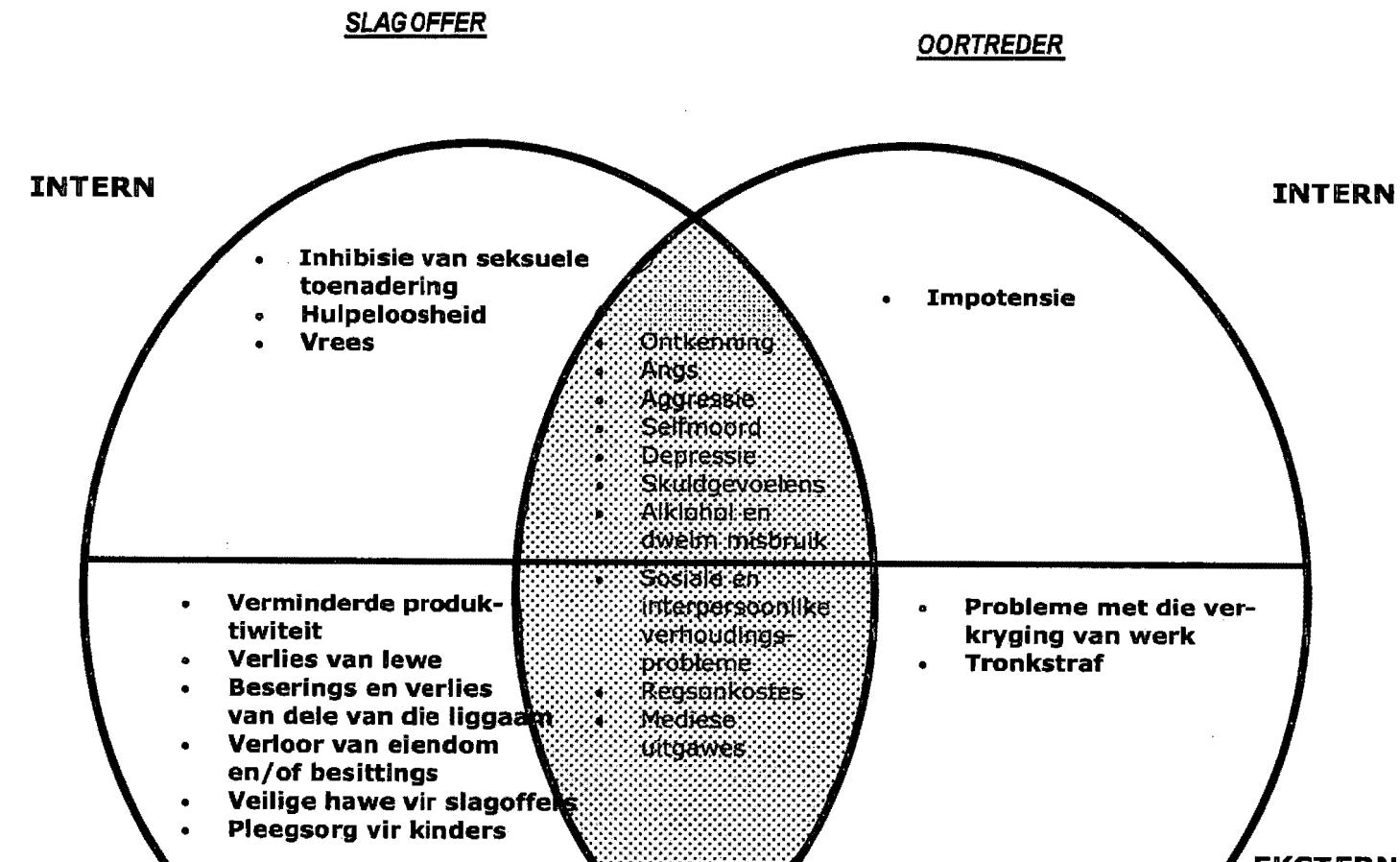
Beide die slagoffer en die oortreder het gevoelens van onderdrukking en ontkenning, 'n lae selfbeeld, depressie, skuldgevoelens, asook sosiale en interpersoonlike verhoudingsprobleme.

Die slagoffer van geweld beleef fisiese, emosionele en sielkundige trauma, wat die oorsaak van depressie en ander emosionele probleme is (sien Diagram 2.2). Slagoffers van gesinsgeweld vind dikwels ontvluging in alkohol en dwelms. Stark en Flitcraft (Kakar, 1998:407) het getoon dat die meeste vroue alkoholiste in rehabiliteringsentrumms die slagoffers is van eggenoot- en/of ouermishandeling. Gevolge van gesinsgeweld is verreikend vir beide die oortreder en die slagoffer. Nie alleen word die kwaliteit van hulle menswees (as ouers en persone in die samelewing) beïnvloed nie, maar disintegreer as, ware met hulle die hele gesin soos 'n ontspoorde trein die toekoms in (Kakar: 1998:77).

Die navorsers het dit nodig geag om tussen die interne en eksterne gevolge van gesinsgeweld te onderskei, en ook die ooreenkomsste en verskille tussen die oortreder en die slagoffer toe te lig (Kakar, 1998:77-84; Olivier, 1994:28). Skematies kan dit as volg in Diagram 2.4 voorgestel word:

GEVOLGE VAN GESINSGEWELD OP DIE SLAGOFFER EN DIE OORTREDER

DIAGRAM 2.4

2.3.3.2 Langtermyngevolge van gesinsgeweld

Navorsing het getoon dat die reeds vermelde gevolge van gesinsgeweld op die lang termyn 'n effek het op die kind se persoonsontwikkeling (McNeal et al., 1998:123). Volgens Henning et al., (1997:502) het 'n nasionale steekproef getoon dat volwassenes wat uit gesinne met geweld kom, simptome vertoon wat wissel van misbruik van dwelms en drank tot depressie, angs en stres. Daar is ook getoon dat die meerderheid van hierdie persone weer betrokke raak in verhoudings met eienskappe van geweld (Van Rensburg et al., 1998:12).

Die redes waarom die invloed van gesinsgeweld oor die lang termyn strek word deur O'Keefe (1996) as volg aangedui:

- Kinders reageer met vrees, woede en aggressie teenoor ouerlike konflik.
- Kinders is egosentries, hulle blameer hulself vir die geweld tussen ouers en dit lei tot skuldgevoelens en 'n lae selfbeeld.
- Onopgeloste konflik tussen ouers verhoog die kind se belewing van onsekerheid.
- Op 'n indirekte wyse leer kinders dat geweld die enigste manier is om probleme op te los.

2.3.4 AANDUIDERS VAN GESINSGEWELD BY INDIVIDUE IN DIE GESIN

Gesinsgeweld is nie net beperk tot sekere gesinne nie, maar vind ook plaas in alle kulturele groepe, sosio-ekonomiese klasse en onder alle ouerdomsgroepe. In Kingston & et al. (1995); Star (1980:8-10) en Walker-Hooper (1981:58-62) is daar sekere individuele aanduiders van geweld in die gesin:

TABEL 2.3
AANDUIDING VAN GEWELD IN DIE GESIN

OOTREDER	<ul style="list-style-type: none"> • Temperamentele persoonlikheid • Beheer van eggenoot • Outoritêre posisie by die werk wat misbruik word • Oorbeskerming teenoor eggenoot/maat • Jaloesie • Emosionele afhanklikheid van die gesin met depressie waarvan slegs die gesin kennis dra, en dit is 'n geheim. • Swak impulskontrole en -beheer, gooi en breek goed tydens woedebuike • Neem al die besluite in die familie • Konstante kritiek en vernedering van eggenoot/maat • Lae vlak van empatie: die oortreder verwag dat die slagoffer sy uitbarstings moet verstaan, maar kan nie met die slagoffer se gevoelens empatiseer nie. • Aanvaar geen verantwoordelikheid vir sy optredes nie; glo dis tot voordeel van sy gesin • Beheer die gesin deur manipulasie deur dreigemente te maak van selfmoord en/of beschadiging van eiendom of sekere persone in die gesin • Die meeste studies toon dat persone wat uit 'n agtergrond van geweld kom dit weer modelleer.
SLAGOFFER	<ul style="list-style-type: none"> • Depressie, stresversteurings en psigosomatiese klaktes • Angstigheid

	<ul style="list-style-type: none"> • Insomnie • Misbruik van alkohol en dwelms • Verdediging van eggenoot se gedrag • Vrees vir gedrag van eggenoot • Gestaan, geskop, rondgeruk deur eggenoot • Tekens van beserings soos snye, gebreekte bene, kneusplekke en klagtes van ongelukke wat tuis plaasgevind het. • Gedagtes aan en pogings tot selfmoord • Gevoel van hulpeloosheid • Selfblaam sien hulle self as die oorsaak van die geweld • Glo in die beloftes wat die oortreder maak en het 'n onrealistiese hoop dat die geweld sal ophou • Passiwiteit en demotivering • Kom uit 'n agtergrond van gesinsgeweld en/of kindermishandeling
KIND	<ul style="list-style-type: none"> • Skolastiese probleme • Swak aandagspan • Vrese • Aggressiewe gedrag, sonder enige oorsake • Hoop dat die situasie tussen ouers sal verbeter • Swak selfbeeld • Beperkte kennis, en oortreding van ander persone se grense en persoonlike ruimte • Swak weerstand en impulskontrole • Emosionele en/of somatiese probleme • Gedragsprobleme • Slaapversteurings • Beserings aan kind • Die patroon van geweld word voort gesit byvoorbeeld mishandeling van diere en geweld teenoor ander kinders

2.3.5 DIE WETLIKE ASPEK VAN GESINSGEWELD

In die verlede is gesinsgeweld min nagevors, en gevvolglik is daar ook min erkenning daaraan gegee. Met die opkoms van die feminisme in die 1970's het dit baie verander. Baie lande het dit nodig gevind om iets aan gesinsgeweld te doen, en het wetgewing begin toepas. Teen middel 1980's het die meeste lande regoor die hele wêreld spesiale siviele wetgewing ingebring om vroue teen aanranding te beskerm (Chalk et al., 1998:171-172; Johnson, 1998:272).

Die slagoffers van gesinsgeweld is in die meeste gevalle die kwesbare lede van die gemeenskap, naamlik vroue en kinders. Tydens 'n Internasionale Konferensie oor gesinsgeweld is die aspek van wetgewing in twee groepe verdeel ten einde beskerming te verbeter. Die eerste groep handel oor die eliminasie van alle vorme van diskriminasie teen vroue (1979). Die tweede groep spreek die reg van die kind aan (1989). Suid-Afrika het erkenning verleen aan die uitvloeisel van die konferensie.

Vandag is gesinsgeweld in die meeste lande, en ook in Suid-Afrika, 'n erkende probleem, wat wetgewing met nuwe uitdagings konfronteer (Johnson, 1998.:273). Die konstitusie van Suid-Afrika verleen die reg aan elke persoon in Suid-Afrika tot gelykheid, vryheid en sekuriteit. Uitvloeiels hiervan is die Wet op Voorkoming van Gesinsgeweld 133 van 1993 wat reeds sedert 1993 bestaan. Dit is egter later vervang met die Wet op Gesinsgeweld 116 van 1998, omdat eersgenoemde nie aan die nodige behoeftes van slagoffers van aanranding voldoen het nie en beperk was tot fisiese aanranding. Die wet spel ook beskikbare hulpverlening aan slagoffers uit, met maksimale beskerming aan die slagoffer/s wat daagliks aan gesinsgeweld blootgestel is. Dit omvat ook meer magte aan die Polisiediens ten opsigte van die hantering van sulke angeleenthede. Laasgenoemde wetgewing is op 15 Desember 1999 geïmplementeer (<http://www.polity.org.za/govdocs/pr/1999/pr1215b.html>, 1998:1).

Die definisie van slagoffers is ook uitgebrei deur dat dit nie net getroude pare insluit nie, maar ook paartjies wat saamby, uitgaan of verloof is.
(<http://www.saps.org.za/domestic/index.html>.:1)

Gesinsgeweld is 'n kriminele aangeleentheid en word nie ligtelik opgeneem nie.

Hierdie stelling kan duidelik gesien word in die volgende omskrywing

(<http://www.saps.org.za/domestic/index.html>: 1):

- Die hof neem ernstige stappe teen hierdie oortreders en kan enige bevel of dagvaardigings uitreik om oortreders verantwoording te laat doen.

Die beeld van liefde, veiligheid, versorging en ondersteuning verbrokkel wanneer 'n persoon aangerand word. Onskuldige, hulpeloze slagoffers veral kinders in hierdie gesinne, moet beskerm word. Hierdie gesinne is so gepreokkupeerd met die insidente van geweld wat plaasvind dat hulle nie die nodige veiligheid en beskerming aan die kinders kan bied nie. Hierdie siklus van gesinsgeweld gaan voort, omdat beide die slagoffer en oortreder in ontkenning leef. Mans dink die mishandeling is nie hulle fout nie en plaas die blaam op faktore soos drank, werksdruk en persoonlikheid (humeur). Die vrou daarenteen gee voor dat die geweld nie so erg is nie en hoop/glo dat dit nie weer sal gebeur nie (De Sousa, 1991:49). Daar word niks aan die situasie gedoen nie en die bose kringloop duur voort, met die kind/ers in die spervuur.

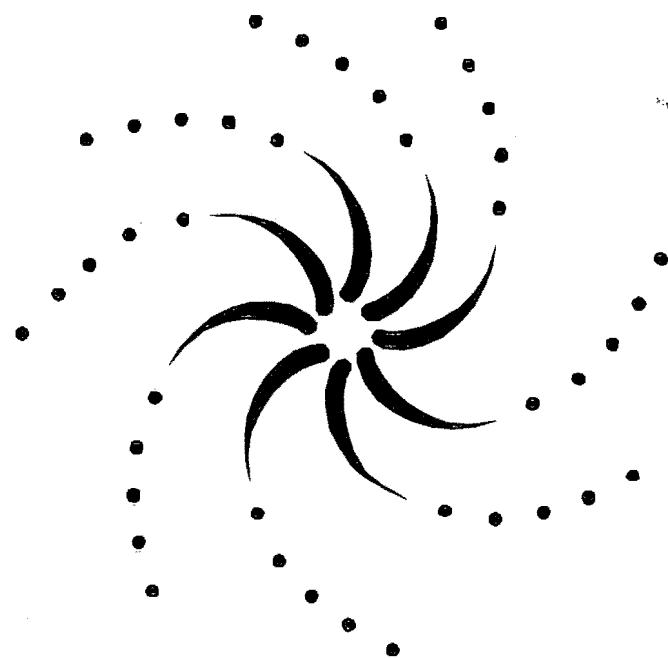
Hulp kan slegs gebied word indien beide die slagoffer en oortreder tot erkenning daarvan kan kom. In Hoofstuk 3 sal die navorsing fokus op hierdie aspekte, met riglyne vir die identifisering van die gevolge van hierdie omstandighede op die kind.

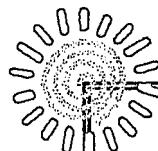
HOOFSTUK 3

TEORETIESE FUNDERING:

DIE OPVOEDKUNDIG-SIELKUNDIGE RELASIETEORIE EN

ENKELE RIGLYNE VIR DIE HANTERING VAN GESINSGEWELD

**"If kids reach out for help,
But nobody's there to help them...
When they find an adult...
And look at them as an authority figure
or someone that's all grown up
and is supposed to help you...
And you're supposed to be able
to turn to an adult
and ask the adult anything...
And they don't do it for you
Where are they supposed to turn,
What are they supposed to do?"**

"Elizabeth, mother of two a past victim of woman abuse"
(Mullender et al., 1994:236).

3.1 INLEIDING

Die basis van die relasieteorie handel oor die intrapsigiese wisselwerking van die struktuurkomponente ten einde 'n persoon se selfaktualisering te verduidelik. Die struktuurkomponente bestaan uit die volgende:

- ❖ Die kind as persoon
 - ◆ Die ek
 - ◆ Die self
 - ◆ Identiteit
 - ◆ Selfkonsep

- ❖ Aktiwiteite nodig vir volwasse wording
 - ◆ Betekenisgewing
 - ◆ Betrokkenheid
 - ◆ Belewing
 - ◆ Selfaktualisering

- ❖ Die Opvoedkundig-Sielkundige voorwaardes
 - ◆ Relasievorming
 - ◆ Die opvoedingsklimaat

Uit die literatuurstudie wat handel oor geweld in die gesin, is die volgende reeds uitgelig:

- ◆ Hierdie kinders het gedragsprobleme, wat aan die hand van verskillende ontwikkelingstadiums van die kind bespreek is.
- ◆ Verdere simptome van Posttraumatische stresversteuring

Die hantering van gesinsgeweld is ook verder bespreek aan hand die van drie punte naamlik:

- Primêre voorkoming
- Sekondêre voorkoming
- Tertiêre voorkoming

Beide sekonêre en tersiêre voorkoming sal ook in diepte bespreek word aan die hand van hantering vir die kind, slagoffer, oortreder, die kind, die ouers en die gemeenskap.

3.2 DIE EFFEK VAN GESINSGEWEELD

Die kind wat grootword in 'n gesin met geweld leer hoe om die gesin se geheime te hou. Hierdie kind(ers) se basiese behoefte aan 'n veilige en standvastige huis word onbeantwoord gelaat. Geweld, hoe pynlik ook al, word beskou as normaal en aanvaarbaar binne die samelewning, en 'n mens kan nie in sy wildste drome begryp dat 'n persoon vir wie hy lief is, hom sal seermaak en manipuleer om sy sin te kry nie (Wilson, 1997:31).

Kinders wat blootgestel word aan gesinsgeweld kan nie of wil nie, oor hulle gevoelens praat nie. Gedragsprobleme is nie ongewoon by hierdie kinders nie. Die aard en erns van sodanige gedragsprobleme is 'n goeie indikator van hoe die kind(ers) "cope". In Wilson (1997:36) word sekere aspekte van hierdie kinders in krisis se optredes getoon (sien ook Hoofstuk 2 Tabel 2.2) naamlik:

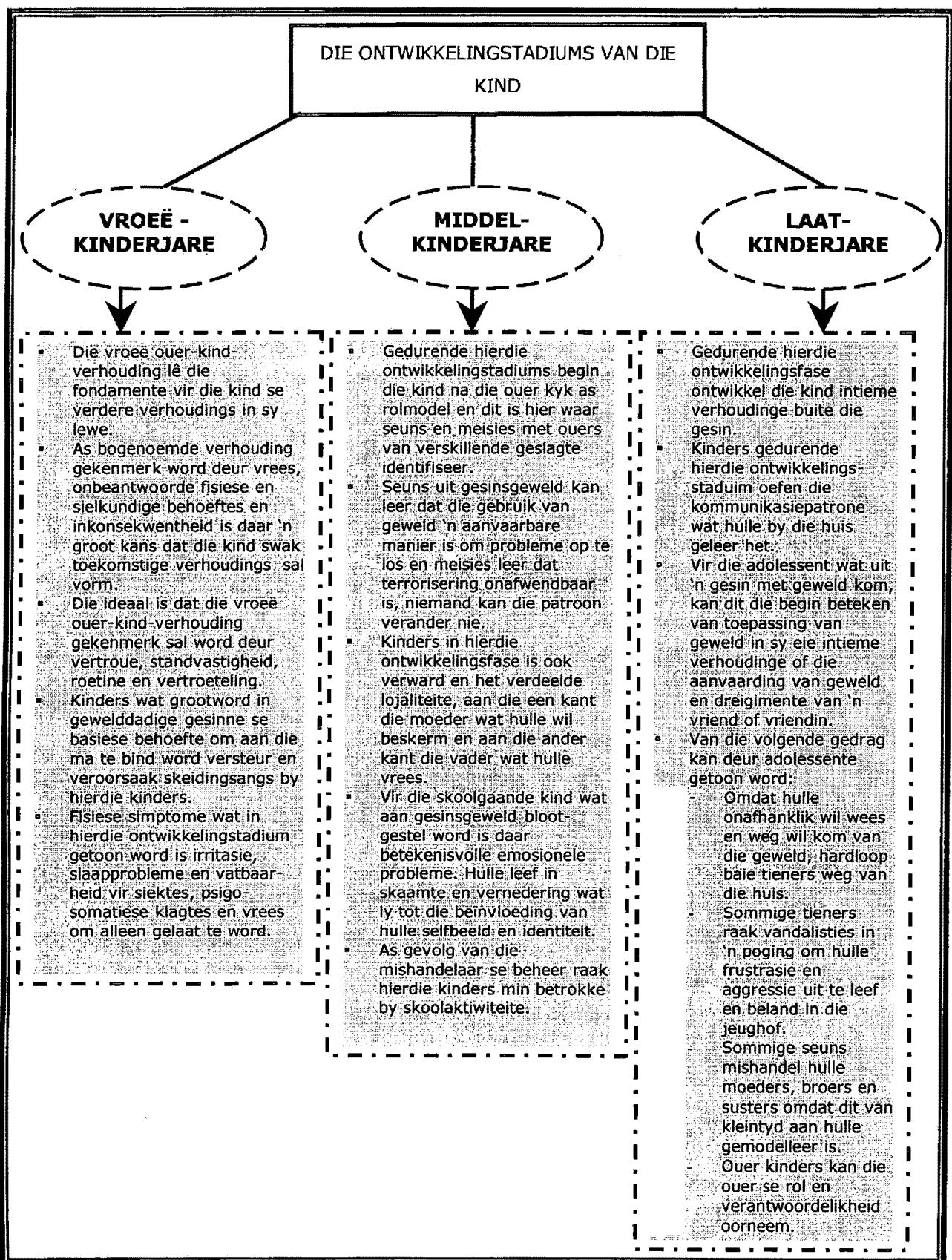
- Die vertel van leuens
- Oorsensitiwiteit
- Diefstal
- Vrees vir die donker
- Verandering in eetpatrone en/of die verlies van eetlus
- Verbale mishandeling en terugpratery
- Rolommekering soos wanneer een ouer se rol oorgeneem word
- Rebelsheid teenoor dissipline
- Regressie soos enurese, wil 'n bottel hê, babataal, duimsuig
- Gewelddadige gedrag soos skop, slaan en baklei

Vogens Rudo et al. (1998:94) kan kinders wat gesinsgeweld beleef as beide getuie en slagoffer gesien word. In 'n poging om hulle veiligheid te bewaar word van hierdie slagoffers en kinders gedwing om weg te vlug van hulle huise en is dan sonder geld, klere en skoolboeke. So word hulle lewens omver gegooi en is dit verstaanbaar dat hoeë angsvlakke beleef word en ontwikkelingsagterstande ontstaan (sien Tabel 2.4). Hulle hele bestaan verander. Namate die kind(ers) ouer en meer volwasse word, toon hulle simpatie teenoor die moeder (Wilson, 1997:32).

In Wilson (1997:33-34) is dit duidelik dat alhoewel kinders van verskillende ouderdomme dieselfde gevolge toon, daar wel in elke ontwikkelingstadium van die kind sekere belangrike aspekte is wat beïnvloed word deur gesinsgeweld. 'n Omvattende beskrywing word gegee in Diagram 3.1 (sien ook Hoofstuk 2, Tabel 2.2).

DIAGRAM 3.1

DIE IDENTIFISERING VAN DIE EFFEK VAN GESINSGEVELD OP DIE VERSKILLENDÉ ONTWIKKELINGSTADIUMS VAN DIE KIND

Verdere studies het ook getoon dat kinders wat blootgestel is aan 'n verskeidenheid vorms van mishandeling deur die moeder, simptome toon van Posttraumatische Stresversteuring (Jaffe et al., 1992:322). Hierdie afwyking kan by enige ouderdom begin na blootstelling van 'n psigologies traumatische gebeurtenis wat buite die bestek val van normale menslike ervarings (Wilson, 1997:37). Blootstelling aan traumatische gebeure kan by kinders gevoelens van verskrikking, hulpeloosheid en bedreiging veroorsaak. Kinders wat herstel van die trauma van die aanskouing van gesinsgeweld kan gekniehalter word deur kenmerke en persepsies wat verband hou met hierdie skrikwakkende ervaringe (Lehmann, 1997:243).

Die kroniese vrees en onvoorspelbaarheid van die dade van geweld wat die kind moet aanskou, dra by tot sy persepsie dat die geweld nie gekeer of gestop kan word nie en dit kan die simptome van Posttraumatische Stresversteuring dan vererger.

Dit is belangrik om te kan onderskei tussen normale tekens van stres (soos vervat in Tabel 3.1), asook die simptome van Posttraumatische Stresversteuring. Die werk van Kilpatrick et al., (1998:319), Richards et al. (1997:441) en Wilson (1997:37) sal in hierdie verband bespreek word.

In Kilpatrick et al. (1998:319) en Wilson (1997:37) word die simptoomkriteria vir PTSD soos volg uiteengesit. Die duur daarvan moet ten minste een maand wees:

- ❖ Die bestaan van stres en/of faktore wat stres veroorsaak.
- ❖ Herlewing van die trauma soos vervat in een van die volgende:
 - ◆ Herinnering van die gebeure
 - ◆ Herhaalde drome van die gebeure
 - ◆ Omgewingsfaktore, soortgelyk wat aan die trauma-situasie, kan skielike herlewing van gevoelens na vore bring
- ❖ Ontrekking van die eksterne omgewing wat begin net na die traumatische gebeure. Dit kan herken word aan die volgende:
 - ◆ Verminderde belangstelling in een of meer aktiwiteite
 - ◆ Gevoel van vervreemding van ander mense

- ❖ Te minste twee van die volgende simptome wat nie teenwoordig was voor die trauma nie:
 - ◆ Oorsensitiwiteit
 - ◆ Slaapversteurings
 - ◆ Skuldgevoel omtrent oorlewing terwyl ander dit nie het nie
 - ◆ Probleme met konsentrasie
 - ◆ Die vermyding van aktiwiteite wat aan die trauma herinner
 - ◆ Die toename van intense gevoelens wanneer blootgestel word aan gebeure wat die trauma simboliseer

In Richards et al. (1997:441) word die volgende voorgehou as simptome van Posttraumatische Stresversteuring:

TABEL 3.1
DIE SIMPTOME VAN POSTTRAUMATIESE STRESVERSTEURING

AFFEKTIEWE SIMPTOME	GEDRAG-SIMPTOME	SOMATIES-“FISIOLOGIES”
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Paniek ▪ Spanning ▪ Onvermoë om gevoelens uit te druk ▪ Traumatische drome ▪ Die vermyding van plesierige aktiwiteite ▪ Vrees vir herhaling van gebeure ▪ Angs ▪ Geirriteerdheid ▪ Vrese, insluitende 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Posttraumatische spel waar die kind die trauma herleef ▪ Swak konsentrasie ▪ Hiperaktiwiteit ▪ Gebrek aan kennis oor die gevolge van dade ▪ Regressiewe gedrag ▪ Impulsiwiteit ▪ Oorvertel van gebeure sonder die psigologiese effekte 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lae strestolleransie ▪ Slaapversteurings ▪ Moegheid ▪ Hipersensitiwiteit ▪ Hoofpyne ▪ Maagpyn

buitengewone bekommernisse		
▪ Konstruktiewe emosies		
▪ Ongemak met objekte, mense of situasies wat herinneder aan die gebeure		

'n Belangrike eienskap van Posttraumatische Stresversteuring is dat die vorming van simptome baie jare na die aanranding of blootstelling aan die geweld, ervaar kan word (Jaffe et al., 1992:322).

Ses eienskappe wat kinders van gewelddadige ouers leer (Crowe, Wack & Schaefer, 1996:70):

- ❖ Geweld is 'n normale deel van interaksie binne die gesin.
- ❖ Geweld is 'n aanvaarbare manier vir streshantering.
- ❖ Geweld is 'n aanvaarbare vorm van konflikhantering.
- ❖ Slagoffers van geweld aanvaar hierdie gedrag en soek ook hulle eie aandeel in die oorsaak van die geweld.
- ❖ Die gesin met eienskappe van geweld moedig seksisme aan.
- ❖ Daar is min of geen gevolge wanneer die geweld gerapporteer word aan buitestanders soos die gemeenskap en/of professionele persone nie.

Bo en behalwe dat die effek van gesinsgeweld duidelik gesien kan word in die verskillende ontwikkelingstadiums en Posttraumatische Stresversteuring, beoog die navorsers ook om gesinsgeweld aan die hand van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie van naderby te beskou.

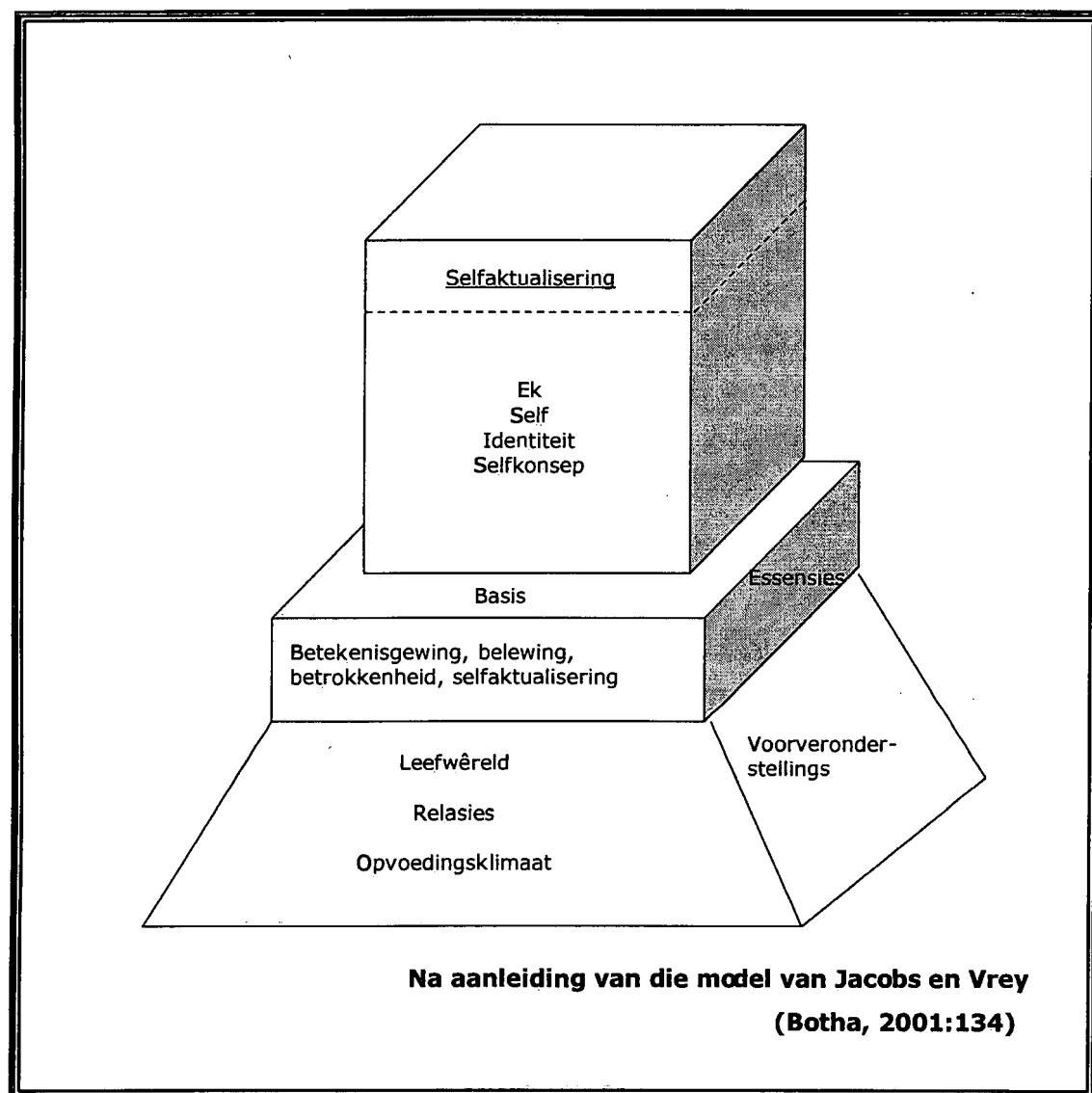
3.3 DIE OPVOEDKUNDIG-SIELKUNDIGE RELASIEETOERIE

3.3.1 Bespreking van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie

Die kern van die relasieteorie handel oor die intrapsigiese wisselwerking van die struktuurkomponente soos uiteengesit in Tabel 3.2 en Diagram 3.2 (Botha, 2001:134).

DIAGRAM 3.2

DIE OPVOEDKUNDIG-SIELKUNDIGE STRUKTUURKOMPONENTE EN DIE INTERAKTIEWE WISSELWERKING DAARVAN

TABEL 3.2
DIE RELASIETEORIE

DIE KIND AS PERSOON	
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Die ek 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Volgens skrywers soos William James, Sullivan, Mead, Bugental & Cooley (Jacobs et al., 1982:16) word die self in ek en my verdeel. Mead (Raath et al., 1990:6) beweer dat ek en my twee dele van 'n geheel is. Hierdie twee dele is nie identies nie, maar vorm saam 'n persoonlikheid uit sosiale ervaringe. ◆ In Raath et al. (1990:6) beskryf Bugental die woord "my" as 'n objek van persepsie en iets wat ervaar kan word. Die "my" sluit in fisiese liggaam, gedrag, herinneringe van die verlede, gevoelens en gebeure in die lewe. Dit is 'n konstruksie van die ek en het geen lewe of krag van sy eie nie. Hy stel die ek en die self gelyk aan mekaar omdat al twee volgens hom 'n objek is. Vrey (Raath et al., 1990:6) sê dat die "ek" onwaarneembaar en onbewustelik is en nie tot 'n objek gemaak kan word nie. Dit is 'n subjek wat tot die geestelike dimensie van die mens behoort en is die stukrag en stuurkrag agter al die mens se dade en gedagtes. James (artikel:2) vat dit saam en sê die ek is die aspek van die self wat die suiwer ego/subjek is wat aktief ervaar, waarnem, voel, dink, besluit, onthou en beplan.
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Die self 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Die self het vele fasette en kan as volg beskryf word: (Jacobs, 1987:3 & Jacobs et al.,

1982:17.): "Die self kan beskryf word as feit, maar ook konstruk. As konstruk behels dit alles wat die objek van 'n persoon se bewussyn kan wees, met ander woorde alles wat 'n persoon het en wat aan hom behoort naamlik lewensgewoontes, aangebore en verworwe eienskappe, karakterogene momente. Die self is leweloos, daarom staan die ek teenoor die self as verriger. Die ek is die geestlike stu- en stuurkrag van die self.

- ◆ Die self is 'n persoon se houdings, waardes en idees. Die mens se persoonlikheid kom tot uiting deur die self en so ontstaan 'n mens se siening van homself (Jacobs et al. 1982:18).

❖ Identiteit

- ◆ Elke persoon is uniek en 'n persoon se welsyn hang daarvan af of hy sy eie uniekheid aanvaar. Die kind as 'n persoon het sy eie identiteit wat geskei is van ander persone met ander woorde hy is uniek op sy eie manier (Vrey, 1979:12).
- ◆ Volgens Jacobs (1987:3) is identiteit die antwoord op die vraag "wie is ek", met ander woorde, namate die kind ouer word, begin hy tussen hom en die omgewing onderskei en raak hy bewus van sy eie identiteit.
- ◆ Identiteit het vele fasette omdat die self veelfasettig van aard is, byvoorbeeld identiteit van geslag, self, geslagsrol en liggaam.
- ◆ Om 'n identiteit te ontwikkel moet die kind hom identifiseer of vereenselwig met iets of iemand.

	<p>Identifisering vind dus plaas om die ontplooiing van die identiteit moontlik te maak en kan net plaasvind met selfkennis (Jacobs et al., 1982:19).</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Identiteit help ook die persoon om 'n selfbeeld te vorm, daarom is dit belangrik om 'n balans te handhaaf tussen identifisering en identiteitsvorming (Jacobs et al., 1982:20).
❖ Selfkonsep	<ul style="list-style-type: none"> ♦ In Vrey (1979:14) word die selfkonsep beskryf as die "<i>konfigurasie van oortuigings omtrent myself en houdinge teenoor myself wat dinamies is en waarvan ek gewoonlik bewus is of bewus kan word</i>". ♦ Die basis van die selfkonsep bestaan uit die evaluering van die self volgens eie subjektiewe norme. Die selfkonsep is kognitief sowel as affektief van aard (Jacobs et al., 1982:22).
AKTIWITEITE NODIG VIR VOLWASSEWORING	
❖ Betekenis- gewing	<ul style="list-style-type: none"> ♦ "Om te kan vorder op die weg van volwassewording, moet die kind herken, ken, verstaan en weet. ♦ Hierdie kognitiewe vermoëns stel die kind in staat om hom te oriënteer in sy wêreld, en deurdat hy betekenisse ontdek en toeken, vorm hy sy leefwêreld (Jacobs et al., 1982:11).
❖ Betrokkenheid	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Betrokkenheid kan beteken om 'n mens self by 'n saak te betrek. Betrokkenheid betekent ook dat 'n mens kennis moet hê en onmiddellike handeling.

	<p>moet neem hetsy fisies of psigies. Hierdie is nie al voorvereiste nie, maar 'n mens moet ook doelgerig, met volharding, ywer en toewyding daarna streef (Jacobs et al., 1982:12; Jacobs, 1987:4 & Pienaar, 1996:14).</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Volgens Vrey en Pienaar (Pienaar, 1996: 14&15) speel die normatiewe asook belewing 'n belangrike rol in betrokkenheid; 'n mens/kind kan by verkeerde, negatiewe of slegte dinge betrokke wees en aangename of onaangename gevoelens beleef in sy betrokkenheid. ◆ 'n Persoon kan ook onbetrokke wees by 'n situasie wat op onwilligheid, traagheid, passiwiteit, belangloosheid en doelloosheid dui, wat negatiewe gevoelens soos angs en mislukking tot gevolg het. Dit sou weer die oorsaak wees van negatiewe selfaktualisering. ◆ Dit is met ander woorde van kardinale belang dat opvoeders en ouers betrokke sal wees by die kind in hierdie betrokkenheid om hulp en steun te gee sodat hy in totaliteit suksesvol betrokke sal raak en dit positiewe selfaktualisering tot gevolg sal hê (Pienaar, 1996:15).
❖ Belewing	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Belewing dui op hoe 'n persoon 'n situasie ervaar. Dit gaan gepaard met evaluering, wat 'n persoon in staat stel om dan tot die gevolgtrekking kom of die situasie aangenaam of ongenaam is (Jacobs et al., 1982:12). ◆ Belewing is uniek en beperk tot gevoelsmatigheid.

	<p>Dit bepaal ook die kwaliteit van betekenisgewing en betrokkenheid en dien verder as 'n motivering vir verdere aktiwiteite, hetsy negatief of positief (Jacobs et al, 1982:12 & Pienaar, 1996:17).</p>
❖ Selfaktualisering	<ul style="list-style-type: none"> ◆ By selfaktualisering word bedoel dat die kind ontplooï tot wat hy wil wees, behoort te wees en kan wees, met die volgende bepalers wat 'n rol speel (Pienaar, 1996:19): <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Kan wees</i> word bepaal deur psigiese en fisiese potensiaal; en die manier waarop hierdie potensiaal ontwikkel ▪ <i>Wil wees</i> word bepaal deur die kind se strewingslewe en ▪ <i>Behoort te wees</i> word bepaal deur die gemeenskap se norme van wat hy kan en wil word. ◆ Omgang met betekenisvolle mense lei die kind ook tot selfaktualisering (Vrey, 1979:14).
DIE OPVOEDKUNDIGE-SIELKUNDIGE VOORWAARDEN	
❖ Relasievorming	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Die woord "relasie" verwys na 'n tweopolige verband tussen die kind as die een pool en mense en objek as die ander pool (Pienaar, 1996:96). ◆ Relasievorming dui op aktiewe betrokkenheid van die kind-in-totaliteit met twee belangrike komponente, naamlik die affektiewe komponent (dui op die kwaliteit van belewing) en die kognitiewe komponent (dui op die kennis-aspek). Elke persoon is medeverantwoordelik vir die relasies wat hy skep en of hy negatief of positief

	<p>betrokke gaan wees by die relasies (Jacobs, 1987:5).</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Die kind word altyd in konteks tot sy relasies bestudeer (Pienaar, 1996:96): wat verband hou met die volgende: <ul style="list-style-type: none"> - Ouers - Portuurgroep - Skool - Onderwysers - Homself - Objekte - God ◆ Relasievorming by die kind is nodig vir volwassewording en selfaktualisering.
<p>❖ Die Opvoed-kundige klimaat</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Hier word verwys na die aktiwiteit tussen mense en is 'n voorwaarde waaronder die opvoeder en die kind (opvoedling) mekaar werklik ontmoet (Jacobs et al., 1982:15). Volgens Jacobs (1987:6) breek hierdie klimaat "<i>in 'n positiewe sin die skanse af waaragter die individu vir selfbeskerming wegkruipt sodat die twee persone kan ontmoet en kommunikasie kan plaasvind.</i>" ◆ Volgens Jacob (1987:6) berus 'n effektiewe opvoedingsklimaat op sorg, kennis, liefde, vertroue, respek en eerlikheid. Rienstra (Pienaar, 1996:97) sluit hierby aan en voeg gesag, warmte en intimiteit by. As hierdie kenmerke teenwoordig is, word die kind tot sedelike selfstandigwording geleid. ◆ Die opvoedingsklimaat tussen die opvoeder en kind

speel 'n belangrike rol in die vorming van positiewe relasies en 'n realistiese selfkonsep. Ontbreking van hierdie komponente lei tot 'n negatiewe selfkonsep en negatiewe persoonlikheidsontwikkeling (Pienaar, 1996:99).

3.3.2 Die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie in terme van die effek van gesinsgeweld op die kind

'n Kind wat aan gesinsgeweld blootgestel is kom uit 'n gesin waar die Opvoedkundig-Sielkundige voorveronderstellings, te wete leefwêreld, opvoedingsklimaat en relasies negatief is. Hierdie is duidelik in die literatuur van Hoofstuk 2 uiteengesit.

Vir die kind wat blootgestel word aan gesinsgeweld, is die intrapsigiese wisselwerking versteurd. Die wisselwerking tussen betekenisgewing, betrokkenheid en belewing word negatief beïnvloed as gevolg van negatiewe Opvoedkundig-Sielkundige voorveronderstellings. Die intrapsigiese onderlinge wisselwerking van die struktuurkomponente wat dan verantwoordelik is vir die kind se uiteindelike gedrag en selfaktualisering (Botha, 2001:134), sal by die kind wat aan gesinsgeweld blootgestel word, lei tot onseker/onrealistiese negatiewe selfkennis en identiteitgedrag wat ontoereikende selfaktualisering tot gevolg het.

3.4 RIGLYNE IN DIE VOORKOMING VAN GESINSGEWEELD

Die hantering van vroue en kinders wat blootgestel is aan geweld is belangrik en moet op beide individuele en sosiale vlak hanteer word (Geffner et al., 1990:130). Verskillende bewegings het tot stand gekom om hierdie mense te help, soos die "*The battered woman's movement*" wat hulleself as die leiers beskou op hierdie gebied (Wilson, 1997:208).

Of iets gedoen kan word aan gesinsgeweld is 'n baie aktuele vraag wat aandag verdien. Volgens 'n EDK vraelys wat toegepas is in Klein et al. (1997:49 en 53) het 8

uit 10 respondentie geglo dat iets aan die probleem gedoen kan word. Die meerderheid van die persone het gesê dat daar nie 'n verskoning is vir die oortreder se gedrag nie. Die respondentie in die studie het die volgende voorstelle gemaak ten opsigte van die oortreder: ondersteuning aan die oortreder om sodoende sy individuele gedrag te verander, terapie en die implementering van programme in skole om kinders die nodige vaardighede te leer om konflik te hantereer.

Volgens Geffner et al. (1990:131) sal gesinsgeweld ophou wanneer meer klem op die sosiale onaanvaarbaarheid daarvan gelê word. Die langtermynoplossing van gesinsgeweld lê in opvoeding en sosiale intervensies.

In Browne et al. (1997:85) word die voorkoming en hantering van gesinsgeweld in drie dele uiteengesit naamlik:

3.4.1 Primêre voorkoming

3.4.2 Sekondêre voorkoming

3.4.3 Tertiêre voorkoming

Die uiteensetting van die hantering soos weergegee deur Browne et al., (1997:85) sal verder bespreek word in afdelings 3.4.1, 3.4.2 en 3.4.3.

3.4.1 Primêre Voorkoming

In Browne et al. (1997:85 en 87) sien primêre voorkoming as volg daar uit:

- **Publieke bewuswordingsveldtogte:** Die teikengehoor van hierdie veldtogte is vroue wat potensiële slagoffers is van gesinsgeweld. Hierdie veldtogte het ook ten doel om die algemene gemeenskap op te voed oor gesinsgeweld en kindermishandeling.
- **Telefoonhulplyne:** Die hulplyne word gebruik omdat dit van waarde is in die onmiddellike hantering van potensiële slagoffers van geweld in die gesin.

3.4.2 Sekondêre Voorkoming

In hierdie fase geskied die hulpverlening aan beide die slagoffers en oortreders van gesinsgeweld. Hantering en hulpverlening vind plaas in die vorm van sielkundige terapie, berading en groepsterapie. Bogenoemde kan geskied op 'n een-tot-een-basis, die hele gesin, paartjies en/of groepe (Browne et al., 1997:87). Die verskillende benaderings en modelle wat gebruik word vir die slagoffers en oortreder, word verder in afdeling 3.5 bespreek.

3.4.3 Tertiêre Voorkoming

Hierdie vlak van voorkoming en hantering word toegepas by egpare wanneer geweld alreeds bespeur is.

In Browne et al., (1997:97) word tersiêre voorkoming in vier kategorieë verdeel, naamlik:

- Skuilings van veiligheid
- Wetlike beheer
- Ingryping van die polisie
- Sielkundige behandeling

Hierdie kategorieë het ten doel om gesinsgeweld te beheer, te behandel en herhaalde aanvalle te verminder, en word verder omskryf in Tabel 3.3.

TABEL 3.3
TERSIËRE VOORKOMING VAN GESINSGEWELD

SKUILINGS VAN VEILIGHEID	WETLIKE BEHEER
Die eerste plek van veiligheid vir slagoffers het in 1971 geopen. Vandag is daar 'n groot aantal reg oor die hele wêreld. Die doel van hierdie skuilings is om vrouens en kinders te voorsien van behuising in moeilike omstandighede soos wanneer hulle lewens in gevaar is. So word die siklus van geweld verbreek en kan hulle hulself oriënteer ten opsigte van finansies, behuising en regsaspekte.	Wette en hofbevele met pleegsorginterdikte help om geweld te beheer (sien afdeling 2.3.5). Dit is baie belangrik dat daar 'n kriminele sisteem is om hierdie tipe gedrag te straf. Die regstelsel moet aan die gemeenskap 'n boodskap uitdra, dat gesinsgeweld onaanvaarbare gedrag is en nie geduld sal word nie.
INGRYPING DEUR DIE POLISIE	SIELKUNDIGE BEHANDELING
Die polisie is die enigste 24-uur noodbeskermingseenheid wat op gewelddadige aanvalle reageer. Die polisie kan sekere stappe teen die oortreder neem om te toon dat gesinsgeweld onwettig en onaanvaarbaar is. Die slagoffer geniet terselfertyd beskerming.	Sielkundige behandeling van die slagoffer, oortreder en kind word in afdeling 3.5 bespreek.

3.5 RIGLYNE IN DIE HANTERING VAN GESINSGEWEELD BY DIE KIND, SLAGOFFER, OORTREDER EN DIE OUERS

Daar word van die standpunt uitgegaan dat geweld aangeleerde gedrag is met 'n betekenisvolle impak op kinders se huidige en toekomstige welstand (sien Tabel 2.2 en Tabel 3.1); (Brandt, 1997:58 & Enid, 1998:133).

Strategieë en modelle in die hantering van gesinsgeweld is baie belangrik. Professionele persone moet ook die nodige vaardighede en selfvertroue hê om vrae aangaande gesinsgeweld te vra, hulp te verleen en korrekte advies en informasie te verskaf (Enid, 1998:131). Dit is belangrik dat persone opgelei word om slagoffers en oortreders van gesinsgeweld te kan identifiseer en hanteer.

Vervolgens word die hantering op sekondêre en tersiêre vlak by die kind, slagoffer, oortreder en die ouer bespreek.

3.5.1 Die kind

Jong kinders wat getuies is van gesinsgeweld is veral sensitiel met betrekking tot die aanskoue van geweld wat teen hulle moeders gerig is. Die rede hiervoor is omdat hulle beperkte kommunikasievaardighede en kognitiewe onvolwassenheid het. Hulle is ook afhanklik van die versorger/s om in hul basiese emosionele en veiligheidsbehoeftes te voorsien (Van Meyel, 1999:33). Die opvoeding en onderrig van hierdie kinders is baie belangrik want navorsing het getoon dat daar 'n sterk verband bestaan tussen kinders wat slagoffers van geweld is en dan later self oortreders of slagoffers van geweld word (Geffner et al., 1990:131).

Baie modelle vir hierdie kinders is gedurende die 1980's ontwikkel (Wilson, 1997: 212). Vandag word hierdie modelle saam met skuilings van veiligheid met vrug gebruik om van hulp te wees vir kinders wat getuies is van gesinsgeweld en ook self mishandel word. 'n Voorbeeld hiervan is die program "*For Children's Sake*" (Horton et al., 1999:88).

Die behoeftes van kinders in hierdie skuilings is groot, en hulle benodig krisis-intervensie, voortgesette emosionele ondersteuning, mediese ondersoek, interaksie met die opvoedkundige sisteem en ingryping van beskermmingseenhede.

Volgens Wilson (1997:213) kan die hantering van hierdie kinders bestaan uit kinderprogramme, kindermishandelingintervensie, ouerintervensie, gesinsterapie en akademiese ondersteuning. Hierdie remedieë vir kinders word as volg gegroepeer (Rosenberg et al., 1990:199-203 & Wilson, 1997:213):

- Individuele hantering
- Groepsterapie vir kinders
- Gesinshantering soos in afdeling 3.5.4 bespreek word

❖ **Individuele hantering en groepsterapie**

In Horton et al. (1999:88) & Wilson (1997:214) is hierdie groepsterapie soos "For Children's Sake" en individuele terapie belangrik omdat dit die volgende ten doel het en op die volgende fokus:

- ◆ Die kind/ers benodig emosionele ondersteuning gedurende en na 'n incident van gesinsgeweld. Dit vereis dat die kind, langtermyn en kortermyn individuele psigoterapie in samehang met groepsterapie, sal ondergaan.
- ◆ Al die aspekte wat in groepsterapie aandag geniet, kan ook in individuele terapie met die kind gedoen word. Wat wel van belang is in psigoterapie is dat die terapeut die kind se ouderdom, kognitiewe vermoë en -ontwikkeling in ag sal neem wanneer 'n program vir hierdie kind beplan word (Rosenberg et al., 1990:202).
- ◆ Groepsterapie gee aan die kind die geleentheid om in te sien dat hy nie alleen is nie.
- ◆ Die groepe word saamgestel volgens die verskillende ontwikkelingstadiums wat die kinders bereik, sodat kinders op dieselfdevlak kan kommunikeer.

- ◆ Vir baie kinders is hierdie groep die eerste geleentheid wat hulle kry om hulle gevoelens te deel en veilig te voel.
- ◆ Die doelwitte van baie van hierdie groep en programme soos "*For Children's Sake*" is soos volg:
 - Opleiding in sosiale vaardighede soos:
 - Ontspanningstegnieke
 - Opleiding in affektiewe labilititeit
 - Tegnieke om woedebuie te beheer
 - Kognitiewe gedragsterapie
 - Konflikoplossingstrategieë
 - Uitdrukking van gevoelens
 - Die definiering van geweld
 - Die ontwikkeling van veiligheidsplanne
 - Ontwikkeling van gevoel van vertroue en veiligheid
 - Ontwikkeling van kommunikasievaardighede
- ◆ Bogenoemde doelwitte word bereik deur aktiwiteite soos:
 - Spelterapie, waar gebruik gemaak word van kuns, denke en herinneringe in spelterapie
 - Rollespel
 - Modellering
 - Huiswerk
 - Besprekings
 - Gesinsdae waar ouers deel is van die terapie.

Programme soos "*For Children's Sake*" gaan ook van die standpunt uit dat ouers, onderwysers en gemeenskapwerkers ingeroep moet kan word, soos wat hulle benodig word (Horton et al., 1999:89).

3.5.2 Die slagoffer

Verskillende terapieë en groepsbenaderings is ontwikkel om te voorsien indie behoeftes van vroue wat die slagoffers is van gesinsgeweld (Shaw, 1996:127).

Verskillende strategieë en benaderings bestaan oor die hantering van vroue wat blootgestel is aan geweld deur hulle maats. Hierdie benaderings sien as volg daar uit (Wilson, 1997:209):

- Individuele terapie
- Ondersteuningsgroepe

❖ **Ondersteuningsgroepe**

Ondersteuningsgroepe is belangrik omdat hulle oor die volgende eienskappe beskik (Wilson, 1997:209,210):

- ◆ Ondersteuningsgroepe bestaan uit vrouens waarvan die faciliteerder ook 'n vrou is. Die afwesigheid van mans laat toe dat die vrouens vry voel om uiting aan hul gevoelens te gee en hul gevoelens met ander in die groep te deel.
- ◆ Ondersteuningsgroepe is die beste manier om ondersteuning aan hierdie vrouens te verleen terwyl dit terselfertyd help om die gevoel van geïsoleerdheid te verminder.
- ◆ Die vroue wat al verander het, dien as rolmodelle vir nuwelinge.
- ◆ Die groepe help ook om
 - vroue die realiteit in die gesig te laat staar van wat met hulle gebeur het
 - hierdie vroue die geleentheid te bied om hulle gevoelens te ondersoek en aan opsigte vir die toekoms te dink
 - hulle te leer om ander mense weer te vertrou en intiem met hulle te verkeer

Vogens Wilson (1997:209) bied bogenoemde die geleentheid vir hierdie vrouens om:

- verbind met ander en die self
- gerespekteer te word
- hulle ervaringe met ander in dieselfde posisie te deel
- 'n tydperk van heling te kry
- die isolasie te verbreek

3.5.3 Die oortreder

"It is likely that an untreated batterer will continue his aggressive behaviour with subsequent partners. From this perspective, the plight of battered woman can only be improved by treating batterers" (Rosenbaum et al., 1990:280).

Verskillende vorme of metodes bestaan in die hantering van die oortreder (Browne et al., 1997:108-109; Wilson, 1997: 219-222.):

- Individuele terapie
- Groepsterapie

❖ Individuele terapie

Onderhoudvoering met die individu (oortreder en slagoffer) is van kardinale belang sodat die terapeut van die volgende inligting bewus kan wees, naamlik:

- Omstandighede wat aanleiding gegee het tot versoek vir die behandeling
- Die bron van die kliënt se motivering om hulp te kry
- Persoonlike agtergrondsgeskiedenis
- Huidige verhoudings in die oortreder se lewe

Dit is belangrik dat die slagoffer ook ondervra word omdat sy moontlik meer bertroubare inligting sal gee (Rosenbaum et al., 1990:280).

Die volgende modelle en programme bestaan vir die oortreder:

- ♦ **Kognitiewe-Gedragsbenadering/model:** Hierdie benadering gaan van die standpunt uit dat gewelddadige gedrag aangeleer is (Wilson, 1997:221) en stel dat die verandering van gewelddadige gedrag en -kognisie in nie gewelddadige gedrag en -kognisie ook aangeleer kan word. Die doel van die terapeut is om die skade en selfvernietigende gevolge wat geweld het uit te wys en ander alternatiewe wyses van gedrag vir die persoon aan te leer. Hierdie doel word bereik deur die aanleer van tegnieke van beheer vir woedewerking asook opleiding in sosiale en kommunikasievaardighede.

Die kognitiewe-gedrag-metodes fokus grootliks op die modifikasie van faktore wat aanleiding gee tot woedeuitbarstings en die gebruik van selfgesprek om situasies van uitlokking te kan hanteer.

- ♦ **Die Insigmadel:** Hierdie model se uitgangspunt is dat onder ander die volgende intrapsigiese probleme die oorsaak van gewelddadige gedrag is:

- Swak impulsbeheer
- Lae frustrasietoleransie
- Vrees vir intimiteit
- Afhanklikheid
- Onderliggende depressie
- Verdeelde egofunksies as gevolg van trauma

Hierdie probleme word dan hanteer en direk aangespreek.

- ♦ **Die pro-feministiese model:** Hierdie model herken die behoefte aan basiese opvoeding vir oortreders ten opsigte van kommunikasie-vaardighede en hoe om vertroeteling te gee. Die terapeutiese hantering het ten doel om die oortreder se pogings tot beheer, fisiese geweld, verbale en nie-verbale manipulering van die slagoffer, direk uit te daag.

❖ **Groepterapie en/of programme**

- ♦ Die groepsbenaderings is daar om die oortreder wat glo dat hy nie 'n probleem het nie, uit te daag. Groepsbenaderings het ten doel dat die oortreder introspeksie doen om sodoende gewelddadige gedrag te verander. Edleson en Tolman (Browne et al., 1997:108) gebruik tegnieke soos selfobservasie, interpersoonlike vaardighede, kognitiewe herstruktuering en ontspanningstegnieke in hierdie programme.
- ♦ **Gesamentlike behandeling:** Hierdie benadering gaan van die standpunt uit dat paartjies saam gesien word, hetsy alleen of in 'n groep. Dit bied aan beide die vrou en die man die geleentheid om hulle probleme saam op te los. Berading fokus daarop om paartjies te help om verantwoordelikheid te aanvaar vir hulle negatiewe gedrag en moedig hulle aan om vrae ten opsigte van hul eie negatiewe gevoelens en hulle emosies, te verken. Modelle wat ook op hierdie

benadering fokus, is die Interaksiemodel en die Ventilasiemodel (Wilson, 1997:220).

Die vraag ontstaan egter of hierdie hanteringsprogramme -modelle suksesvol is. Volgens Jeffrey Edleson (Wilson, 1997:223) rehabiliteer 'n groot aantal oortreders as 'n verskeidenheid van hierdie programme, metodes en modelle gebruik en gevarieer word. Alhoewel studies in Shaw et al. (1996:131) aangetoon het dat navorsing in hierdie area nog nie onbenut is nie, was die primêre bevindinge dat programme vir oortreders suksesvol is in die vermindering van geweld. Hulpverlening ten opsigte van skeiding in 'n groot persentasie van gevalle, is ook suksesvol.

3.5.4 Ouerleiding

Baie paartjies wat probleme het, het kinders. Soms is dit probleme tussen die ouers/paartjies en ander kere kan dit moeilike kinders wees wat tot die probleme bydra. Hoe dit ook al sy, die skeidslyn tussen terapie vir paartjies en gesinsterapie is soms nie duidelik nie (Browne et al., 1997:88).

❖ Ouerskapsterapie

Ouerskapsterapie kan individueel of in groepsverband plaasvind (Rosenberg et al., 1990:204). Die ma is gewoonlik betrokke omdat die pa dalk afwesig is. Baie van hierdie programme en modelle kan ook net gebruik word as die oortreder self hulp kry en ook afwesig is van die huis ten einde die veiligheid van die ma en kind te verseker (Van Meyel, 1999:35). Gesinsgeweld skep gewoonlik probleme vir die moeder omdat dit problematiese verhoudings tot gevolg het. Die geweld alleen is egter nie al bydraende faktor tot sodanige verhoudinge nie. In sekere gevalle het baie van hierdie vroue self ook nie effektiewe rolmodelle gehad weens hul eie trauma as kind nie (Wilson, 1997:15). Baie van hierdie vroue in skuilings van veiligheid kan nie hulle ouerskapsvaardighede ontwikkel sonder die hulp van 'n opvoedkundige program nie. Temas ter bespreking in hierdie groepe dek die volgende (Rosenberg et al., 1990:204):

- Normale kinderontwikkeling
- Die verbetering van die ouer-kind-verhouding

- Verbetering van ouerskapsvaardighede
- Begrip vir die kind se emosionele behoeftes
- Begrip vir gesondheidsaspekte van die kind
- Herkenning van die effek van gesinsgeweld op die kind wat dit aanskou

'n Goeie voorbeeld van so 'n ouerskapsterapie is spelgebaseerde gesinsterapie. Volgens die *Spelgebaseerde gesinsterapie* het gesinsgeweld 'n negatiewe impak op die ma-kind-verhouding, veral in die vroeë kinderjare (sien Diagram 3.1). Baie van hierdie slagoffers wat so 'n gewelddadige verhouding verlaat, ervaar hulself as onsuksesvol en het gewoonlik ook 'n versteurde perspektief van beheer wat daartoe kan lei dat 'n siklus van oneffektiewe dissipline kan ontstaan. Hierdie tekorte gee aanleiding tot inkonsekwendheid in die ouer se verhouding met die kind (Van Meyel, 1999:35). 'n Sistematiese benadering van Spelgebaseerde gesinsterapie is ontwikkel vir die behandeling van jong kinders (0-5 jaar) wat gesinsgeweld aanskou en hulle moeders (Van Meyel, 1999:33).

Die rol van die terapeut/fasiliteerder en die aktiwiteite wat tussen die moeder en kind afspeel, het ten doel om die volgende te verbeter (Van Meyel, 1999:35):

- Die kind se selfbeeld
- Die verstaan van veiligheid en verantwoordelikheid
- Vaardighede in die effektiewe hantering van angs, woede en ontstellende herinneringe
- Probleemoplossingsvaardighede
- Die herstel van kognitiewe afwykings/wanpersepsies en die geleentheid vir die kind om uiting te gee aan sy persepsie van die geweld.

Die terapie fokus ook verder op die ondersteuning van die vrou deur middel van individuele en/of groepsterapie (sien afdeling 3.5.2) om die effek van die geweld op haar teen te werk.

3.6 DIE GEMEENSKAP SE ROL IN DIE HANTERING EN VOORKOMING VAN GESINSGEWELED

Gesinsgeweld is nie net die gesin of individu se probleem nie. Dit is 'n sosiale sowel as 'n gemeenskapsprobleem. Dit is belangrik dat die gemeenskap ook betrokke raak by gesinsgeweld deur 'n duidelike boodskap uit te stuur dat dit onaanvaarbaar is en dat oortreders die gevolge daarvan moet dra (Wilson, 1997:195).

Verskillende vorme en voorkomingsprogramme bestaan wel. Hierdie programme het in die eerste plek ten doel om sosiale instansies, soos die onderwys, mediese en regsinstansies op te lei in die hantering daarvan. Tweedens het hierdie programme die voorkoming van gesinsgeweld ten doel (Lystad, 1989:221).

In Lystad (1989:221-224) fokus baie van hierdie programme op die volgende:

♦ ***Die individu:***

- Die opvoekundige programme is daar om adolessente en jong volwassenes te onderrig in kindersorg en gesonde gesinsfunksionering.
- Die aanleer van vaardighede, soos om woede te hanteer, en om situasies wat konflik kan veroorsaak, te identifiseer.
- Spesiale hulp word ook verleen aan gesinne wat meer vatbaar is vir gesinsgeweld soos die teenwoordigheid van verstandelik gestremde kinders.

♦ ***Die sosiale sisteem:***

- Die opvoeding van opvoeders sodat hulle effektiewe rolmodelle kan wees vir kinders met betrekking tot nie-gewelddadige gedrag.
- Onderrig aan kinders oor wat aanvaarbare optrede teenoor maats is.

♦ ***Kulturele waardes:***

- Leiding aan ouers om nie seksistiese waardes aan kinders oor te dra, om in die kind se behoeftes te voorsien en die kind groot te maak met 'n positiewe selfbeeld.
- Vermindering van geweld wat deur die media uitgesaai word.
- Die skep van groepe waar gesinsgeweld aangespreek kan word.

- Uitsprake oor gesinsgeweld soos deur die polisie, dokters en gemeenskapswerkers.

Lystad (1989:148) beklemtoon die belangrikheid van opleiding van professionele persone met die volgende: "*Too often the general response of institutions has been that battery is a private matter, that it is at least partly the fault of the victim, and that there is very little that anyone can do to help*".

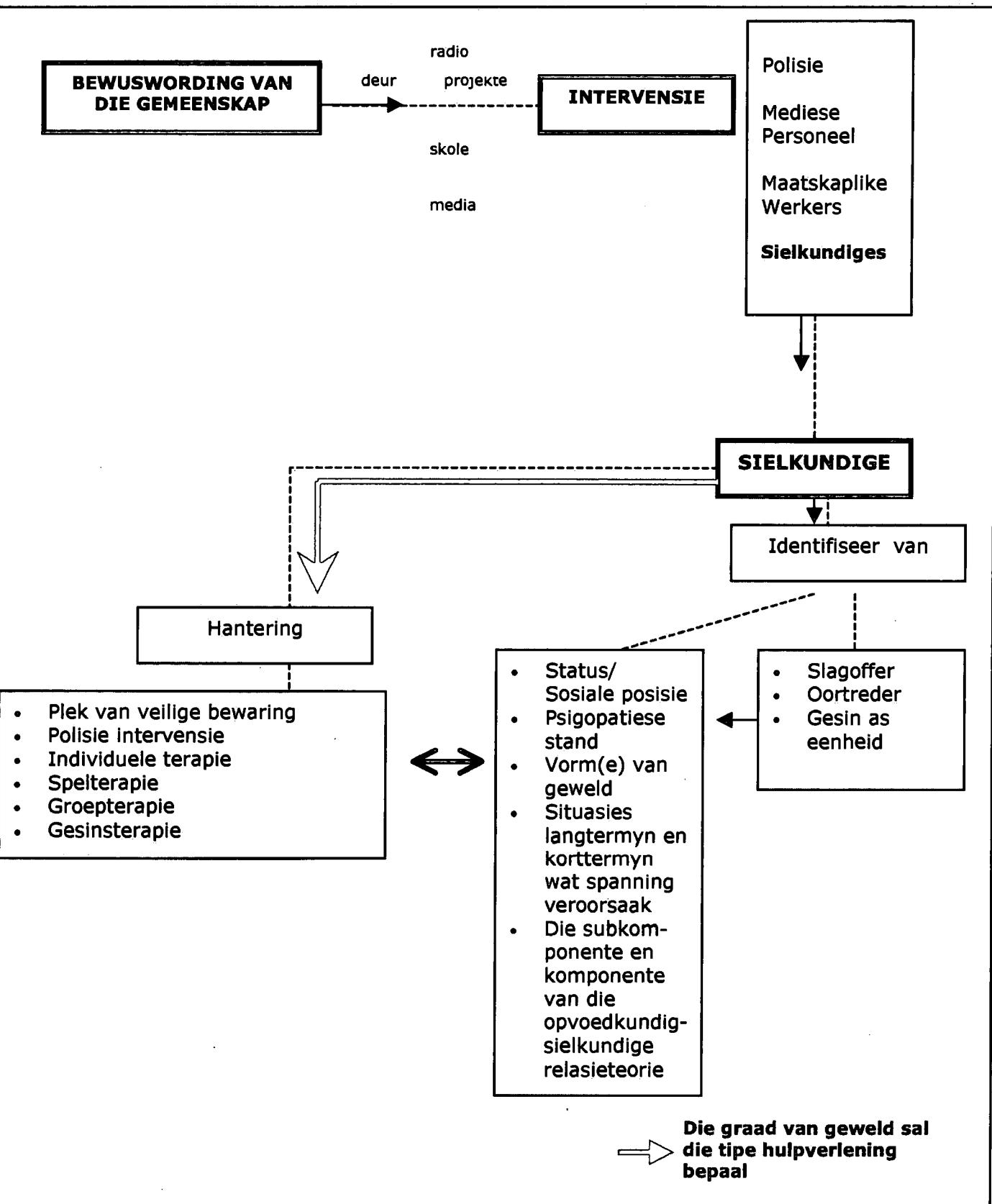
As ons die voorvalle van gesinsgeweld wil verminder en effektief wil wees in die behandeling van gesinsgeweld, is dit van kardinale belang dat alle persone en instansies wat met hierdie gesinne in kontak kom deeglike opleiding daarvoor ontvang. Korrekte opleiding is belangrik om sodoende professionele persone in staat te stel om in hierdie komplekse situasie uit te reik na daardie persone wat dag in en dag uit met geweld en mishandeling saamleef (Enid, 1998:133 & Lystad, 1989:148).

Dit kan nie beter omskryf word as in Geffner et al. (1990:131) nie: "*The problem will not end until all men, women and children can live in peace without violence, without the threat of violence, and without intimidation in their homes.*"

Met inagneming van bogenoemde hantering en voorkomingsmaatreëls kan die volgende model (sien Diagram 3.3) voorgehou word aan die opvoedkundigesielkundige, soos saamgestel uit: Diagram 2.2 uit Browne et al., afdeling 3.4 en afdeling 3.5. Laasgenoemde kan as riglyne gebruik word in die hulpverlening en voorkoming van gesinsgeweld.

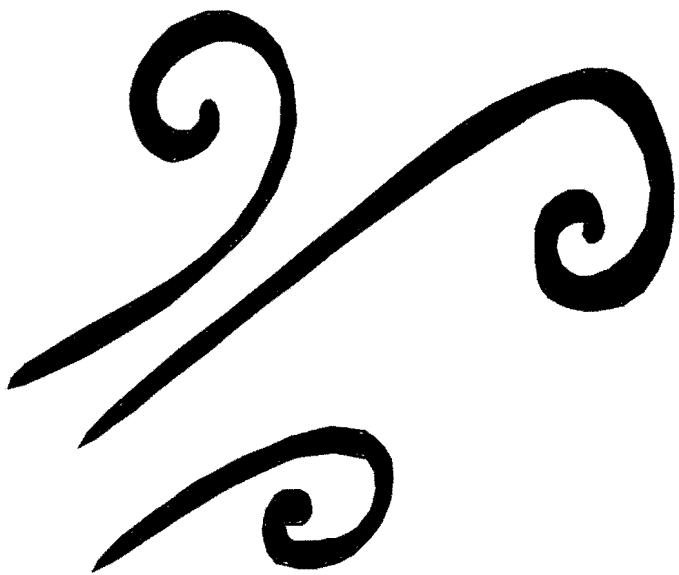
DIAGRAM 3.3

RIGLYNE IN DIE HANTERING EN VOORKOMING VAN GESINSGEWEELD

HOOFSTUK 4

DIE NAVORSINGSONTWERP

4.1 INLEIDING

Met die stel van die navorsingsprobleem, die formulering van hipoteses en die ondersoek van data in die literatuurstudie soos in Hoofstukke 1, 2 en 3 uiteengesit is, gaan die struktuur van die navorsing as volg daar uitsien:

- ◆ **Definiëring van die navorsingsdoel**
- ◆ **Navorsingsontwerp**
- ◆ **Navorsingsgroep/Streekproef**
- ◆ **Insameling van data**
- ◆ **Analisering van resultate**
- ◆ **Die uitkomste**
- ◆ **Die interpretasie van die resultate**

Wat is navorsing? In Landman (1988:21) word verskillende perspektiewe oor navorsing aangehaal en hierdie sienings kan soos volg gelys word:

- ◆ "Navorsing is die voorveronderstellings, tegnieke, metodes en procedures wat aangewend word om kennis te skep deur middel van empiriese en rasionele middelle."
- ◆ Dit is die "sistematiese poging om te begryp wat opgeroep word deur 'n behoeftte of 'n probleem wat iemand herken het en wat betekenis besit wat groter is as blote persoonlike en onmiddellike belangstellings, en waar die probleem gestel word in die vorm van 'n hipoteese."
- ◆ Die "sistematiese poging om antwoorde te verskaf op vrae. Die navorsing openbaar feite en formuleer dan 'n veralgemeeniging wat gebaseer is op die interpretasie van daardie feite."
- ◆ "Navorsing is 'n formele, sistematiese en intensiewe proses om wetenskaplike analisemetodes aan te wend." Wiersma (1991:3-4.) klassifiseer navorsing as 'n proses, met die volgende kenmerke wat help om dit te definieer, naamlik:

- Dit is empiries
- Dit kan 'n verskeidenheid van vorme aanneem
- Dit moet geldig, betroubaar en sistematies wees.

Voorts word navorsing in Wiersma (1991:12-13 & 20) ook verdeel in **basiese en toegepaste navorsing**. Basiese navorsing het ten doel die uitbreiding van teoretiese kennis terwyl toegepaste navorsing die oplossing van 'n probleem ten doel het.

De Vos, Schurink en Strydom (1998:20) omskryf navorsing as: "*Basic professional research, whether its objective is exploration, description or explanation, is a scientific inquiry into a relevant problem that provides an answer contributing to an increase in the body of generalisable knowledge about the particular profession; applied professional research is geared to the development of knowledge and technology with a view to achieving meaningful intervention which, ideally, should be participatory interventionist action, based on participatory action research, in that the professional researchers should empower research participants to understand and solve their own situation and problems, become aware of their own potential and regain their own sense of dignity, so as to take collective action for their self-development.*"

Samevattend, kan die navorsingsdoel dus ook tot gevolg hê dat daar 'n bydrae gemaak word in die teoretiese- en/of praktiese veld van navorsing (Bogdan & Biklen, 1992:199) en dat alle navorsing gerig is tot die uitbreiding van kennis en die beantwoording/oplossing van 'n vraag. Hierdie antwoord lê in navorsing wat ontwerp, beplan en gestructureerd is (Landman, 1988:31), en wat nie net die navorser bevredig nie, maar ook algemeen aanvaar word.

Die navorsingsontwerp wat in hierdie studie gevvolg gaan word, word noukeurig onder 4.3 bespreek. Dit bring die navorser by die navorsingsprobleem/vraag en

kerngedagtes wat belangrik is vir die uitlig en verstaan van die probleem, en soos in Hoofstuk 1 gestel is:

Wat is die effek van gesinsgeweld op die kind wat dit aanskou en/of aanhoor; en hoe kan die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie dien as 'n teoretiese vertrekpunt en watter riglyne kan voorgestel word vir die Opvoedkundig-Sielkundige in die hantering van sulke gevalle?

Kerngedagtes uit die navorsingsprobleem:

- ◆ Gesinsgeweld
- ◆ Die identifisering van die effek van gesinsgeweld by die kind
- ◆ Die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie as riglyn by die identifisering van die effek van gesinsgeweld op die kind wat dit aanskou/aanhoor.

Soos reeds vermeld in die omskrywing van navorsing deur Landshore in (Landman, 1988:21) word die navorsing vergemaklik deur die stel van die navorsingsprobleem in die vorm van hipoteses. Hierdie hipoteses is alreeds as volg in Hoofstuk 1 uitgelig:

- ❖ Gesinsgeweld het 'n effek op kinders wat dit aanskou.
- ❖ Die meederheid van hierdie kinders toon dat hulle die oorsaak van die geweld in die ouerhuis is.
- ❖ 'n Vraelys kan gebruik word om te bepaal of gesinsgeweld wel 'n effek het op die kind wat dit aanskou/aanhoor.
- ❖ Die meederheid kinders wil hê dat die moeder wat die slagoffer is, die omstandighede moet verlaat.
- ❖ Die meederheid van die slagoffers van gesinsgeweld is die kinders se moeders.

- ❖ Kinders wat geweld tussen ouers aanskou, word self ook mishandel.
- ❖ Die meerderheid van die oortreders is die kinders se vaders.
- ❖ Fisiese mishandeling is die tipe geweld wat die meeste plaasvind.
- ❖ Die meerderheid kinders glo daar is hulp beskikbaar vir gesinne met gesinsgeweld.

4.2 NAVORSINGSDOEI

Die doel van die studie is om 'n bydrae te lewer tot beide die velde van toegepaste en basiese navorsing. Basiese navorsing is reeds in die literatuurstudie behandel en het eerstens ten doel gehad die omskrywing van gesinsgeweld met onderskeie onderafdelings (sien Hoofstuk 2) en ten tweede die omskrywing van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie asook die hantering van gesinsgeweld (soos vervat in Hoofstuk 3) ten doel gehad. Toegepaste navorsing lewer 'n bydrae tot die praktiese oplossing van die probleem deurdat die navorsing 'n Opvoedkundig-Sielkundige vraelys ontwerp wat die effek van gesinsgeweld by die reeds geïdentifiseerde kind kan identifiseer. Bogenoemde dien as hulpmiddel om hierdie verskillende effekte (sien Hoofstuk 2 Tabel 2.2) en die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie se komponente by hierdie kinders te identifiseer vir toekomstige hulpverlening en ingryping.

In Hoofstuk 1 is die volgende doelstellings van hierdie studie alreeds gestel:

- ❖ Direkte doelstellings behels 'n literatuurstudie oor die volgende aspekte:
 - ◆ Omvang, historisiteit en definiëring van gesinsgeweld
 - ◆ Oorsake van gesinsgeweld
 - ◆ Vorme van gesinsgeweld
 - ◆ Die effek van gesinsgeweld op die kind

- ◆ Die effek van gesinsgeweld op die oortreder en die slagoffer
- ◆ Wetlike aspekte van gesinsgeweld
- ◆ 'n Literatuurstudie oor die riglyne
- ◆ 'n Beskrywing van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie

- ❖ Indirekte doelstellings is as volg:

- ◆ Om mense bewus te maak van gesinsgeweld en die effek daarvan op kinders.

Die direkte doelstellings is alreeds vermeld in die literatuurstudie (soos vervat in Hoofstuk 1 en Hoofstuk 2). Die indirekte doelstellings sal uiteengesit word deur die effek van gesinsgeweld by Afrikaanssprekende kinders van alle geslagte en ouderdomme, en wat reeds deur 'n maatskaplike werker geïdentifiseer is, te bepaal. Die uiteindelike doel is om aan hierdie kinders die nodige hulpverlening te bied en sodoende die terapeutiese proses aan die gang te sit.

4.3 NAVORSINGSONTWERP

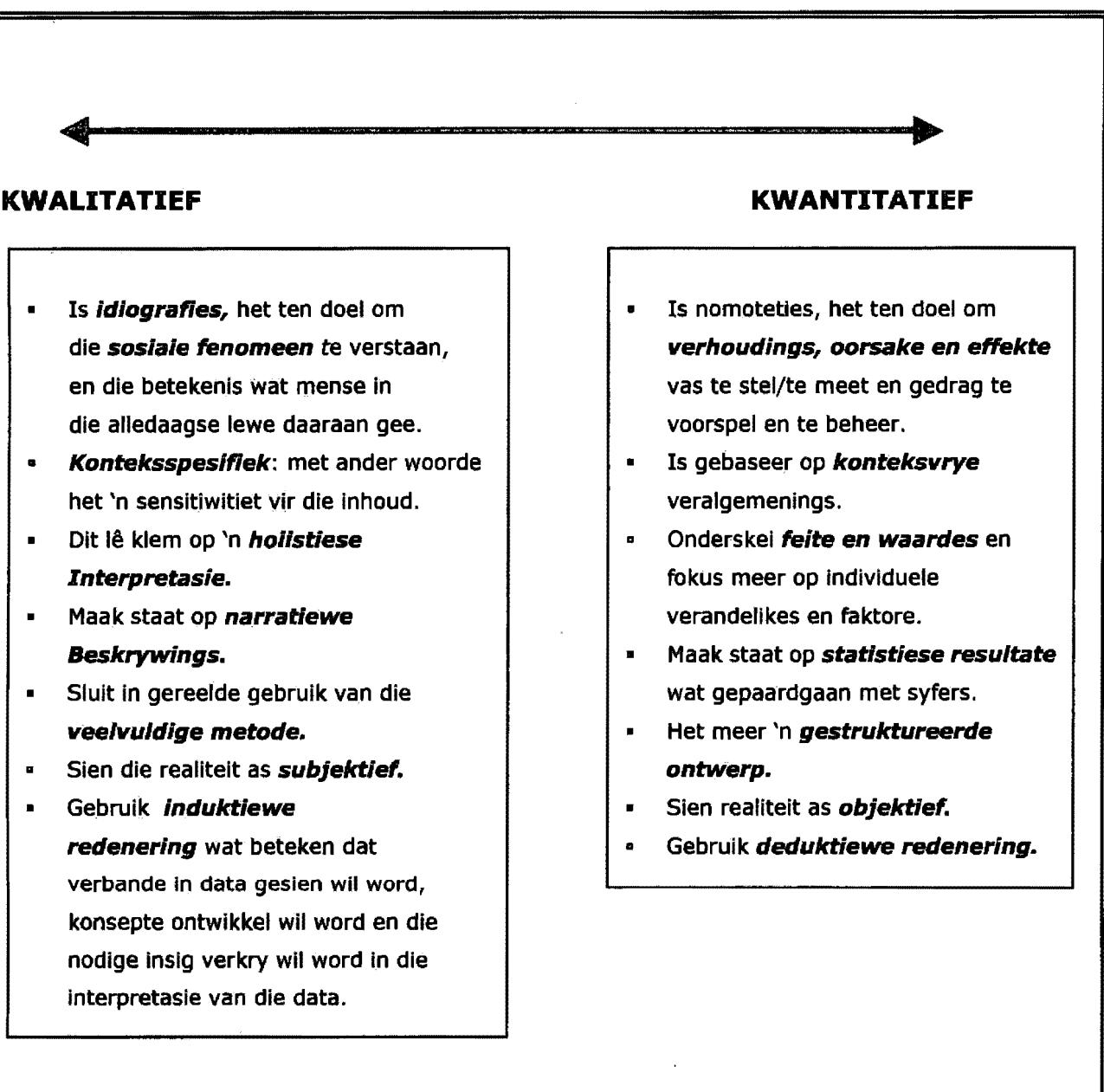
'n Navorsingsontwerp word in Cooper en Schindler (1998:72) beskryf as: "*the blueprint for fulfilling objectives and answering questions.*" Die navorsingsontwerpmetode is dus die plan en struktuur om antwoorde op die navorsingsvraag te verkry (Cooper et al., 1998:130).

Voordat die navorsingsontwerp beplan en gestruktureer kan word, moet daar eers gelet word op die kwalitatiewe en kwantitatiewe benaderings van navorsing. Hierdie twee benadering vul mekaar verder aan deurdat die kwalitatiewe benadering die navorsing voorsien van keuses/handelinge en die kwantitatiewe benadering die navorsing voorsien van 'n stap-vir-stap struktuur (De Vos & Fouché, 1998:80).

In Wiersma (1991:14) word daar verder beweer dat die onderskeid tussen die twee benaderings nie digotomies van aard is nie, maar wel op 'n kontinuum van kwalitatief-kwantitatief gevind kan word. Alhoewel kwalitatiewe en kwantitatiewe

navorsing oor hulle eie karaktertrekke beskik, beweeg hulle tog saam op die kontinuum soos uiteengesit in Diagram 4.1.

DIAGRAM 4.1
DIE KONTINUUM EN KARAKTERTREKKE VAN KWALITATIEWE EN
KWANTITATIEWE NAVORSING
(Schurink, 1998:239 & 242 & Wiersma, 1991:15)

Navorsingsmetodes kan volgens De Wet, De Monteith, Steyn en Venter (1981:11-13) en Van den Aardweg en Van Den Aardweg. (1993:62, 206-207) as volg uiteengesit word:

- ♦ **Die Beskrywende metode.** Hierdie navorsingmetode beskryf die natuurlike situasie soos wat dit werklik is, met ander woorde daar is geen ingryping of beheer aan die kant van die navorser nie. Dit word verder gebruik om inligting, standarde of norme te verkry oor 'n situasie/toestande wat reeds bestaan sodat dit dan vergelyk kan word. Die doel van so 'n beskrywende studie is om kennis te verkry van die situasie aangaande die wie, wat, waar, wanneer en hoe (Cooper et al., 1998:141).

Beskrywende navorsing kan idiografies van aard wees, wanneer dit belang het by die individu en/of nomoteties wanneer dit belang het by die groep. Hierdie tipe metode neem die vorm aan van gevallestudies, vraelyste, korrelasienavorsing, en transversale/horisontale opnames. Daar word dus gebruik gemaak van observasie, vraelyste en onderhoude, asook evalueringsinstrumente op 'n bepaalde tydstip en ook soms van longitudinale studies.

- ♦ **Die Eksperimentele metode.** Hierdie tipe navorsing se doel is om die verhoudinge tussen twee veranderlikes te ondersoek wat lei tot die bestudering van oorsaak-en-gevolg. Hier skep die navorser 'n nuwe situasie waarin hy die faktore/hipoteses wat hy wil ondersoek manipuleer/beheer.

In die eksperimentele metode is daar dus sprake van 'n eksperimentele en een/meer kontrolegroepe. Hierdie groepe word verkry deur middel van paring of ewekansigheid. Die navorser manipuleer dan ten minste een onafhanklike veranderlike terwyl die ander veranderlikes konstant gehou word. Die effek wat bogenoemde het op die afhanklike veranderlike word dan waargeneem.

- ♦ **Ex Post Facto-ontwerp.** Die metode is anders as die eksperimentele metode omdat die navorser nie die situasie manipuleer waarin die navorsing plaasvind nie. Die navorsing word op reeds bestaande groepe gedoen en bestaande inligting in die natuurlike situasie word gebruik. Die doel is om retrospektief na

die onderlinge verbande tussen bepaalde veranderlikes asook op ander veranderlikes te soek.

Met die oog op die navorsingsontwerp en die empiriese studie van die navorsingsprobleem (sien 4.1), sal die navorser se studie soos volg daar uitsien:

- **Kwalitatiewe navorsing**, om gesinsgeweld as fenomeen, en die effek daarvan op die kind binne sy/haar leefwêreld, te bestudeer.
- **Beskrywend**, om die natuurlike situasie soos dit werklik daar uitsien, te bestudeer sonder enige ingryping/manipulering deur die navorser. Verder word daar ook gebruik gemaak van 'n *nomotetiese* werkswyse omdat die navorser die effek van gesinsgeweld op die geïdentifiseerde kind (ers) van alle geslagte en ouderdomsgroepe wil bepaal.

4.4 NAVORSINGSGROEP

'n Navorsingsgroep is 'n verteenwoordigende groep geneem uit 'n gedefinieerde populasie.

- **Populasie/Universum:** word volgens Plug et al. (1988, s.v. "Populasie") gedefinieer deur sekere karaktertrekke van die betrokke lede duidelik te maak soos van toepassing op 'n navorsingstudie. In die geval van die huidige beoogde navorsing is die populasie gedefinieer as Afrikaanse kinders wat reeds deur 'n maatskaplike werker geïdentifiseer is. Dit is 'n homogene samestelling en sluit alle ouderdomsgroepe in. Populasie is dus die totale aantal gevallen waarop die navorsing betrekking het en waaruit die individuele gevallen getrek word.

Met inagneming van die doel van die empiriese studie, die gestelde navorsingsprobleem en die hipoteses, sal die steekproefgroep of navorsingsgroep soos volg wees:

- Afrikaanse seuns en dogters van alle ouderdomsgroepe wat verkry sal word by 'n maatskaplike werker wat hulle alreeds geïdentifiseer het.
- Die groote van die gevallenstudie is 15 geïdentifiseerde individuele gevalle.
- Die steekprofsamestelling is op 'n nie-ewekansige basis gedoen, en is teikengerig (Strydom & De Vos, 1998:199).

4.5 INSAMELING VAN DATA

Data-insameling is 'n belangrike faktor in die empiriese studie en sal op 'n een-tot-een basis kwalitatief geskied, omdat dit diagnosties van aard is. Data-insameling is nodig om tot 'n gevolgtrekking te kom en die hipoteses wat gestel is, te beantwoord. Vir die doeleindes van hierdie empiriese studie, en om die navorsingsprobleem te beantwoord, gaan die geskikte metode vir data-insameling in die vorm van 'n vraelys en loodsraelys geskied, en wel om die volgende redes:

- ❖ In Strydom (1998:179) word die konsep loodsstudie gedefinieer as "pretesting of a measuring instrument consists of trying it out on a small number of persons having characteristics similar to those of the target group of respondents." Die toepaslikheid van 'n loodsstudie word om die volgende redes gedoen (De Vos, 1998:395-396; Fouche, 1998:58 en Strydom, 1998:178):

Sodat die navorsing homself/haarself kan oriënteer tot dit wat hy/sy in gedagte het

- ♦ Sodat foute uitgeskakel kan word en die nodige verandering aan die vraelys gemaak kan word voordat dit aan die teikengroep gegee word.
- ♦ Die tipe metode is effektief en word vir navorsing gebruik om toepaslike resultate te lewer.
- ♦ 'n Vraelys is 'n doeltreffende praktiese metode wat bestaan uit voorbereide vrae wat op 'n onderwerp/verbandhoudende onderwerpe gebaseer is. Hierdie vrae word dan aan 'n geselekteerde groep persone gegee met die doel om data, feite en opinies van die respondenten rakende die navorsingsprobleem in

te samel (De Wet et al., 1981:163; Fouché, 1998:153; Landman, 1988:78; Van Den Aardweg et al., 1993:198).

Die vraelys is 'n geskikte metode vir die studie omdat dit die beskrywende metode aanvul en dus geskik sal wees om die effek van gesinsgeweld op die reeds geïdentifiseerde kind te evalueer; en die aard en omvang daarvan te bepaal.

Volgens Cooper et al. (1998:324-325), De Wet et al. (1981:163), Van Den Aardweg et al. (1993:198) en Wiersma (1991:173) kan die vraelys twee vorme aanneem, naamlik gestruktureerd of ongestruktureerd.

Tabel 4.1 toon die voor en nadele van die twee vorme, asook die vereistes waaraan sodanige vraelys moet voldoen (Fouche, 1998:160 en Van Den Aardweg et al., 1993:138):

**TABEL 4.1
DIE VRAEELYS**

GESTRUKTUREERDE/GESLOTE VRAE:	
Hierdie tipe vrae bestaan uit alternatiewe antwoorde wat saam met die vrae gegee word, en waar die respondent dan een/meer antwoord kan selekteer, afhangende van die instruksies.	
Voordele	Nadele
<ul style="list-style-type: none">• Inligting/resultate aangaande die probleem word vinnig verkry.• Dit is nie tydrowend nie, met ander woorde die beantwoording van die vraelys kan vinnig plaasvind.	<ul style="list-style-type: none">• Belangrike inligting kan verlore gaan.• Hierdie tipe vrae verplig die respondent om een van die alternatiewe antwoorde te kies wat dalk nie vir hulle

- Verwerking van die inligting is vinnig.
- Die respondent verstaan die vrae makliker.
- Vrae word in dieselfde raamwerk beantwoord wat toelaat dat die respondent se antwoorde met mekaar vergelyk kan word.

bevredigend is nie.

ONGESTRUCTUREERDE/OOP VRAE:

Hier word vrae gegee met geen alternatiewe antwoorde nie. Die respondent het 'n vrye keuse en kan enige mening huldig.

Voordele	Nadele
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Die respondent is vry om enige menings te huldig. ▪ Die navorser kan die onbekende veranderlikes verken en 'n idee kry van moontlike response. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Is moeilik en tydrowend vir die navorser om hierdie tipe vrae se antwoorde te analyseer en te kwantifiseer. ▪ As gevolg van bogenoemde is hierdie tipe vraelys nie koste-effektief nie en vatbaar vir foute. ▪ Is tydrowend en respondent kan moeg raak en vrae onvoltooid laat.

DIE VEREISTES WAARAAN DIE VRAELEYS MOET VOLDOEN

- Die vraelys moet goed deurdink, saamgestel en gestruktureer word.
- Dit moet geldig wees, met ander woorde dit moet meet wat dit veronderstel is om te meet.
- Items van die vraelys moet verstaanbaar wees.

- Vrae wat vernederend is, of gevoelens van vyandigheid kan veroorsaak moet vermy word.
- Vrae moet georganiseer word dat die interpretasie en analisering daarvan vergemaklik word.
- 'n Verduideliking oor die doel van die vraelys moet ter aanvang van die vraelys gegee word.
- Die orde van die vrae moet so geskied dat maklike vrae eerste geskied met spesifieke, en/of meer moeilike tipe vrae daarna.
- Die vrae moet nie die respondent se antwoorde beïnvloed nie.

Vir die doeleindes van hierdie navorsing, en om die hipotese en die navorsingsprobleem aan te spreek, maak die navorsers gebruik van beide oop en geslote vrae. Hierdie vrae is diagnosties van aard en volgens die Likertskaal ontwerp (Cooper et al., 1998:187). Dit sal in die volgende grafiese vorm weergegee word:

A =Altyd

D =Dikwels/Soms

M =Min

N =Nooit

'n Numeriese waarde word nie by die Likertskaal toegeken nie omdat vrae individueel deur die navorsers afgeneem en geïnterpreteer word.

Die vrae sal voorts gestructureer en saamgestel word met inagneming van die literatuurstudie (soos vervat in Hoofstuk 2 en 3) om sodanige die navorsingsprobleem aan te spreek. Dit sal verder ook beskik oor positiewe en negatiewe ladings om sodanige die eerlikheid van respondenten te toets.

4.6 ONTWIKKELING VAN DIE VRAELEYS

Die doel van die EGK-vraelys (Effek van Gesinsgeweld op die Kind) is om te meet watter effek gesinsgeweld op die kind het. Dit is duidelik uit die literatuurstudie wat gedoen is, dat gesinsgeweld wel 'n effek op die kind het. Die navorser sal egter poog om 'n vraelys op te stel met die identifisering van die effek van gesinsgeweld op Afrikaanssprekende kinders ten doel. Die identifisering van die effek van gesinsgeweld op die komponente van die relasieteorie word verder beoog. In hierdie identifisering kan diagnostiese en kwalitatiewe afleidings gemaak word ten einde hulpverlening en hantering te vergemaklik.

❖ **Die ontwikkeling van die vraelys is op die volgende gebaseer :**

'n Deeglike bestudering van Hoofstuk 2, Hoofstuk 3 en Sternberg en Lamb (1994:793) se studie, toon aan dat kinders uit gesinne met geweld oor die vermoë beskik om waardevolle inligting te verskaf aangaande hulle gevoelens en verhoudinge in hierdie omstandighede. Dit het die navorser oortuig dat dit belangrik is om 'n vraelys te ontwikkel wat die effek van gesinsgeweld op die kind kan identifiseer. Die oogmerk was dat hierdie vraelys diagnosties sowel as terapeuties moet wees en sodat die effek ten opsigte van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie aangetoon kan word.

Die volgende stappe is gevolg met die samestelling van die Effek van Gesinsgeweld op die Kind-vraelys (EGK-Vraelys):

- ❖ **Stap 1:** Voor en tydens die literatuurstudie is hipoteses gevorm. Hierdie vorm die hoofkomponente in die vraelys en word in Tabel 4.2 uiteengesit.
- ❖ **Stap 2:** Vanuit die hipoteses is subkomponente geïdentifiseer wat in vraagvorm gestel is om die gevolge van gesinsgeweld op die kind te identifiseer en wat in Tabel 4.2 uiteengesit word.

- ❖ **Stap 3:** Die vrae is so ontwerp om te voorkom dat proefpersone outomaties antwoord sonder om 'n deurdagte weergawe van gevoelens te gee. Die vrae word ook nie in volgorde volgens die subkomponente weergegee nie
- ❖ **Stap 4:** By die meeste van die vroeges is plek gelaat vir die respondent om uit te brei op sy antwoord. Dit is diagnosties waardevol vir die navorsing omdat meer inligting sodoende oor die fenomeen bekom kan word.
- ❖ **Stap 5:** Die vraelys is in die vorm van die Likertskaal ontwerp. Daar is besluit op hierdie skaal om sodoende te verhoed dat die middelste opsie meer gekies word en ook sodat die vroeges duidelik sigbaar en maklik gelees kan word. Negatiewe ladings is in die vraelys geïnkorporeer om die eerlikheid van respondenten te toets. Die vier moontlike opsies waaruit die respondent kan kies, is soos volg:

A= Altyd

D= Soms/Dikwels

M= Min

N= Nooit

- ❖ **Stap 6:** Die vraelys word op een tot een basis afgeneem om groter terapeutiese waarde daaraan te verleen.

TABEL 4.2
UITEENSETTING VAN DIE KERNASPEKTE VAN DIE VRAELYS.

HOOF-KOMPONENTE (Hipoteses)	SUBKOMPONENTE EN KOMPONENTE VAN DIE OPVOEDKUNDIG- SIELKUNDIGE RELASIETEORIE	VRAE WAT BETREKKING HET OP DIE KOMPONENTE
Gesinsgeweld het 'n effek op kinders wat dit aanskou.	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Subkomponente ❖ Eksterne probleme ❖ Interne probleme ❖ Skolastiese probleme ❖ Sosiale probleme ❖ Psigosomatiese probleme ❖ Komponente van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie 	<p>5, 17, 27</p> <p>8, 12, 13, 17, 20, 21, 31</p> <p>3, 9, 22, 23, 37</p> <p>2, 4, 13, 15, 27, 32, 26,</p> <p>25</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Selfkonsep 1, 18, 23, 29, 37 ◆ Identiteit 14, 19, 32, 37 ◆ Ek 1, 19, 22, 3 ◆ Betekenisgewing 10, 12, 13, 16, 28, 30, 33, 36, 37, 39, 42 ◆ Betrokkenheid 13, 14, 15, 17, 25, 27, 27, 28, 31, 34 ◆ Belewing 8, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 21, 24, 29, 30, 31, 33, 37, 26 ◆ Relasies 2, 4, 9, 13, 15, 31, 32, 26 ◆ Selfatualisering 1, 3, 10, 18, 22, 23
Kinders van verskillende geslagte toon dieselfde gevolge van gesinsgeweld	12, 13, 17
Die meederheid van hierdie kinders toon dat hulle die oorsaak van die geweld in die ouerhuis is.	4, 9

<p>'n Vraelys kan gebruik word om te bepaal of gesinsgeweld wel 'n effek het op die kind wat dit aanskou of aanhoor.</p>	Die EGK-vraelys
<p>Die meerderheid van die kinders wil hê die moeder wat die slagoffer is, moet die omstandighede verlaat.</p>	42
<p>Die meerderheid van die slagoffers van gesinsgeweld is die kinders se moeders.</p>	11
<p>Kinders wat die geweld tussen ouers aanskou, word self ook mishandel.</p>	31
<p>Die meerderheid van die oortreders is die kinders se vaders.</p>	7
<p>Die tipe geweld wat die meeste plaasvind is fisiese mishandeling.</p>	16, 39
<p>Die meerderheid kinders glo daar is hulp beskikbaar vir gesinne met gesins-geweld.</p>	6

4.7 ANALISERING VAN DIE RESULTATE

Data-analisering is voorts 'n baie belangrike stap met die doel om die interpretasie en gevolgtrekkings te vergemaklik. In Bogdan et al. (1992:153) word data-analise gedefinieer as die "*process of systematically searching and arranging the materials that you accumulate to increase your own understanding of them and to enable you to present what you have discovered to others*".

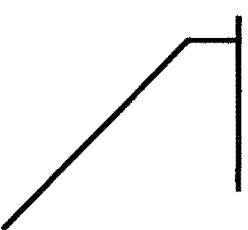
In Bogdan et al. (1992:53) en volgens Kerlinger (De Vos & Fouché, 1998:203) word die volgende ook met data-analisering beoog:

- Die opbreek van data in hanteerbare eenhede
- Sintetisering
- Die soeke na verbande/patronen
- Kategorisering
- Manipulering van data
- Ordening van die data
- Die onderskeid van wat belangrik is
- Die besluit van wat vir ander vertel gaan word
- Om antwoorde te verkry op die navorsingsprobleem

Die oorkoepelende doel van data-analisering is om die data te verminder tot 'n hanteerbare en interpreteerbare vorm. Op hierdie wyse kan die verwantskappe van die navorsingsprobleem bestudeer, en afleidings gemaak word (De Vos et al., 1998:203).

Vanweë die kwalitatiewe aard van die navorsing sal die analisering vir die empiriese studie die volgende verloop neem, soos in Tabel 4.3 uiteengesit.

TABEL 4.3
STAPPE IN DIE ANALISERING VAN DIE NAVORSINGSDATA

DIE NAVORSER SE STAPPE IN DIE VERWERKING ANALISERING VAN DIE DATA	
<u>Stap 1</u>	Alle data word in 'n tabel- en grafiese vorm voorgestel.
<u>Stap 2</u>	Die verwerking en opsomming van data; die voorstelling van die tabelle en grafiese vorms geskied met behulp van 'n rekenaar.
<u>Stap 3</u>	Die klassifisering van vraelyste is volgens geslag, ouderdom en graad. Identiteit word geïgnoreer omdat die navorser van mening is dat dit respondent se respons op vrae mag beïnvloed en dit irrelevant tot die doel van die studie is.
<u>Stap 4</u>	Nadat die navorsingsdata verkry is, gaan die navorser dit deur vir enige onreëlmatighede en foute wat mag voorkom.
<u>Stap 5</u>	Die nasien en prosessering van die data geskied per hand, waarna die data verminder, en in kategorieë en temas verdeel word. Dit geskied deur middel van kodering. Die resultate word deur die navorser geanaliseer en geïnterpreteer om tot die nodige konklusie te kom.

4.8 INTERPRETASIE VAN DIE RESULTATE

In Plug et al. (1988, s.v. "Interpretasie") word die woord interpretasie gedefinieer as die "*beskrywing; formulering/herformulering van gegewens, 'n gebeurtenis of gedagte in 'n bekende of betekenisvolle vorm*".

Die interpretasie van gegewens gaan hand-aan-hand met die analisering van die data en begin alreeds by die stadium van data-insameling. Die analisering van data vergemaklik die interpretasie daarvan sodat die navorsing kan verklaar of die resultate konstant is met betrekking tot die hipoteses en teorieë.

Die volgende riglyne sal gevolg word in die interpretering van die navorsingsresultate (De Wet et al., 1981:305):

- Om nie nuwe veranderlikes of verbande wat nie vooraf geïdentifiseer is, by te voeg nie.
- Die interpretasie nie buite die grense van die gegewe inligting vanuit die literatuurstudie (sien Hoofstuk 2 en 3) sal gaan nie.
- Negatiewe resultate in verband met die studie aanvaar en verklaar sal word in terme van die literatuurstudie.

4.9 MOONTLIKE UITKOMSTE

Die volgende word as moontlike uitkomste vir die empiriese studie gesien:

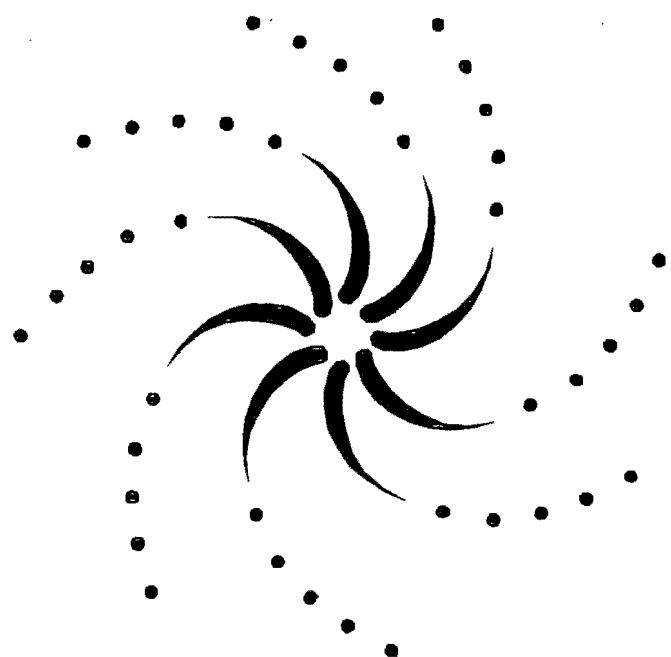
- Kennisuitbreiding en bewuswording van die effek van gesinsgeweld op die hoërskoolkind.
- Teoretiese bydrae wat gemaak sal word in die gebruik van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie in die identifisering van die effek van gesinsgeweld by die kind.

- Die doel is om 'n vraelys op te stel wat die effek van gesinsgeweld by die kind kan identifiseer.
- Om navorsing voort te sit en terapeuties te werk te gaan met die doel om hulpverlening en intervensie vir hierdie kinders, en ander slagoffers van gesinsgeweld, te bied.

Bespreking van die resultate sal in Hoofstuk 5 geskied.

HOOFSTUK 5

RESULTATE VAN DIE EMPIRIESE ONDERSOEK

5.1 INLEIDING

Die doel van hierdie hoofstuk is om:

- 'n oorsig te gee van die navorsingsproses en prosedure
- sommige van die resultate in grafiese vorm weer te gee
- bevindinge weer te gee

Na aanleiding van die navorsersdoel sal daar hoofsaaklik gekonsentreer word om die hipoteses te bevestig. Verder sal klem gelê word op die gebruik van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie in die identifisering van die effek wat gesinsgeweld op die wesenskenmerke wat in Hoofstuk 3 bespreek is, asook die effek op die empiriese ondersoek wat in Hoofstuk 4 bespreek is.

5.2 NAVORSINGSGROEP

- Die navorsingsgroep het bestaan uit 'n homogene groep van 15 Afrikaanssprekende hoëskoolleerlinge tussen die ouderdomme van 13 tot 19 jaar. Hierdie toetslinge is deur 'n maatskaplike werker in kinderhuise geïdentifiseer en die steekproefsamestelling is op 'n nie-ewekansige basis en teikengerig gedoen. Die groep is na ontvangs van die voltooide vraelyste in drie subgroepe verdeel en volgens geslag en ouderdom geklassifiseer. Die motivering vir hierdie spesifieke indeling is dat die navorsing hipoteses, wat verskille tussen seuns en dogters ten opsigte van sekere aspekte van gesinsgeweld, wil bevestig.

TABEL 5.1
INDELING VAN NAVORSINGSGROEP IN SUBGROEPE

GROEP	SUBGROEP	N	%
GROEP 1	Seuns (m)	7	47%
GROEP 2	Dogters (v)	8	53%
GROEP 3	Totale groep	15	100%

5.3 INSAMELING VAN DATA

'n Diagnostiese vraelys is vanuit die teoretiese agtergrond, soos uiteengesit in Hoofstuk 2 en 3, oor gesinsgeweld saamgestel. Die samestelling van die vraelys is reeds in Hoofstuk 4 bespreek en uiteengesit. Daar is gebruik gemaak van geïdentifiseerde seuns en dogters van ouderdomme 13 tot 19 jaar wat in kinderhuise woonagtig is. Die onderhoudmetode is gebruik omdat sensitiewe inligting verlang word en die navorser ook daarby sou baat vind deur diagnostiese inligting te verkry. Onderhoudsessies het ongeveer 50 minute geduur en vrae is individueel aan toetslinge gestel.

Vertroulikheid is behou deur die voltooide vraelys in 'n koevert te plaas en onderhoude individueel in 'n kantoor te voer. Geen name is gevra of aangetoon sodat anonimiteit en vertroulikheid behou kan word. Vyf vraelyste is deur die maatskaplike werker self ingevul waarvan drie korrek was. Die ander twee leerlinge was nie bereid om oor die gebeure te praat nie. Die res van die vraelyste is self deur die navorser gedoen as gevolg van 'n te lang tydsverloop wat verby gegaan het. Die leemtes wat hier genoem word, sal weer in die slothoofstuk bespreek word.

Die insameling van die data het voorts aan die volgende etiese vereistes voldoen wat aan die toetsling bekend gemaak is:

- Die toetsling se reg om ingelig te word oor die navorser se identiteit, en kennis oor die aard en doel van die studie.
- Die toetsling se reg tot anonimiteit.
- Die toetsling se reg tot vertroulikheid.
- Die toetsling se reg tot vrywillige deelname.
- Die toetsling se reg tot vrywilligheid, bereidwilligheid en die besluit om te mag onttrek.

5.4 ANALISERING VAN NAVORSINGSRESULTATE

5.4.1 Prosedure gevvolg in die analisering van die navorsingsresultate:

- ◆ Al die vraelyste is volgens ouderdom en geslag geklassifiseer.
- ◆ Elke vraelys is genommer en na gegaan vir enige onreëlmatigheid.
- ◆ Die data van elke vraelys is per hand op die verwerkingsblad* op die rekenaar ingesleutel. Die verwerkingsprogram is sodanig geprogrammeer dat sommerings outomaties plaasvind.
- ◆ Die verwerkingsblad vir die oordrag van elke respondent se totale is in Microsoft Excel opgestel. Twee metodes is in die verwerking gebruik:
 - In die eerste gedeelte is die data verwerk om dit statisties te kon vergelyk.
 - In die tweede deel is daar addisionele kommentaar gegee.
- ◆ Alle data is per hand op die verwerkingsblad ingesleutel.
- ◆ Die statistiese berekening is per rekenaar in Microsoft Excel gedoen.
 - Alhoewel vroeë volgens 'n skaal van altyd tot nooit ingedeel is, ten einde dit vergelykbaar te maak, is 'n puntetelling van 1 tot 4 aan elke vraag toegeken, waar 1- baie positief, 2- min positief, 3- min negatief en 4- sterk negatief is. Voorbeeld in die verband is vraag 3** wat lui " Ten spyte van die geweld tussen my ouers is ek nog steeds gemotiveerd op skool..." waar 'n 1 vir altyd, 2- dikwels, 3- min en 4- nooit toegeken is. Vraag 12 ** " As my ouers baklei voel ek die volgende..." wat negatief gestel is die getalle om geruil en is 'n 4- vir altyd en 1- vir nooit toegeken.
 - Waar betrokke items uit meer as een vraag bestaan het, is die gemiddeld van elke kandidaat se antwoord verkry. Byvoorbeeld Vraag 12**: As my ouers baklei voel ek die volgende: kwaad, bang, hartseer, hartkloppings.
- ◆ Die grafiese voorstelling van die statistiese data is per rekenaar in Microsoft Excel gedoen.

***Sien Bylaag B vir 'n voorbeeld van die verwerkingsblad.**

****Sien Bylaag A vir voorbeeld van die EGK-Vraelys**

5.4.2 Analisering van data na aanleiding van Hipoteses*

- ♦ **Hipotese 1*:** Gesinsgeweld het 'n effek op kinders wat dit aanskou

Na gelang van die komponente en subkomponente van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie het die volgende na vore gekom.

- *Eksterne-probleme:* Dit blyk dat hierdie kinders na dwelms neig omdat 60% van die toetslinge wel beantwoord het dat hulle een of ander vorm van dwelmmiddels gebruik, soos dagga rook of gom snuif. Die meerderheid toetslinge (80%) duï sterk aan dat hulle geen gevoelens van vrees vir hulle lewe het nie, maar dat hulle wel wil wegkruip en weghardloop (66%). Gevoelens van aggressie en woede kom voor (86%) asook gevoelens van hartseer. Sommige (86%) beleef glad nie gevoelens nie. Hierdie korrelleer met die geneigdheid om dwelms te gebruik ten einde hartseer te onderdruk. Die oorgrote meerderheid toetslinge duï aan dat hulle in die omstandighede gebly het omdat hulle gevrees het dat hulle uit die omstandighede verwyder sou word. Dit het wel later in hulle lewe gerealiseer.
- *Interne-probleme:* Volgens die resultate kom dit sterk na vore dat kinders wel emosioneel beïnvloed word deur die gesinsgeweld. Gevoelens van aggressie kom sterk na vore. Dit wil verder blyk dat dogters meer geneig is om hulle gevoelens te internaliseer as seuns, maar in 'n gesamentlike groep toon dit dat gevoelens wel beheer word. Die gevolgtrekking wat die navorser hieruit kan maak, in samehang met vrae wat kinders beantwoord het, is dat hulle onseker voel en sterk moet voorkom sodat niemand kan sien wat in hulle huis gebeur nie. Die volgende gevoelens word sterk uitgeleef: kwaad vir hulself (73%), wantroue (60%) en moegheid (60%).

*Sien Bylaag C vir statistiese data

- *Skolastiese probleme: Hierdie kinders toon definitief 'n sterk dryfkrag om te presteer, aangesien hulle wil uitstyg bo hulle omstandighede en 'n beter toekoms vir hulself wil skep.*
- *Sosiale probleme, Relasies en Betrokkenheid:* Dit het duidelik na vore gekom dat toetslinge kwaad is en teleurstelling in hulle ouers toon (80%). Hulle dui ook aan dat hulle 'n slechte verhouding met hul ouers het. Hulle deel glad nie hulle probleme of gevoelens met onderwysers of maats nie, uit vrees dat onderwysers maatskaplike werkers sal betrek en maats sal neersien op hulle. Goeie verhoudings word in weerwil hiervan met ander mense behou. Hierdie is te wyte aan gevoelens wat onderdruk word en die vrees dat ander sal uitvind en hulle uit die ouerhuis verwyn. Hierdie kinders voel verward oor hul betrokkenheid by die gesinsgeweld (90%) het sy dit is om tussenbeide te tree of die onsekerheid oor wat om te doen. Hulle (50%) voel dat hulle emosioneel self mishandel word, aangesien hulle die bakleiery moet aanhoor of aanskou.
- *Selfkonsep en Selfaktualisering:* Selftevredenheid is gelykmatig versprei tussen die toetslinge, maar swak selfbeeld (60%) kom wel voor. Vanweë die omstandighede is daar nie 'n rolmodel met wie hulle kan identifiseer nie en daarom voel hulle kwaad, bang en onseker. Die behoefte aan selfaktualisering het baie sterk na vore gekom (80%) en uit diagnostiese beantwoording van vrae kan duidelik afgelei word dat hulle nie in dieselfde omstandighede as ouers wil wees nie. Voorts dien drankmisbruik deur die ouers en die lae ekonomiese omstandighede as dryfveer vir hulle om harder te werk en iets in die lewe te bereik.
- *Identiteit:* Hierdie korreleer met sosiale verhoudings aangesien hulle nie met hul ouers kan identifiseer nie. Hulle moet wel kant kies (74%) en kies gewoonlik, tydens insidente, die kant van die slagoffer. Hulle kom goed oor die weg met ander mense, maar toon sterk negatiwiteit teenoor ouers (73%). Die gevolgtrekking is dus dat hulle as gevolg van negatiewe verhoudings met ouers ook self negatiewe identiteite sal vorm.

- *Ek*: 'n Baie sterk dryfkrag kom na vore om die self te bevorder (80% van toetslinge toon dryfkrag om te presteer op skool en 60% toon dat hul skoolprestasie goed is). Hulle werk hard omdat hulle nie in dieselfde omstandighede as hulle ouers vasgevang wil wees nie.
- *Betekenisgewing en Belewing*: Vertroue is min in die sin dat hulle nie die situasie by die huis met maats of onderwysers deel nie. Die hoofrede hiervoor was dat hulle bang was 'n maatskaplike werker word gekontak en dat hulle uit hulle ouerhuis verwyder sal word. Hulle toon tog goeie sosiale interaksie met ander, maar het negatiewe betekenisgewing aan ouers en identiteitvorming. Hulle voel die geweld moet ophou en dat dit hulle frustreer. Voorts kom gevoelens van bangheid voor, asook die vrees dat iets gaan gebeur (86%). Hulle is teleurgesteld, verward en kwaad vir hul ouers. Dit is ondraaglik by die huis en hulle wil aan die omstandighede ontsnap (93%). Daar is van die toetslinge wat al wegeloop het.
- Die toetsling se betekenisgewing en belewing van die slagoffer en oortreder se karaktereienskappe is onderskeidelik as volg:

TABEL 5.2

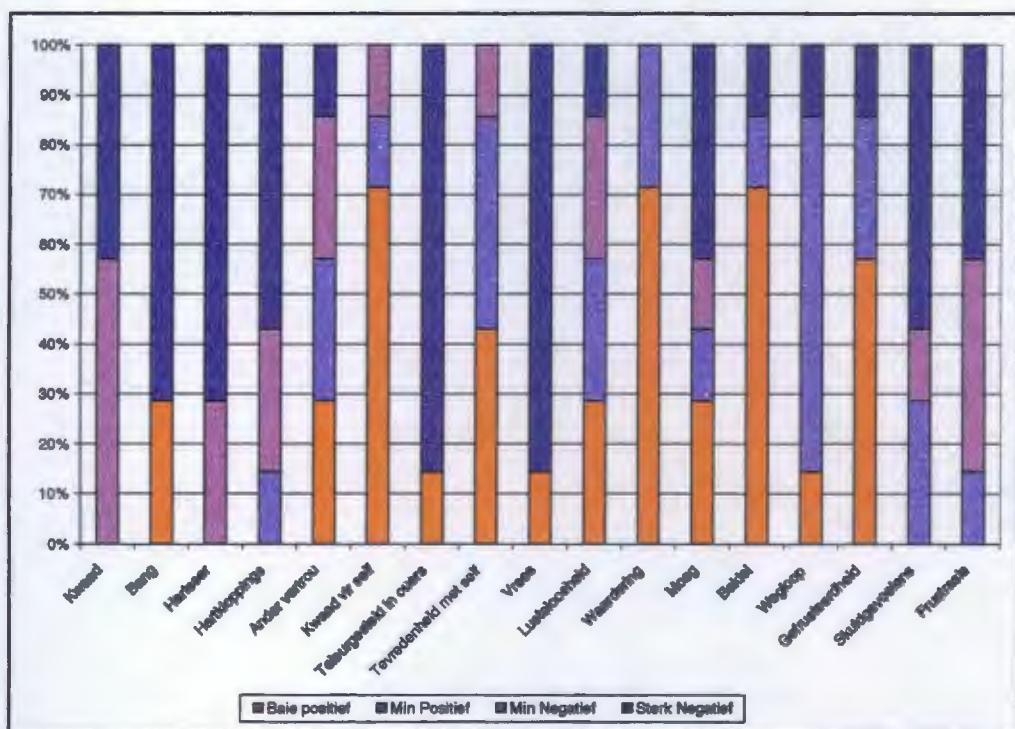
BELEWING VAN DIE KARAKTEREIENSKAPPE VAN DIE OORTREDER EN SLAGOFFER ONDERSKEIDELIK

Oortreder	Slagoffer
80% Temperamenteel	Gemiddelde verspreiding in die karaktertrekke van die slagoffer
80% Jaloers	
86% Besluitnemingsrol	
76% Gee een of ander vorm van dreigemente	
67% Toon geen verantwoordelikhedsin nie	

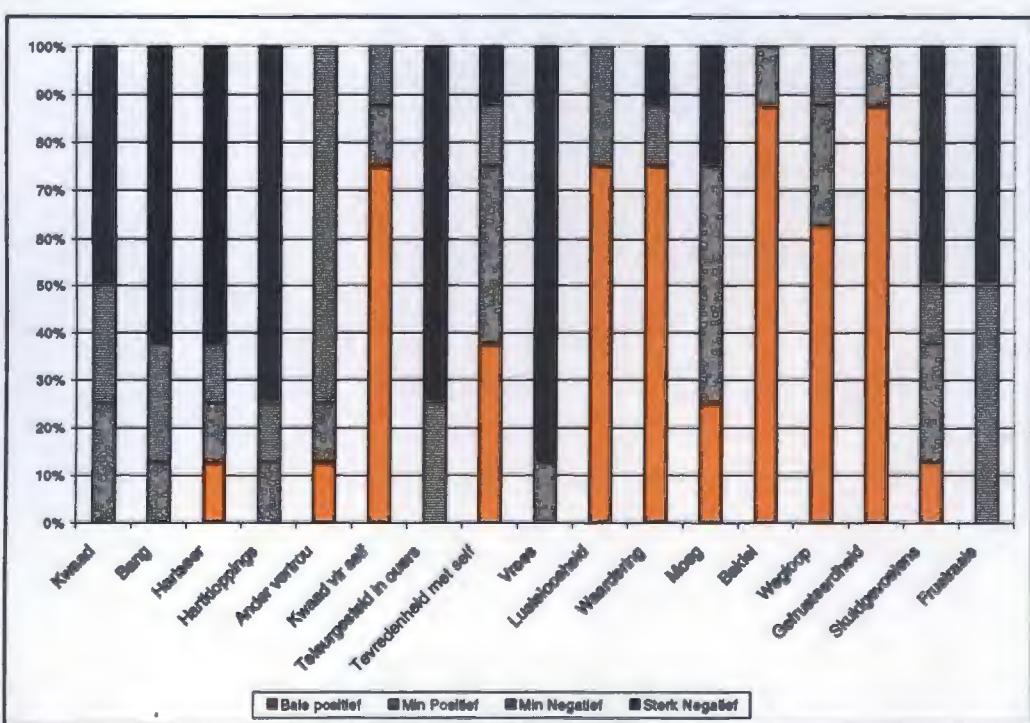
Dit wil voorkom uit bogenoemde karaktereienskappe dat die toetsling se perspektief van die oortreder swak en negatief is.

- ♦ **Hipotese 2***: Kinders van verskillende geslagte toon dieselfde gevolge van gesinsgeweld

FIGUUR 1
HIPOTEESE 2: SEUNS

FIGUUR 2
HIPOTEESE 2: DOGTERS

Die gevoelens wat die verskillende geslagte ten opsigte van gesinsgeweld beleef, was soos volg:

TABEL 5.3
GEVOELENS WAT DIE VERSKILLEND GEESLAGTE ERVAAR

	Seuns %	Dogters %
Kwaad	41%	72%
Bang	71%	62%
Hartseer	71%	62%
Hartkloppings	55%	81%
Ander vertrou	41%	Toon min vertroue
Kwaad vir self	+	+
Teleurgesteld in ouers	85%	71%
Tevrede met self	+	+
Vrees	82%	81%
Lusteloosheid	Gelykmatige verdeling	
Waardering	+	+
Moeg	Gelykmatige verdeling	
Baklei	+	+
Wegloop	11%	9%
Skuldgevoeldens	55%	55%
Gefrustreerdheid	50%	50%

Dit blyk uit bogenoemde dat die verskillende geslagte oor die algemeen dieselfde intensiteit ervaar as gevolg van gesinsgeweld. Hartseer was hoër by meisies, wat 'n aanduiding kan wees dat hulle meer hulle gevoelens internaliseer as seuns. Oor die algemeen kan egter gesê word dat daar nie beduidende verskille ten opsigte van geslag is nie.

Hipotese 3*: Die meederheid van hierdie kinders glo dat hulle die oorsaak van die geweld in die ouerhuis is

Uit die globale groep het (27%) getoon dat hulle nie voel die geweld in die huis is hulle skuld nie.

Hipotese 4*: 'n Vraelys kan gebruik word om te bepaal of gesinsgeweld wel 'n effek het op die kind wat dit aanskou/aanhoor.

Die vraelys is suksesvol gebruik, met 'n paar leemtes wat in die slothoofstuk bespreek word.

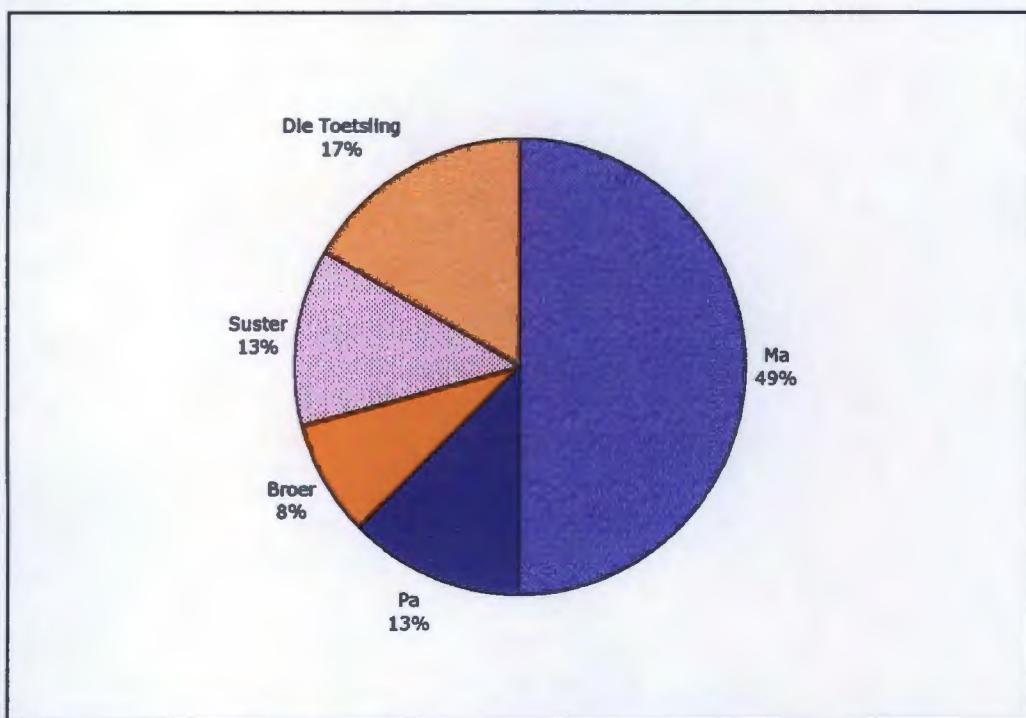
Hipotese 5*: Hierdie kinders wil hê dat die moeder (die slagoffer) die omstandighede moet verlaat.

Daar word baie sterk gevoelens getoon dat hulle wel die omstandighede moet verlaat (93%). Vraelys nommer 1 se toetsling voel dat hy beter af sal wees by sy ouerhuis as in die kinderhuis. Die oorgrote meederheid het egter aangedui dat dit beter sal wees as hulle die omstandighede verlaat. Hierdie verklaaring moet egter gesien word in die lig daarvan dat al die toetslinge die voordeel van 'n kinderhuis beleef het. Sou die kind hom nog steeds in die huislike omstandighede bevind het, kon die uitkoms dalk anders gewees het.

*Sien Bylaag C vir statistiese data

FIGUUR 3

Hipotese 6*: Die meerderheid van die slagoffers van gesinsgeweld is die kinders se moeders

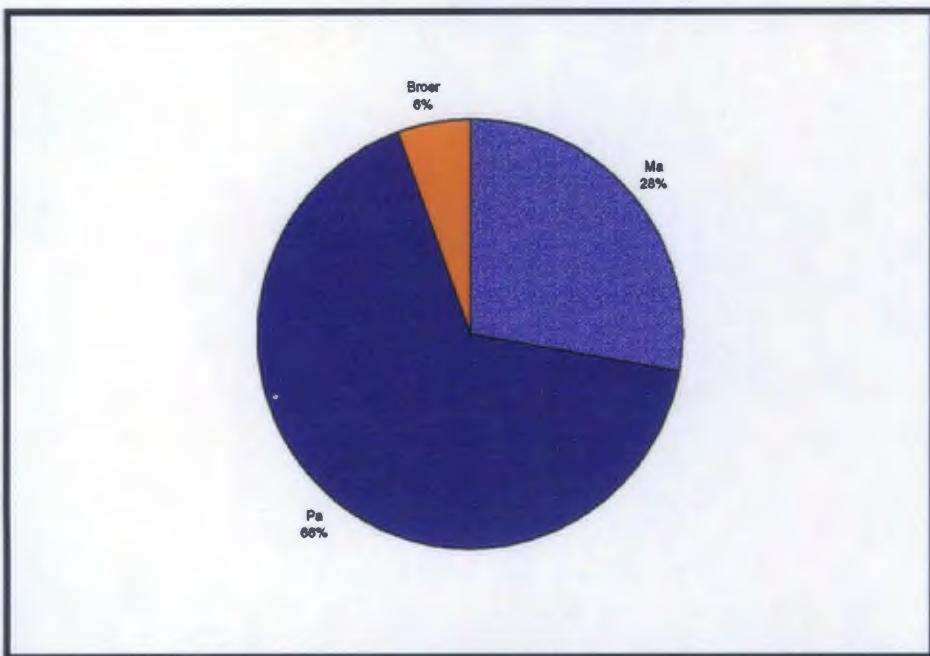
Hierdie hipotese korreleer met die resultate, aangesien 49% toon dat die ma die slagoffer is terwyl 13% dat die pa die slagoffer is en die ander verdeel is tussen broers, susters en self.

- ♦ **Hipotese 7*:** Kinders wat die geweld tussen ouers aanskou, word self ook mishandel.

Toetslinge voel dat hulle mishandel word, hetsy of die mishandeling emosioneel of fisies (54%) is. Fisiese mishandeling varieer van die gee van 'n klap of slaan met voorwerpe soos pype, doringdraad, belt of sambok.

FIGUUR 4

Hipotese 8*: Die meerderheid van die oortreders is die kinders se vaders.

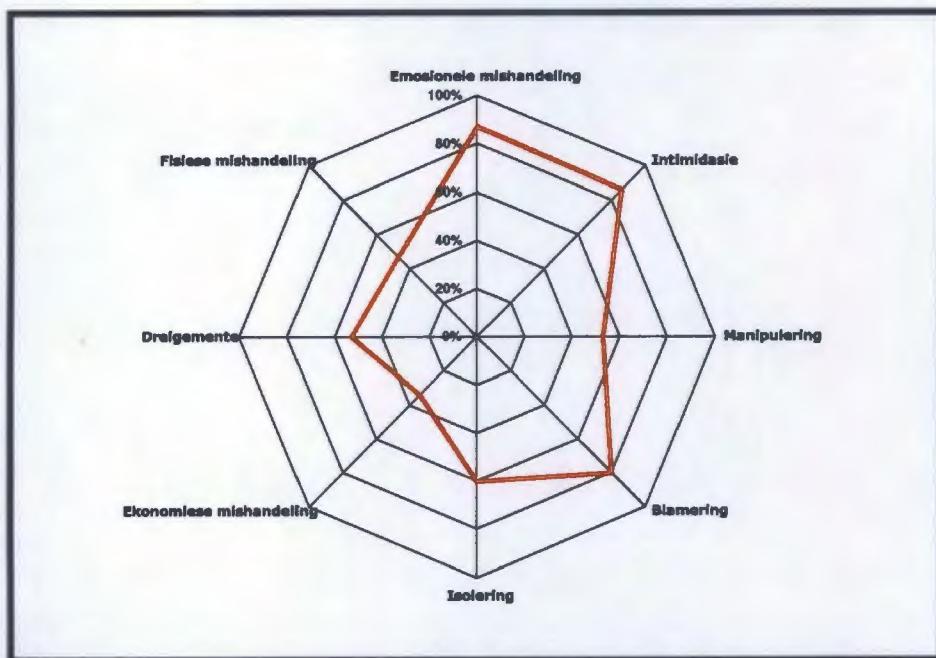
In 66% van die gevalle is die pa die oortreder terwyl 28% beweer dat die ma die oortreder is. In 6% van die gevalle speel die broer ook 'n rol in die mishandeling.

- ♦ **Hipotese 9*:** Die tipe geweld wat die meeste plaasvind is fisiese mishandeling.

Die volgende persentasie is weergegee deur toetslinge ten opsigte van mishandeling wat ervaar is:

FIGUUR 5

HIPOTESE 9: VORME VAN GESINSGEWELD

Daar is diagnosties getoon dat fisiese mishandeling meestal voorkom saam met die ander tipes mishandeling.

- ♦ **Hipotese 10*:** Die meerderheid kinders glo daar is hulp beskikbaar vir gesinne met gesinsgeweld.

Die gevolgtrekking wat hier gemaak kan word, is dat die hipotese gestaaf word aangesien 60% van die toetslinge sterk aantoon dat daar wel hulp beskikbaar is vir gesinne met gesinsgeweld, veral in lig daarvan dat al die toetslinge uit die huislike omstandighede verwyder is.

5.5 GEVOLGTREKKING

Die volgende gevolgtrekkings word gemaak uit die data wat geanalyseer is:

- ❖ Die gevoelens wat sterk navore gekom het, is aggressie, woede en teleurgesteldheid in hulle ouers. Daar bestaan nie regtig 'n verskil in gevoelens ten opsigte van geslag nie, maar meisies voel net meer intense hartseer. Dit korreleer met literatuurstudie dat meisies meer geneig is om hulle gevoelens te internaliseer as seuns.
- ❖ Die kinders neig tot dwelmmisbruik soos dagga rook en gom snuif, om hulle sodoende te help vergeet van die gevoelens van pyn binne die gesinsgeweld-situasie.
- ❖ Daar is wantroue en hunkering na 'n gevoel om te kan ontsnap uit die situasie.
- ❖ Hulle toon 'n lae-selfbeeld ten spyte van die feit dat hulle geweldige sterk dryfkrag toon en wil uitstyg bo hulle omstandighede. Hulle lae selfbeeld word grotendeels toegeskryf aan die gebrek van rolmodelle binne gesinsverband.
- ❖ Vrouens en kinders is gewoonlik die slagoffers terwyl mans in die groot meerderheid die oortreder is.
- ❖ Die ouers skuif nie hulle verantwoordelikheid op die kinders af nie, maar hulle toon wel dat daar van kinders verwag word om kant te kies tussen die ouers (74%). Dit ly tot gevoelens van verwarring by die kinders omdat hulle lief is vir beide ouers. Hulle voel kragdadig in die opsig dat hulle glad nie hulp sal verleen aan die oortreder nie en eerder die slagoffer sal bystaan en help.
- ❖ Uit die diagnostiese beantwoording van vrae blyk dit dat van die toetslinge 'n groot haatgevoel koester teenoor die oortreder (pa). Dit lei tot groot wantroue en verwardheid omdat hulle eintlik moet liefde toon. Dit lei weer daartoe dat negatiewe identifisering van 'n seun met die vaderfiguur ontstaan, alhoewel

kinders beweer dat hulle glad nie met een van die ouers identifiseer nie. Dit is duidelik vir die navorsers dat hulle eerder niks met die ouers te doen wil hê nie. Die identifisering met ouers ontstaan via familie, soos ooms en tannies, wat stellings maak soos: "jy is soos jou pa of jou ma".

- ❖ Ten spyte daarvan dat hulle aangedui het dat hulle glo daar wel hulp beskikbaar is by sielkundiges of sentrums, het die meeste aangedui dat hulle nooit die polisie of bure sal skakel vir hulp nie. Dit kan wees dat hulle vrees dat hulle verwyder sal word van hulle familie, alhoewel die meeste van die toetslinge tog toon dat dit beter is dat hulle uit daardie omstandighede geneem is. Dit stel hulle in staat om beter te kan konsentreer en fokus op die toekoms ten einde 'n sukses daarvan te maak.
- ❖ Dit was duidelik dat die kinders voel hulle word emosioneel mishandel omdat hulle die geweld moet aanhoor of aanskou. Min word regtig fisies betrek by die mishandeling en as dit gebeur, is dit by erge fisiese mishandeling.

Dit is duidelik dat die kind se betekenisgewing, betrokkenheid en belewing negatief beïnvloed word omdat die kind se leefwêreld, relasies met ouers en opvoedingsklimaat nie stabiel is nie, maar eerder negatief is. Bogenoemde lei daartoe dat die kind se intrapsigiese elemente (die ek, die self, identiteite en selfkonsep) ernstig beïnvloed word. Dit het uiteindelik 'n negatiewe impak op die kind se selfaktualisering.

HOOFSTUK 6

SAMEVATTING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

6.1 INLEIDING

Met die aanvang van hierdie studie het die navorser die vraag gevra of dit nodig is om 'n studie te doen oor gesinsgeweld? Hierdie studie word gedoen as 'n uitdaging van soek na kennis oor die verskynsel van gesinsgeweld binne die Suid-Afrikaanse konteks. Dit is gedoen om enersyds die leser bewus te maak van die ervaring van kinders in sulke omstandighede en andersyds is dit ook 'n boodskap van hoop aan vroue in sulke situasies dat hulle nie die situasie hoef te verduur of in sulke omstandighede hoef te bly nie.

Alhoewel gesinsgeweld 'n eeue oue verskynsel is en daar wel literatuurstudie beskikbaar is oor gesinsgeweld was dit van toepassing op ander lande. Die navorser se oogmerk is om kennis in te win aangaande Suid-Afrikaanse kinders wat blootgestel is aan gesinsgeweld. Die verwarring wat gesinsgeweld veroorsaak, die redes hoekom dit plaasvind, en die algehele verstaan daarvan word opgesom deur De Sousa (1991:13). So gee 'n vrou wat self aan gesinsgeweld blootgestel was dit weer: "*I was confused and hurt. The hurt was deep. How could someone who says he loves me hit me.*"

Hierdie studie toon dat die geweld deur hierdie kinders erg beleef word, maar tog 'n dryfkrag toon om hulle situasie te verander of om nie in dieselfde situasie te land as hulle ouers nie. Daar is ook die geneigdheid om gevoelens te onderdruk en gewoon voort te gaan met die lewe.

Die volgende doelstellings is gestel:

- ❖ 'n Literatuurstudie oor die fenomeen gesinsgeweld, wat as teoretiese onderbou dien vir die daarstelling van 'n diagnostiese vraelys vir gesinsgeweld by kinders.
- ❖ 'n Beskrywing van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie ten einde komponente en subkomponente te gebruik as vertrekpunt in die identifisering van kinders wat aan gesinsgeweld blootgestel word.
- ❖ 'n Empiriese ondersoek van kinders wat aan gesinsgeweld blootgestel word (13-19 jaar), om sodoende die effek van gesinsgeweld by die kind te identifiseer aan die hand van die komponente en subkomponente van die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie.

Hierdie hoofstuk het ten doel om kortlik 'n oorsig te verskaf van die bevindinge, gevolgtrekkings en aanbevelings van die studie in sy geheel. Daarna sal die leemtes, asook die bydrae van die studie bespreek word.

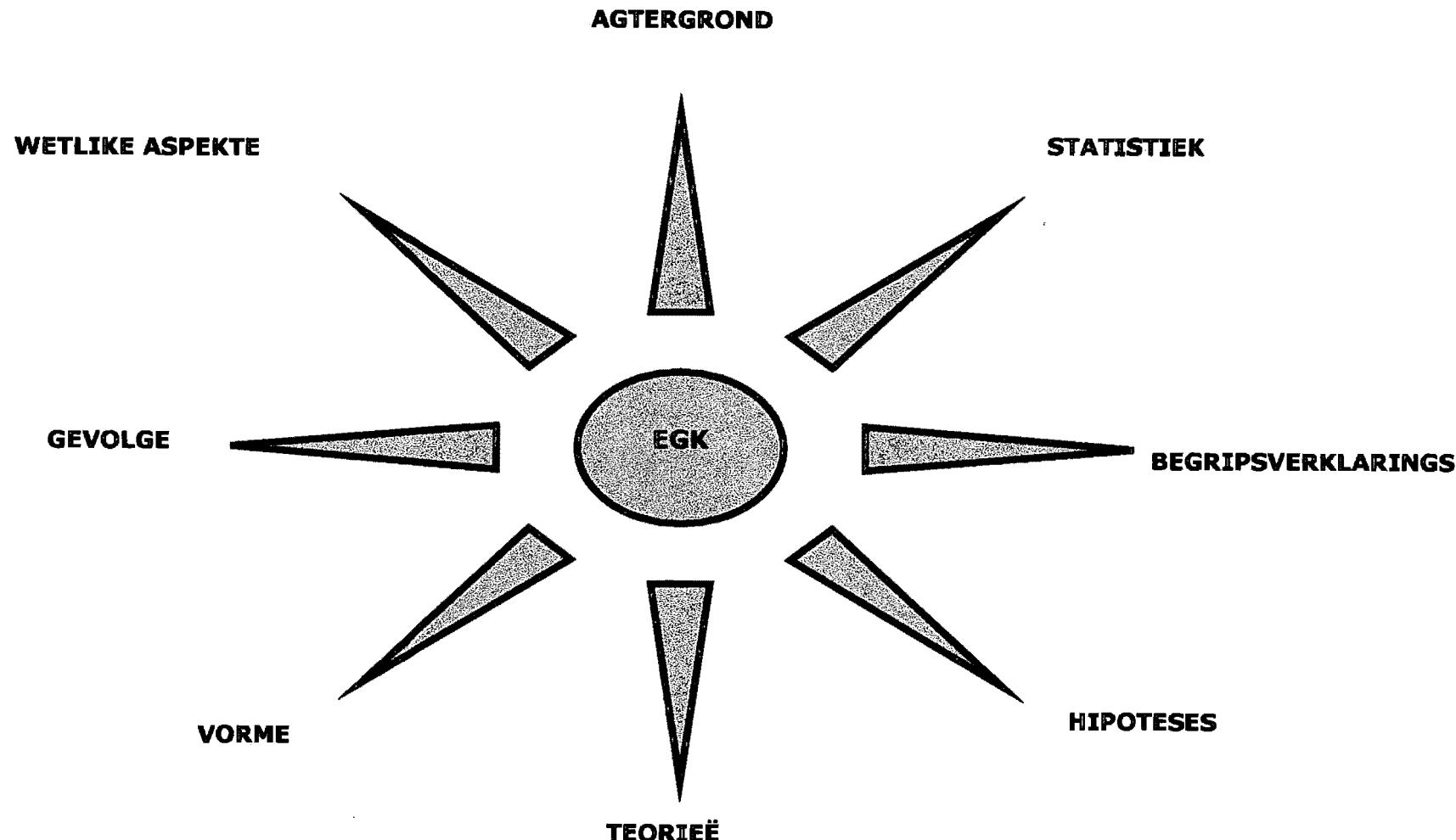
6.2 BEVINDINGE VAN DIE STUDIE

6.2.1 Bevindinge van die literatuur oor gesinsgeweld

Navorsing is 'n kernfaset van 'n studie en daar word deur middel van 'n literatuurstudie kennis aangaande 'n onderwerp ingewin ten einde die navoring moontlik te maak.

- ❖ Uit die literatuurstudie oor die fenomeen van gesinsgeweld blyk dit dat daar literatuur beskikbaar is oor die fenomeen van gesinsgeweld in ander lande, maar daar is weinig beskikbaar binne die Suid-Afrikaanse konteks. Opsommend het dit die volgende ingehou (sien bladsy 125):
 - ◆ **Agtergrond en statistiek:** Gesinsgeweld is 'n oer-oue verskynsel en bestaan sedert die Romeinse tyd. Dit is dus nie 'n nuwe verskynsel nie en word vandag gesien as 'n vinnig groeiende probleem (sien Hoofstuk 1, 1.1).
 - ◆ **Begripsverklaring:** 'n Duidelike uiteensetting en verduideliking van begripsverklarings is alreeds in Hoofstuk 1, 1.8 gegee. Die belangrikheid hiervan is dat daar 'n onderskeid getref is tussen die slagoffer wat meestal die vrou of moeder van kinders is asook die kind self en die oortreder wat meestal die eggenoot of kinders se vader is.
 - ◆ **Hipoteses:** Hipoteses is geformuleer uit die literatuurstudie om sodoende die navoringsvraag te kon beantwoord (sien Hoofstuk 1, 1.5 en Tabel 4.2).
 - ◆ **Teorieë:** Dit is duidelik dat teorieë/perspektiewe wat oor gesinsgeweld bestaan tog waarde en op geldige gronde gebaseer is. Ten opsigte van die teorieë sou die navorser aandui dat die individuele teorie en eksterne faktore 'n baie belangrike rol speel. In die empiriese studie word dit dan ook bevestig (sien Tabel 2.1 en Tabel 5.2).

- ❖ **Vorme:** Dit blyk tog dat alle vorme van gesinsgeweld (sien Diagram 2.3) voorkom, met die uitsondering van fisiese geweld wat saam met ander of in isolasie kan voorkom.
- ❖ **Gevolge:** Die gevolge van gesinsgeweld eindig nie by pyn en lyding nie. Dit beïnvloed die hede en die toekoms van beide die slagoffer en die oortreder en het interne en eksterne resultate (sien Diagram 2.4). Hulp kan slegs aangebied word indien die slagoffer en oortreder tot erkenning kom (sien 3.4 en Diagram 3.3).
- ❖ **Wetlike aspekte:** Dit is belangrik om kennis aangaande die wetlike aspekte van gesinsgeweld te bekom ten einde korrekte optrede deur mense wat met gesinsgeweld werk, te verseker (sien Hoofstuk 2, 2.3.5). Dit bied ook riglyne in die daarstel van 'n program vir persone wat hulpverlening verskaf.
- ❖ Tweedens is daar ook 'n literatuurstudie oor die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie gedoen. Hierdie teorie is ontwikkel aan die Universiteit van Suid-Afrika. Weinig uitgebreide literatuurstudie rakende die onderwerp is beskikbaar. Die relasieteorie is 'n teoretiese vertrekpunt van waaruit die kind se wese beskou word. Dit behels die opvoedkundige komponente van die kind in sy geheel (sien afdeling 1.8.4 en 3.3).

6.2.2 Bevindinge van die empiriese studie

Die navorsingsresultate is reeds vroeër in Hoofstuk 5 weergegee. Opsommenderwys kan die studie as volg saamgevat word:

- ❖ Die doel van die studie is om die effek van gesinsgeweld by Suid-Afrikaanse kinders te bepaal en ook riglyne daar te stel.
- ❖ Vanweë die tipe toetslinge wat gebruik word, is die resultate slegs van toepassing op die steekproef en kan dit nie veralgemeen word na die populasie toe nie.
- ❖ Die navorsingsgroep het bestaan uit 7 seuns en 8 meisies tussen die ouderdomme van 13 tot 19 jaar. Die toetslinge was in die algemeen daartoe bereid om die vrae te beantwoord, behalwe 5 van die oorspronklike 20 geïdentifiseerde gevalle.
- ❖ Vanuit die navorsingsdata is die volgende bevind:
 - ◆ Dat die vraelys gebruik kan word om die effek van gesinsgeweld by die kind te identifiseer.
 - ◆ Die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie kan gebruik word om die effek van gesinsgeweld op 'n kind te identifiseer.
 - ◆ As gevolg van negatiewe opvoedingsklimaat en negatiewe relasies met ouers het dit tot gevolg gehad dat die kind se intrapsigiese komponente ook negatief beïnvloed is. Die kind se belewing, betrokkenheid en betekenisgewing ten opsigte van die huislike omstandighede is negatief.
 - ◆ Daar was wel 'n verskil wat betref selfaktualisering deurdat hierdie kinders sterk dryfkrag toon en wil uitstryg bo hulle omstandighede.
 - ◆ Die feit dat die kinders toon dat dit beter is dat hulle die omstandighede verlaat het, kan toegeskryf word aan die feit dat hulle alreeds uit die omstandighede

verwyder is en terapie ontvang het. Dit kon moontlik die resultate beïnvloed het.

- ◆ Die onwilligheid van vyf toetslinge om nie deel te neem aan die onderhoud nie, toon weereens die sensitiewe aard van die omstandighede. Dit kan ook wees dat hulle deur hulle omstandighede getraumatiseerd is.
- ◆ Daar bestaan weinig verskil tussen die verskillende geslagte ten opsigte van die belewing van gesinsgeweld.
- ◆ Ten slotte was dit opvallend dat die relasies met ander mense positief was desnieteenstaande die negatiewe huislike omstandighede. Dit kan wees dat toetslinge dit as verdedigingsmeganisme gebruik en wil voorgee dat alles wel is. Dit kan ook korreleer met hulle vrees dat as ander mense uitvind, hulle uit hulle gesin verwyder sal word.
- ◆ Die effek van gesinsgeweld kan ook deur middel van kwalitatiewe analisering met behulp van die vraelys bepaal word. Die diagnostiese vraelys kan waardevol in die Opvoedkundig-Sielkundige praktyk aangewend word. Dit het verder ook terapeutiese waarde deurdat dit die toetslinge bewus maak van moontlike gevoelens van hartseer, vrees, hartkloppings en kan die gevoelens in die mate aangespreek word.
- ◆ In die algemeen is al die gestelde doelwitte bereik. Daar bestaan egter leemtes wat in 6.4 uitgelig sal word.

6.3 AANBEVELINGS VIR DIE HANTERING EN VOORKOMING VAN GESINSGEWELED

Dit is van kardinale belang dat mense bewus gemaak word van gesinsgeweld. Dit is lankal nie meer 'n versteekte probleem nie en mense moet na vore kom in die poging om die sirkel van geweld te breek.

Die navorsing poog om 'n hulpmiddel daar te stel vir die opvoekundige-sielkundige in die hantering en voorkoming van gesinsgeweld met behulp van inligting verkry uit die literatuurstudie in Hoofstuk 3, die EGK-Vraelys en met inagneming van die Multifaktormodel in Browne et al. (1997:38). Die hulpmiddel word vervat in diagram 3.3. en kan in drie fases ingedeel word:

- ❖ **Fase 1: Bewuswording van die gemeenskap:** Dit vind plaas deur die gebruik van projekte, radio, skole en die media.
- ❖ **Fase 2: Intervensie:** Hulpverlening kan verskillende vorme aanneem afhangende van die graad/tipe geweld soos uiteengesit in 2.3.2, byvoorbeeld fisiese geweld sal deur polisie en mediese personeel hanteer word of emosionele geweld deur die opvoekundige-sielkundige/maatskaplike.
- ❖ **Fase 3: Sielkundige:** Die laaste fase behels die betrokkenheid van die sielkundige in die hantering van gesinsgeweld, soos reeds bespreek is in 3.5.

6.4 LEEMTES VAN DIE STUDIE

Tydens die verloop van die navorsingsproses is die volgende leemtes geïdentifiseer:

- ✗ Dit kan nie veralgemeen word na die res van die populasie toe nie.
- ✗ Die vraelys was kan as te lank beskou word. 'n Verkorte weergawe kan ontwerp word.
- ✗ Toetslinge was net uit kinderhuise afkomstig en nie direk betrokke in gesinsgeweldsituasies nie. Hierdie kon dalk die bevindinge beïnvloed het.
- ✗ Vraag 25 wat handel oor die invloed van gesinsgeweld op die psigosomatiese, kon nie gemeet word nie aangesien ander faktore ook aanleiding daartoe kon gee. Maagpyn of 'n hoofpyn kan byvoorbeeld ook deur ander stresfaktore

veroorzaak word en nie net deur gesinsgeweld nie. Dit sal dus moeilik wees om te onderskei of dit net deur gesinsgeweld veroorsaak word.

- ✗ Daar is nie gefokus op ander bevolkingsgroepe nie.
- ✗ Die fokus het in die empiriese studie grootliks geval op kinders uit lae-inkomstegroepe en kinders wat in kinderhuise was.

6.5 BYDRAE VAN DIE STUDIE

Die navorser is van mening dat die studie die volgende bydrae gemaak het:

- ✿ Bewuswording en kennisuitbreiding aangaande die fenomeen van gesinsgeweld.
Die bestaande literatuur is in Hoofstuk 2 en 3 saamgevat en gesintetiseer.
- ✿ Daar is vir die eerste keer na gesinsgeweld gekyk vanuit die Opvoedkundig-Sielkundige relasieteorie as vertrekpunt.
- ✿ Die navorser het 'n diagnostiese vraelys ontwerp en toegepas wat terapeute kan help om die effek van gesinsgeweld op die kind te identifiseer en om sodoende hulpverlening te vergemaklik en op die korrekte aspekte van die beïnvloeding van die kind te fokus.
- ✿ 'n Saamgestelde program in diagrammiese vorm is ook ingesluit (sien Diagram 3.3)

6.6 TEN SLOTTE

Die doel met hierdie studie was om die effek van gesinsgeweld by Suid-Afrikaanse kinders te identifiseer. Die Opvoedkundig-Sielkundige Relasieteorie is gebruik om hierdie identifisering moontlik te maak en om dit as teoretiese vertrekpunt te gebruik,

ten einde terapeute in staat te stel om sekere aspekte makliker te identifiseer en sodoende hulpverlening te vergemaklik.

Daar moet 'n bewustheid geskep word dat gesinsgeweld 'n realiteit is. Kinders is baie kwesbaar soos in die vorige hoofstukke gesien is. Hulle is afhanklik van hulle ouers vir fisiese en emosionele gesondheid. Kinders wat in gewelddadige huise grootword en nie noodwendig self mishandel word nie, kan steeds langtermyngevolge ervaar.

Hierdie kinders en ook gesinne moet bygestaan word en 'n bewustheid moet by hulle geskep word dat hulp om die draai is, ten einde hierdie kinders ook 'n geleentheid in die lewe te kan gee. Die volgende sin van Dr. Ross Campbell (Van Niekerk, 1998:22) lê hierop klem "***Only if a child's emotional tank is filled can he be expected to be his best and do his best.***"

Die navorsing sluit af en los die leser met die volgende gedig van Dorothy Law Nolte (Brinegar, 1998:123)

If a child lives with criticism

He learns to condemn

If a child lives with hostility

He learns to fight

If a child lives with ridicule

He learns to be shy

If a child lives with shame

He learns to feel guilty

If a child lives with tolerance

He learns to be patient

If a child lives with encouragement

He learns confidence

If a child lives with praise

He learns to appreciate

If a child lives with fairness

He learns justice

If a child lives with security

He learns to have faith

If a child lives with approval

He learns to like himself

If a child lives with acceptance and friendship

He learns to find love in the world

BIBLIOGRAFIE

- Attala, J.M., Bauza K., Pratt, H. & Vieira, D. 1995. Intergrative Review of Effects on Children Witnessing Domestic Violence. **Journal on Issues in Comprehensive Pediatric-Nursing.** 18(3):163-172.
- Bogdan, R.C. & Biklen, S.K. 1992. **Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods.** Second Edition. Boston: Allyn and Bacon.
- Botha, S.P.W 2001. **Die Gebruik van die Ovoekundige-Sielkundige Relasieteorie in die Identifisering van 'n Middeljarekrisis.** Ongepubliseerde M.Ed.- verhandeling. Pretoria: Universiteit van Suid-Afrika.
- Brandt, E.N. (jr) 1997. Curricular Principles for Health Professions Education About Family Violence. **Academic Medecine.** 72(1):S51-S58.
- Brinegar, J.L. 1998. **Breaking free from domestic violence.** Minneapolis: CompCare Publishers.
- Browne, K. & Herbert, M. 1997. **Preventing Family Violence.** New York: John Wiley & Sons Ltd.
- Chalk, R. & King, P. (ed.) 1998. **Violence in Families: Assessing, Prevention and Treatment Programs.** Washington, D.C.: National Academy Press.
- Claassen, G., Muller, P. & van Tonder, M. 1998. **Die groot Aanhalingsboek.** Kaapstad: Human & Rousseau (Edms.) Bpk.
- Conroy, K. 1982. *Long-Term Treatment Issues with Battered Woman, in The Many Faces of Family Violence.* Edited by: J.P. Flanzer. Springfield: Charles C. Thomas Publishers: 4.
- Cooper, D.R. & Schindler, P.S. 1998. **Business Research Methods.** Sixth Edition. Singapore: Irwin/McGraw-Hill.

Crowe, A.H.; Wack, P. & Schaefer, P.J. 1996. ***Intervening in Family Violence: A Resource Manual for Community Corrections Professionals.*** American Probation and Parole Association.

Cummings, M.E. & Davies, P. 1994. ***Children and Marital Conflict: The Impact of Family Dispute and Resolution.*** New York: The Guilford Press.

De Sousa, J. 1991. ***Behind Closed Doors: Guidelines for Supporting Battered Women and Raising Community Awareness.*** Cape Town: Catholic Welfare Bureau.

De Vos, A.S. 1998. Intervention Research, in ***Research at Grass Roots: A Primer for the Caring Professions***, edited by A.S. De Vos. Pretoria: J.L. van Schaik.

De Vos, A.S. & Fouché, C.B. 1998. *Data Analysis and Interpretation: Univariate Analysis*, in ***Research at Grass roots: A Primer for the Carring Professions***, edited by A.S. De Vos. Pretoria: J.L. van Schaik.

De Vos, A.S. & Fouché, C.B. 1998. *General Introduction to Research Design, Data Collection Methods and Data Analysis*, in ***Research at Grass Roots: A Primer for the Carring Professions***, edited by A.S. De Vos. Pretoria: J.L. van Schaik.

De Vos, A.S., Schurink, E.M. & Strydom, H. 1998. *The Nature of Research in the Caring Professions*, in ***Research at Grass Roots: A Primer for the Caring Professions***, edited by A.S. De Vos. Pretoria: J.L. van Schaik.

De Wet, J.J., De Monteith, J.L., Steyn, H.S. & Venter, P.A. 1981.
Navorsingsmetodes in die opvoedkunde: 'n Inleiding tot empiriese navorsing.
Durban: Butterworths.

Domestic Violence Act 116 of 1998. ***Government Gazette Republic of South Africa.***

Edleson, J.L. 1999. Children's Witnessing of Adult Domestic Violence. ***Journal of Interpersonal Violence***. 14(8):839-870.

Enid, B.H. 1998. Children and Domestic Violence: A Training Imperative. ***Child Abuse Review***. 7:129-134.

Feder, L. (ed.). 1999. ***Woman and Domestic Violence: An Interdisciplinary Approach***. Binghamton: The Haworth Press Inc.

Flanzer, J.P.(ed.). 1982. ***The Many Faces of Family Violence***. Springfield: Charles C.Thomas Publisher:4.

Fouché, C.B. 1998. Data Collection Methods, in ***Research at Grass Roots: A Primer for the Caring Professions***, edited by A.S. De Vos. Pretoria: J.L. van Schaik.

Geffner, R. & Pagelow, M.D. 1990. Victims of Spouse Abuse, in ***Treatment of Family Violence***, edited by R.T.Ammerman & M. Hersen. New York: John Wiley & Sons.

Henning, K., Leitenberg, H, Coffey, P., Bennett, T. & Jankowsk, K.M. 1997. Long-Term Psychological Adjustment to Witnessing Interparental Physical Conflict During Childhood. ***Journal of Child Abuse and Neglect***. 21(6):501-515.

Holden, G.W., Geffner, R. & Jouriles, E.N. 1998. ***Children Exposed to Marital Violence: Theory, Research and Applied Issues***. Washington, DC: American Psychological Association.

Horton, C.B.; Cruise, T.K.; Graybill, D. & Cornett, J.Y. 1999. For Children's Sake: Training Students in the Treatment of Child Witnesses of Domestic Violence. ***Professional Psychology: Research and Practice***. 30(1):88-91.

<http://www.aifs.org.au/external/nch/issues2.html#witness>. 1994:1-13

<http://www.infochange.net.au/wise/DVIM/DVAbuse.htm>. 1998.1-4

<http://www.polity.org.2a/govdocs/pr/1999/pr1215b.html>. 1998:1

<http://www.saps.org.2a/domestic/index.html>. 1-3

<http://www.WHBWhomepageindex.htmlindex.html>/vtAgencyofhuman service.

Humphreys, C. 2000. **Social Work, Domestic Violence and Child Protection: Challenging Practice**. Great Britian: The Policy Press.

Jacobs, L.J. & Very, J.D. 1982. **Selfkonsep, Diagnose en Terapie: 'n Opvoedkundige-Sielkundige Benadering**. Pretoria: Academica

Jacobs, L.J. 1987. Relasieterapie: 'n Opvoedkundige-Sielkundige Benadering. **Educare**. 16(2): 3-16.

Jaffe, P.G.; Sudermann, M. & Reitzel, D. 1992. *Child witnesses of marital violence, in Assessment of Family Violence: a Clinical and Legal Sourcebook*, edited by R.T. Ammerman & M. Hersen. New York: John Wiley and Sons.

Jaffe, P.G., Wolfe, D.A. & Wilson, S.K. 1990. **Children of Battered Woman**. Newbury Park: Sage Publications Inc.

Johnson, L.D. 1998. Caught in the Crossfire: Examining Legislative and Judicial Responses to the Forgotten Victims of Domestic Violence. **Law and Psychology-Review**. 22:271-286.

Kakar, S. 1998. **Domestic Abuse: Public Policy/Criminal Justice Approaches Towards Child, Spousal and Elderly Abuse**. London: Austin & Wintfield Publishers.

Kapur, P. 1993. **Girl Child and Family Violence**. New Delhi: Har-Anand Publications

Kearney, M. 1999. The Role of Teachers in Helping Children of Domestic Violence. **Journal of Childhood Education**. 75(5): 290-296.

Kenny, M.A., 1980. **Family relationships in domestic violence disturbances**. Thesis (Ph.D). Kent State University.

Kilpatrick, K.L. & Williams, L.M. 1998. Potential Mediators of Posttraumatic Stress Disorder in Child Witness to Domestic Violence. **Child abuse and neglect**. 22(4):319-330.

Kingston, P. & Penhale, B. 1995. ***Family Violence and the Caring Professions.*** Basingstoke: Macmillan Press Ltd.

Klein, E. 1997. ***Ending domestic violence: choosing public perception halting the epidemic.*** Callifornia: Thousand Oaks

Landman, W.A., 1988. ***Navorsingsmetodologie Grondbegrippe: Basic Concepts in Research Methodology.*** Pretoria: Serva-Uitgewers.

Landman, W.A., Barnard, F., Gerber, A.E., Roos, S.G., van der Westhuizen, G.J. & Smith, R.J. 1978. ***Opvoedkunde vir Onderwysstudente.*** Stellenbosch: Universiteitsuitgewers en Boekhandelaars.

Lehmann, P. 1997. The Development of Posttraumatic Stress Disorder in a Sample of Child Witnesses to Mother Assault. ***Journal of Family Violence.*** 12(3):241-257.

Lentz, S.A. 2000. *Revisiting the Rule of Thumb: An Overview of the History of Wife abuse, in Woman and Domestic Violence: An Interdisciplinary Approach*, edited by L. Feder. London: The Haworth Press. Inc.: 11,18 & 19.

Le Roux, J. (red). 1992. ***Sosiopedagogiese Begripsverklaring in, Temas in die Sosio-Pedagogiek.*** Pretoria: J.L. van Schaik: 6,8 & 9.

Lystad, M. 1989. Community Prevention Programs, in ***Family Violence: Emerging Issues of a National Crisis,*** edited by L.J. Dickstein & C.C. Nadelson. Washington D.C.: American Psychiatric Press.

MacKenzie-Keating, S.E. & McDonald, L. 1997. The Abusive Effects of Marital Violence on Children. ***Journal of Early Child Development and Care.*** 139:99-106.

Mathias, J.L., Mertin, P. & Murray, A. 1995. The Psychological Functioning of Children from Backgrounds of Domestic Violence. ***Australian-Psychologist.*** 30(1):47-56.

McCarthy, T. 1997. *Rethinking Theories of Victimology: Men's Violence Against Woman*, in **Woman's Encounters with Violence: Australian Experiences**, edited by S. Cook & J. Bessant. London: SAGE.

McCloskey, L., Figueiredo A.J. & Koss, M.P. 1995. **The Effects of Systemic Family Violence on Children's Mental Health**. Child Development by Society for Research in Child Development Inc.

McGill, J.C.; Deutsch, R.M. & Zibbell, R.A. 1999. Visitation and Domestic Violence: A Clinical Model of Family Assessment and Access Planning. 37(3):315-334. **Family and Conciliation-Courts**.

McNeal, C. & Amato, P. R. 1998. Parent's Marital Violence: Long-term Consequences for Children. **Journal of Family Issues**. 19(2):123-139.

Mullender, A. & Morley, R. 1994. **Children Living with Domestic Violence**. London: Whiting & Birch.

O'Keefe, M. 1996. The Differential Effects of Family Violence on Adolescent Adjustment. **Child and Adolescent Social Work Journal**. 13(1):51-68.

Olivier, L. 1994. The Psychological Impact of Violence on Family Members Subjected to Family Violence. **Journal of Welfare Focus**. (29):25-30.

Palermo, G.B. 1994. **The Faces of Violence**. Springfield, Charles C. Thomas.

Peled, E. 1998. The Experience of Living with Violence for Preadolescent Children of Battered Woman. **Journal of Youth and Society**. 29(4):395-430.

Pienaar, E. 1996. **Die Relasieterapieorie: 'n Opvoedkundige-Sielkundige Teorie vir Diagnose en Terapie**. 'n Ongepubliseerde D.Ed.- Proefkrif. Pretoria: Universiteit van Suid-Afrika.

Plug, C., Meyer, W.F., Louw, D.A. & Gouws, L.A. 1988. **Psigologiese Woordeboek**. Johannesburg: Lexicon Uitgewers.

Pretorius, R. 1987. Vergete Slagoffers wat Self nie sal Vergeet nie: 'n Kriminologiese Perspektief op Kinders van Mishandelde vroue. *Journal of Social Work*. 23(4):258-261.

Pryke, J. & Thomas, M. 1998. *Domestic Violence and Social Work*. Aldershot: Arena.

Raath, M.C. & Jacobs, L.J. 1990. *Dinamiek van die Selfkonsep*. Pretoria: Academica.

Reiss, A. J. & Roth, J.A. (eds). 1993. *Understanding and Preventing Violence*. Washington, D.C.: National Academy Press.

Richards, T. & Bates, C. 1997. Health Service Applications: Recognizing Posttraumatic Stress in Children. *Journal of School Health*. 67(10):441-443.

Rosenbaum, A & Maiuro, R.D. 1990. Perpetrators of Spouse Abuse, in *Treatment of Family Violence*, edited by R.T. Ammerman & M. Hersen. New York: John Wiley & Sons.

Rosenberg, M.S. & Rossman, B.B. 1990. The Child Witness to Marital Violence, in *Treatment of Family Violence*, edited by R.T. Ammerman & M. Hersen. New York: John Wiley & Sons.

Rudo, Z.H.; Powel, D.S. & Dunlap, G. 1998. The Effects of Violence in the Home on Children's Emotional, Behavioral and Social Function: A Review of the Literature. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*. 6(2):94-113.

Schurink, E.M. 1998. Deciding to Use a Qualitative Research Approach, in *Research at Grass Roots: A Primer for the Caring Professions*, edited by A.S. De Vos. Pretoria: J.L. van Schaik.

Shaw, E.; Bouris, A. & Pye, S. 1996. The Family Safety Model: A Comprehensive Strategy for Working with Domestic Violence. ***Australian and New-Zealand Journal of Family Therapy***. 17(3): 126-136.

Star, B. 1980. *Patterns in Family Violence*, in ***Patterns in Family Violence***, edited by: M. Elbow. New York: Family Service Association of America: 8-11.

Sternberg, K.J. & Lamb, M.E. 1994. The Effects of Domestic Violence on Children's Perceptions of their Perpetrating and Nonperpetrating Parents. ***International Journal of Behavioral Development***. 17(14): 779-795.

Strydom, H. 1998. **The Pilot Study**, in ***Research at Grass Roots: A Primer for the Caring Professions***, edited by A.S. De Vos. Pretoria: J.L. van Schaik.

Strydom, H. & De Vos A.S. 1998. Sampling and Sampling Methods, in ***Research at Grass Roots: A Primer for the Caring Professions***, edited by A.S. De Vos. Pretoria: J.L. van Schaik.

Van Den Aardweg, E.M. 1988. ***Dictionary of Empirical Education/Educational Psychology***. S.v. "Educational Psychology". Pretoria: E & E Enterprises.

Van Den Aardweg, E.M. & Van Den Aardweg, E.D. 1993. ***Psychology of education: a dictionary for students***. Pretoria: E & E Enterprises.

Van Meyel, R. 1999. Play-Based Family Therapy: A Systemic Model for the Treatment of Preschool Children Who have Witnessed Woman Abuse. ***Journal of Systemic Therapies***. 18(2): 32-43.

Van Niekerk, L. (Edt). 1998. ***Thoughts on success***. Vereniging: Christian Art.

Van Niekerk, P.A. (Red). 1987. ***Die Opvoedkundige-Sielkundige: 'n Handleiding in Opvoedkundige-Sielkunde***. Stelenbosh/Grahamstad: Universiteitsuitgewers en Boekhandelaars.

Van Rensburg, E., Van Der Walt, D. & De Jager, V. 1998. Die Leefwêreld van die Kind wat aan Geweld Blootgestel word. ***Journal of Word and Action.*** 38(366): 11-13.

Von Steen, P.G. 1997. Adults Witnessing Histories: The Overlooked Victims of Domestic Violence. 34(4): 478-484. ***Psychotherapy.***

Vrey, J.D. 1979. ***Die Opvoeding in sy Self-Aktualisering.*** Pretoria: Universiteit van Suid-Afrika.

Walker-Hooper, A. 1981. **Domestic Violence: Assessing the Problem,** in ***Conflict Intervention in Social and Domestic Violence***, edited by C.G. Warner. London: Prentice-Hall.

Wiersma, W., 1991. ***Research Methods in Education.*** Fifth Edition. Boston: Allyn and Bacon.

Wilson, K.J. (ed.) 1997. ***When Violence Begins at Home: A Comprehensive Guide to Understanding and Ending Domestic Abuse.*** Alameda: Hunter House Inc. Publishers.

**BYLAAG A
EGK - VRAELYS**

EGK-VRAELEYS (GESINSGEWELDVRAELEYS)

Die doel van hierdie vraelys is om inligting in te win oor die effek van gesinsgeweld by kinders tussen die ouerdomme van 13 tot 19 jaar. Die resultate word gebruik vir 'n navorsingstudie wat oor gesinsgeweld handel om sodoende hulpverlening vir hierdie kinders moontlik te maak vir professionele persone om emosionele aspekte by hierdie kinders te kan identifiseer.

Persone bly anoniem en inligting wat ingewin word, word as vertroulik beskou.

Datum: _____

Ouderdom: _____

Graad: _____

Geslag: _____

Huistaal: _____

Wanneer verwys word na geweld kan dit enige van die volgende vorms aanneem:

- Fisiese aanranding
- Noem name
- Vernedering van die ander persoon
- Dreigemente ens.

Beantwoord die volgende vrae deur 'n kruis (**X**) te trek oor een van die volgende wat van toepassing is op jou

A = Altyd

D = Dikwels/Soms

M = Min

N = Nooit

- 1) Ten spyte van die geweld tussen my ouers voel ek nog steeds tevrede met myself.

A	D	M	N
----------	----------	----------	----------

- 2) Ek kom goed oor die weg met my ouers al vind daar geweld in die huis plaas. Verskaf 'n rede vir jou keuse.

- 3) Ten spyte van die geweld tussen my ouers is ek gemotiveerd om dinge te doen en doen ek dit tot die beste van my vermoë. Verskaf 'n rede vir jou keuse.

- 4) My maats weet van die geweld in ons huis.
Verskaf 'n rede vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

- 5) As gevolg van die geweld tussen my ouers gebruik ek die volgende (merk die blokkies wat van toepassing is op jou, jy kan meer as een kies by hierdie vraag)

- **Drank**
- **Dwelms**
- **Ander**

A	D	M	N
A	D	M	N
A	D	M	N

- 6) Daar is hulp vir gesinne wie se ouers gewelddadig raak.
Motiveer.

A	D	M	N
---	---	---	---

- 7) Watter persoon/persone pleeg die geweld teenoor die ander?
Merk die blokkie wat van toepassing is op jou gesin.

- **Ma**
- **Pa**
- **Ander**

- 8) My ouers se bakleierey maak my bang.
Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

- 9) My onderwyser(s) weet van die geweld tussen my ouers.
Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

- 10) Ten spyte van die geweld tussen my ouers aanvaar ek my lewe soos dit is en wil ek niks verander nie.
Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

- 11) Wie is die persoon/persone wat mishandel word?

- **Ma**
- **Pa**

• **Ander**

12) As my ouers baklei voel ek die volgende: (Merk die blokkie/blokkies wat van toepassing is op jou).

- **Kwaad**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Bang**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Hartseer**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Hartkloppings**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ander (Skryf watter ander gevælens)**

A	D	M	N
---	---	---	---
-

13) As gevolg van die geweld tussen my ouers voel ek die volgende: (Merk die blokkie/blokkies wat van toepassing is op jou).

- **Ek kan niemand vertrou nie.**

A	D	M	N
---	---	---	---
- **Ek voel kwaad vir myself.**

A	D	M	N
---	---	---	---
- **Ek voel teleurgesteld in my ouers.**

A	D	M	N
---	---	---	---

14) Voel jy dat jou ouers baie steun op jou as gevolg van die geweld? (Merk die blokkie/blokkies wat van toepassing is op jou).

- **Jy moet kant kies tussen jou ouers.**

A	D	M	N
---	---	---	---
- **Jou ouers wil toenadering hê.**

A	D	M	N
---	---	---	---
- **Jou ouers vra raad oor wat om te doen.**

A	D	M	N
---	---	---	---
- **Verantwoordelikhede in die huis wat hulle nie doen gee hulle vir jou om te doen.**

A	D	M	N
---	---	---	---

15) Ten spyte van die geweld tussen my ouers kom ek steeds goed oor die weg met ander mense.
Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

16) Het die persoon wat gewelddadig is jou al ooit gedreig met wapens (byvoorbeeld: messe, stokke, vuurwapen)?
Watter wapens?

A	D	M	N
---	---	---	---

17) Wat doen jy as die geweld tussen jou ouers plaasvind? (Merk die blokkie of blokkies wat van toepassing is op jou).

• **Vrees vir jou lewe en kruip weg.**

A	D	M	N
---	---	---	---

• **Jy is woedend en baklei saam.**

A	D	M	N
---	---	---	---

• **Jy voel aggressief en wil goed begin slaan.**

A	D	M	N
---	---	---	---

• **Jy huil.**

A	D	M	N
---	---	---	---

18) As gevolg van die geweld tussen my ouers voel ek nie meer lus vir die lewe nie.

Verskaf redes vir jou antwoord

19) As gevolg van die geweld tussen my ouers voel ek niemand waardeer my nie.

Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

20) Ek voel dat die geweld tussen my ouers my frustreer en dat moet ophou.

Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

21) My gedagtes is heeltyd besig met die volgende

• **Ek voel moeg en wil die hele dag slaap.**

A	D	M	N
---	---	---	---

• **Die bakleiere moet ophou.**

A	D	M	N
---	---	---	---

• **Ek het al gevoel ek wil wegloop.**

A	D	M	N
---	---	---	---

• **Dit is my skuld dat hulle so baklei.**

A	D	M	N
---	---	---	---

• **Ek is gefrustreerd met my ouers se bakleiere en wens dit wil ophou.**

A	D	M	N
---	---	---	---

• **My ouers se bakleiere is my skuld.**

A	D	M	N
---	---	---	---

• **Ander (skryf watter ander gedagtes)**

A	D	M	N
---	---	---	---

22) Ten spye van die geweld in my huis presteer ek nog steeds goed op skool en gee ek my beste.

Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

- 23) As gevolg van die geweld in my huis voel ek te bang oomskool toe te gaan.
Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

- 24) As gevolg van die geweld tussen my ouers kom ek nie goed oor die weg met my maats nie.

A	D	M	N
---	---	---	---

- 25) Ek het die volgende, maar volgens die dokters makeer ek niks.

- **Maagpyn**
- **Kopseer**
- **Naarheid**
- **Ander (skryf ander neer)**

A	D	M	N
---	---	---	---

A	D	M	N
---	---	---	---

A	D	M	N
---	---	---	---

- 26) Ek voel nie bang nie as my ouers gewelddadig raak.

A	D	M	N
---	---	---	---

- 27) Ek voel ons bly nog in die omstandighede van die geweld, omdat (merk die blokkie(s) wat van toepassing is op jou):

- **Daar 'n tekort aan geld is.**
- **Ons almal nog bymekaar wil wees.**
- **As ek weggaan sal ek weggeneem word en in 'n kinderhuis geplaas word.**
- **Ander**

- 28) As gevolg van die geweld tussen my ouers het ek verwarde gevoelens teenoor hulle, ek weet nie of ek een oomblik lief vir hulle moet wees of die volgende oomblik hulle moet haat nie.
Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

- 29) Die geweld in my huis laat my op sekere maniere optree (merk die blokkie of blokkies wat van toepassing is op jou).

- **Ek voel onseker oor myself en weet nie hoe om op te tree nie.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Geweld is die enigste manier om 'n probleem op te los.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ek slaan mense as hulle nie met my saamstem nie of my teëgaan.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ek vloek en skel mense as hulle van my verskil.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ek maak diere seer as ek gefrustreerd voel.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ek bly kalm en praat daaroor.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ander**

A	D	M	N
---	---	---	---
-
-

30) Waar is jy as die geweld tussen jou ouers plaasvind? (Merk die blokkie of blokkies wat van toepassing is op jou).

- **Ek sit in my kamer en wag tot dit verby is.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ek sorg dat ek by is en verdedig die persoon wat deurloop.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ek help die persoon wat gewelddadig is en die ander slaan.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ek bel die polisie.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ek kry hulp van die bure.**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ander**

A	D	M	N
---	---	---	---
-
-
-

31) Voel jy, jy word ook mishandel as die geweld tussen jou ouers plaasvind?

Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

32) As gevolg van die geweld tussen my ouers kom ek nie goed oor die weg met my ouers nie.

A	D	M	N
---	---	---	---

33) Die persoon wat die geweld gee toon die volgende eienslappe (merk die blokkies wat van toepassing is op jou)

- **Die persoon is altyd temperamenteel (een oomblik is die persoon vriendelik die volgende oomblik aggressief**

A	D	M	N
---	---	---	---

- **Jaloers**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Neem al die besluite in die huis**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Dreig julle (selfmoord, gaan julle goed vernietig, iemand nabij aan julle seermaak ens.)**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Neem nie verantwoordelikheid vir sy optrede nie en sê dit is julle skuld**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Julle mag nie uitgaan nie**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Vrees dat julle hom/haar gaan verlaat**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Gebruik drank**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Gebruik dwelms**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Kan nie probleme oplos nie**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ander (noem ander eienskappe)**
-
-
-

34) Met watter ouer identifiseer jy?

- **Die ouer wat die geweld ontvang**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Die ouer wat die ander een slaan**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Nie een nie. Verskaf redes vir jou antwoord**
-
-
-

35) Voel jy, jy word vergelyk met een van jou ouers
Wie? Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

36) Die persoon wat die geweld ontvang toon die volgende eienskappe

- **Dink dat dit haar/sy skuld is**

A	D	M	N
---	---	---	---
- **Misbruik drank**

A	D	M	N
---	---	---	---
- **Misbruik dwelms**

A	D	M	N
---	---	---	---
- **Vrees die ander persoon en sê julle moet probeer om nie hierdie persoon kwaad te maak nie**

A	D	M	N
---	---	---	---
- **Slaap die hele dag**

A	D	M	N
---	---	---	---
- **Het 'n lae selfbeeld**

A	D	M	N
---	---	---	---

- **Het geen vriende nie**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Gaan nooit uit nie**

A	D	M	N
---	---	---	---
 - **Ander (skryf neer watter ander eienskappe)**
-
-
-

- 37) As gevolg van die geweld tussen my ouers voel ek nie tevreden met myself nie.

A	D	M	N
---	---	---	---
- 38) Ek sukkel om te konsentreer by die skool, want my gedagtes is die hele tyd besig met die geweld by die huis.

A	D	M	N
---	---	---	---
- 39) Die geweld tussen jou ouers lyk soos volg (merk die blokkie of blokkies wat van toepassing is op jou)
- **Die gebruik van emosionele mishandeling**

A	D	M	N
---	---	---	---

(byvoorbeeld: noem name, verneder die ander persoon, laat die ander persoon sleg voel oor haarself, laat haar skuldig voel ens.)
 - **Die gebruik van intimidasie**

A	D	M	N
---	---	---	---

(Byvoorbeeld: Maak hom/haar bang deur die volgende: die gebruik van 'n harde stem, die gebruik van oogkontak, die vernietiging van besittings, mishandelling van troeteldiere en die opsetlike toon van wapens, met die doel om gedwing te word om iets te doen teen haar wil)
 - **Gebruik van die kinders om haar te manipuleer**

A	D	M	N
---	---	---	---

(byvoorbeeld: dreig om die kinders weg te neem en sy sal hulle nooit weer sien nie, stuur die kinders om boodskappe te gee om haar skuldig te laat voel)
 - **Ontkenning en blamerung**

A	D	M	N
---	---	---	---

(byvoorbeeld: Sê sy is die oorsaak van die mishandeling, neem nie die mishandeling ernstig op nie en skuif die verantwoordelikheid op haar af, ontken dat dit enigsins plaasgevind het)
 - **Gebruik manlike voorregte**

A	D	M	N
---	---	---	---

(byvoorbeeld: neem al die belangrike besluite, behandel asof sy niks is nie, sê sy is 'n vrou daarom is sy verantwoordelik vir die huis skoonmaak, kos kook ens.)
 - **Gebruik van isolering**

A	D	M	N
---	---	---	---

(byvoorbeeld: die weerhouding van sekere voorregte wat sy mag hê, het beheer oor wat sy doen, wie sy sien, met wie sy praat en wat sy lees. Hy beperk haar kontak met ander mense en sê hy doen dit omdat hy jaloers is)
 - **Gebruik ekonomiese/finansiële mishandeling**

A	D	M	N
---	---	---	---

(byvoorbeeld: voorkom dat sy werk kry of sê sy mag nie werk nie. Beheer die inkomste en laat haar vir geld vra. Mislei haar oor die inkomste en weerhou finansiële inligting van haar)

- **Die gebruik van dreigemente**
(Byvoorbeeld: hy dreig haar dat hy haar sal los,
selfmoord sal pleeg, haar sal aangee by die welsyn,
dwing haar om regstappe te laat vaar, dat hy mense
naby haar sal seermaak ens.)
- **Ander (skryf neer watter ander varme)**

A	D	M	N
---	---	---	---

40) Waar gebeur hierdie geweld?

41) Hoe lank gaan hierdie geweld al aan?

42) Ek voel dat dit die beste sal wees as ons die omstandighede by
die huis verlaat.
Verskaf redes vir jou antwoord.

A	D	M	N
---	---	---	---

**BYLAAG B
EGK - VRAELYS
VERWERKINGSBLAD**

VERWERKINGSBLAAIE VIR EGK-VRAELYS

Kandidaat	Geslag	Ouderdom	Vraag 1	Vraag 2	Vraag 3	Vraag 4	Vraag 5	Vraag 6	Vraag 7	Vraag 8	Vraag 9	Vraag 10	Vraag 11	Vraag 12	Vraag 13	Vraag 14	Vraag 15	Vraag 16	Vraag 17	Vraag 18	Vraag 19	Vraag 20	Vraag 21	Vraag 22	Vraag 23	Vraag 24	Vraag 25	Vraag 26	Vraag 27	Vraag 28	Vraag 29	Vraag 30	Vraag 31	Vraag 32	Vraag 33	Vraag 34	Vraag 35	Vraag 36	Vraag 37	Vraag 38	Vraag 39	Vraag 40
M1-13;00	m	13	1	3	2	3	1	1	4	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
M2-15;00	m	15	3	1	1	3	1	4	4	4	1	1	4	4	1	1	4	4	1	1	4	4	1	1	4	4	1	1	4	4	1	1	4	4	1	1	4	4	0			
M3-16;00	m	16	2	3	1	3	1	4	4	4	2	1	1	1	4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0				
M4-16;00	m	16	2	3	1	3	4	4	4	4	1	1	1	1	3	2	3	1	1	1	1	4	3	1	1	4	4	1	1	4	4	1	1	4	4	5	2	3	3	1		
M5-17;00	m	17	1	4	1	4	4	4	3	1	1	1	4	2	2	2	2	3	3	1	4	3	4	1	2	4	2	2	3	4	4	3	3	3	0							
M6-17;00	m	17	2	2	1	4	1	4	4	1	1	1	1	3	1	4	1	1	1	1	4	4	3	1	4	4	2	2	3	4	4	3	3	3	0							
M7-17;00	m	17	1	1	2	4	3	4	4	1	1	2	1	1	3	1	1	1	1	4	1	1	1	4	1	1	4	1	1	4	1	1	4	2	2	2	1					
V8-14;00	v	14	2	3	1	2	3	2	3	4	2	3	3	4	4	4	2	1	2	2	4	3	3	2	3	4	1	2	3	2	2	4	4	3	3	3	1					
V9-15;00	v	15	1	3	1	1	1	4	2	1	1	3	1	1	3	4	3	1	2	1	4	3	1	1	1	4	4	3	2	2	3	4	4	4	3	2	3	0				
V10-16;00	v	16	3	3	3	4	4	4	4	4	4	2	2	3	1	3	4	3	2	4	3	2	2	2	3	2	1	4	4	3	2	2	3	4	4	3	3	2	1			
V11-16;00	v	16	2	2	2	4	1	4	4	4	2	1	1	1	3	4	2	3	2	4	3	1	3	1	1	1	1	2	3	2	2	2	3	4	4	3	1	2	1			
V12-17;00	v	17	1	3	1	2	1	4	1	1	2	1	1	1	4	3	1	1	1	3	4	4	4	1	4	1	4	3	2	4	2	2	3	4	4	3	2	3	0			
V13-17;00	v	17	1	4	1	4	1	4	4	2	1	3	1	1	4	1	1	1	4	4	4	4	1	1	1	4	3	3	2	2	4	4	4	3	4	0						
V14-17;00	v	17	4	3	1	3	1	4	4	4	1	2	1	1	3	3	1	1	3	3	1	4	1	1	2	4	2	3	2	1	2	2	3	4	4	3	1	4	0			
V15-19;00	v	19	2	3	1	4	3	4	4	2	1	1	1	1	3	2	2	1	4	3	3	3	4	1	2	1	4	3	3	4	4	3	2	3	0							

VRAAG	5				12				13				14				17				21											
	Drank	Dweims	Ander	Vraag 5	Kwaad	Bang	Hartkloppings	Ander	Vraag 12	Ander vertrouw	Kwaad vir self	Teurgesteld in ouers	Vraag 13	Kant kies	Toenadering	Vra raad	Verantwoordelikheid neem	Vraag 14	Vrees	Woedend	Aggressief	Huil	Vraag 17	Moeg	Baklei	Wegloop	Skuldgevoelens	Gefrusteerdheid	Skuldgevoelens	Ander	Vraag 21	
M1-13:00	3	3	4	3	3	1	4	3	3	1	1	1	1	4	4	4	3	4	1	2	1	1	1	4	1	2	4	2	4	0	3	
M2-15:00	4	4	4	4	4	4	4	1	3	4	2	4	3	1	4	4	4	3	3	4	1	1	4	3	1	1	3	1	3	0	2	
M3-16:00	4	4	4	4	3	4	3	1	3	3	1	4	3	1	2	2	3	2	1	1	1	3	2	2	1	4	4	1	4	0	3	
M4-16:00	4	4	0	3	4	4	2	0	3	2	1	4	2	4	4	4	4	4	1	1	1	4	2	4	2	4	2	4	0	3		
M5-17:00	3	3	0	2	3	4	3	0	3	2	1	4	2	2	3	4	2	3	4	1	3	4	3	3	1	2	2	1	2	0	2	
M6-17:00	4	4	4	4	4	4	4	0	3	3	3	4	3	2	4	4	4	4	1	1	1	4	2	1	1	2	1	1	2	0	1	
M7-17:00	4	3	0	2	3	1	4	0	2	1	1	4	2	2	2	4	4	3	1	3	1	1	2	4	4	2	4	4	0	4		
V8-14:00	4	4	4	4	4	2	4	0	2	3	3	4	3	2	1	2	4	2	3	2	4	3	3	2	1	1	2	1	2	0	2	
V9-15:00	4	4	4	4	3	3	4	4	4	3	1	4	3	2	2	1	3	2	2	1	1	3	2	1	1	3	4	1	4	4	3	
V10-16:00	4	4	4	4	2	4	4	4	4	3	1	4	3	2	3	2	2	2	1	3	2	3	2	2	1	2	3	1	3	0	2	
V11-16:00	2	4	0	2	4	3	4	0	3	3	1	3	2	2	1	1	4	2	2	1	1	3	2	1	2	1	4	2	4	0	2	
V12-17:00	4	4	4	4	3	4	4	1	3	1	1	3	2	4	4	4	2	4	3	1	1	4	2	2	1	1	4	1	4	0	2	
V13-17:00	4	4	4	4	4	4	4	3	0	3	3	1	4	3	1	4	4	1	3	3	1	1	3	2	4	1	1	4	1	1	0	2
V14-17:00	1	4	0	2	4	4	2	3	3	2	1	4	2	1	1	1	2	1	1	1	4	3	2	2	1	1	2	1	2	0	2	
V15-19:00	4	4	4	4	2	4	4	0	3	3	2	4	3	3	4	4	4	4	1	1	1	3	2	4	1	2	4	1	4	0	3	

VRAAG	25				29								30				33																																								
	Maagpyn	Kopseer	Naarheid	Vraag 25	Onsekerheid		Gewelddadigheid		Fisieke geweld		Vlaek		Pynig diere		Bly kalm		Ander		Vraag 29		Kamer		Hulpverlenging - slagoffer		Hulpverlenging - oortreder		Politie		Bure		Ander		Vraag 30		Temperamenteel		Jaloesie		Besluitnemingsrol		Dreigemente		Geen verantwoordelikheid		Autokratiese rol		Onsekerheid		Drankgebruik		Dwelmgebruik		Nie probleme oplos		Ander		Vraag 33
M1-13;00	3	3	3	3	1	2	3	2	4	3	0	3	4	2	4	4	4	0	4	3	3	1	1	3	1	1	1	4	3	3	0	2																									
M2-15;00	4	1	4	3	4	4	3	3	4	4	0	4	1	4	2	2	4	0	3	1	1	4	4	1	1	1	4	1	1	0	2																										
M3-16;00	4	2	4	3	1	4	4	4	4	1	0	4	2	1	4	4	4	0	4	3	3	4	3	4	1	4	3	1	3	0	3																										
M4-16;00	4	3	4	4	2	4	4	4	4	1	0	4	4	4	4	4	4	0	5	4	3	4	1	1	1	4	1	4	1	0	2																										
M5-17;00	4	3	3	3	3	4	3	3	4	2	0	4	2	4	3	4	4	0	4	4	3	4	4	3	3	2	4	2	3	0	3																										
M6-17;00	4	4	4	4	1	4	4	4	4	1	0	4	1	1	4	1	1	0	2	4	3	4	1	3	1	1	3	1	3	0	2																										
M7-17;00	3	2	4	3	1	2	3	4	4	1	0	3	4	2	4	3	2	0	4	1	1	3	1	1	1	4	1	1	0	2																											
V8-14;00	1	3	2	2	3	4	4	4	4	1	0	4	2	3	2	4	4	0	4	4	4	3	4	4	4	4	4	1	2	0	3																										
V9-15;00	4	4	4	4	2	4	4	4	4	3	2	4	2	3	4	4	4	4	3	4	1	4	4	4	2	2	3	4	2	4	0	3																									
V10-16;00	4	2	4	3	3	4	4	4	4	3	0	4	3	2	4	3	3	0	4	3	3	2	3	3	2	3	2	1	4	0	3																										
V11-16;00	2	3	4	3	1	4	4	4	4	1	0	4	1	4	4	4	4	0	4	4	4	4	1	4	3	3	1	1	4	0	3																										
V12-17;00	2	4	3	3	1	4	4	3	4	4	0	4	1	4	4	4	4	0	4	4	4	4	4	3	4	2	1	1	2	0	3																										
V13-17;00	4	3	4	4	1	4	4	4	4	1	0	4	4	1	4	2	3	0	4	4	4	4	4	4	4	4	4	1	4	0	4																										
V14-17;00	4	1	4	3	3	4	4	4	4	1	0	4	1	4	4	3	4	0	4	3	1	4	4	1	3	4	4	1	4	0	3																										
V15-19;00	3	2	3	3	2	4	4	4	4	1	0	4	4	2	4	3	4	0	4	4	4	3	3	4	1	3	1	2	0	3																											

VRAAG	33												36												39												34			
	Temperamenteel	Jaloesie	Besluitnemingsrol	Dreigemente	Geen verantwoordelikheid	Autokratiese rol	Onsekerheid	Drankgebruik	Dwelmgebruik	Nie probleme oplos	Ander	Vraag 33	Skuldgevoelens	Drank	Dwelms	Vrees vir oortreders	Slaap	Lae selfbeeld	Geen vriende	Anti-sosiaal	Ander	Vraag 36	Emosioneel	Intimidasie	Manipulerings	Blamerings	Manlike voorregte	Isolering	Ekonomies	Dreigemente	Fisies	Vraag 39	Geweld ontvang	Geweld gee aan ander	Nie een nie	Vraag 34				
M1-13;00	3	3	1	1	3	1	1	4	3	3	0	2	1	2	1	1	1	2	2	3	0	2	3	2	1	2	1	2	1	1	0	1	2	0	0	0	1			
M2-15;00	1	1	4	4	1	1	1	4	1	1	0	2	4	4	1	1	3	1	1	1	0	2	4	1	4	4	4	1	1	1	0	2	0	0	1	0				
M3-16;00	3	3	4	3	4	1	4	3	1	3	0	3	2	1	1	4	2	3	1	1	0	2	3	3	2	4	4	3	1	3	4	3	0	0	1	0				
M4-16;00	4	3	4	1	1	1	4	1	4	1	0	2	1	1	4	4	1	4	1	4	0	3	4	4	4	4	1	1	4	3	1	0	0	1						
M5-17;00	4	3	4	4	3	3	2	4	2	3	0	3	3	3	1	4	2	3	2	2	0	3	4	4	4	3	3	4	3	4	3	3	0	0	1	0				
M6-17;00	4	3	4	1	1	3	1	1	3	1	3	0	2	1	1	1	1	1	1	1	0	1	4	4	4	1	1	3	3	1	1	1	2	2	1	0	0	1		
M7-17;00	1	1	3	1	1	1	1	4	1	1	0	2	3	1	1	1	1	1	1	1	4	0	2	2	3	2	1	2	1	1	1	4	2	1	0	0	1			
V8-14;00	4	4	3	4	4	4	4	4	4	1	2	0	3	3	1	1	4	3	3	3	0	3	4	3	3	3	4	3	4	4	4	0	3	2	0	0	1			
V9-15;00	1	4	4	4	4	2	2	3	4	2	4	0	3	4	1	1	2	1	1	4	4	0	2	4	4	4	4	4	1	4	0	3	0	0	1	0				
V10-16;00	3	3	2	3	3	2	3	2	1	4	0	3	3	1	1	3	4	3	2	3	0	3	4	4	4	1	4	1	1	1	4	2	2	1	0	0	1			
V11-16;00	4	4	4	1	4	3	3	1	1	4	0	3	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	3	3	1	4	4	1	1	1	2	2	1	0	0	1				
V12-17;00	4	4	4	4	3	4	2	1	1	2	0	3	1	1	1	4	3	1	4	2	0	2	4	4	4	4	4	3	1	4	3	3	0	0	1	0				
V13-17;00	4	4	4	4	4	4	4	4	1	4	0	4	4	4	1	4	1	4	3	1	0	3	4	4	4	4	4	4	4	4	3	4	0	0	1	0				
V14-17;00	3	1	4	4	4	1	3	4	4	1	4	0	3	4	1	1	1	1	1	1	0	1	4	4	4	4	4	3	3	3	4	4	0	0	1	0				
V15-19;00	4	4	4	3	3	4	1	3	1	2	0	3	1	4	1	1	1	2	2	4	0	2	2	3	3	4	3	3	4	2	2	3	0	0	1	0				

	Vraag 7 (die persoon wat ander mishandel)								Vraag 11 (die persoon/persone wat mishandel word)									
	Ma	Pa	Broer	Suster	Tannie	Oom	Oupa	Ouma		Ma	Pa	Broer	Suster	Tannie	Oom	Oupa	Ouma	Die toetsling
M1-13;00	0	1	0	0	0	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0	0
M2-15;00	0	0	1	0	0	0	0	0		1	1	0	0	0	0	0	0	0
M3-16;00	1	1	0	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	1
M4-16;00	0	1	0	0	0	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0	0
M5-17;00	0	1	0	0	0	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0	0
M6-17;00	0	1	0	0	0	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0	0
M7-17;00	1	1	0	0	0	0	0	0		1	1	0	0	0	0	0	0	0
V8-14;00	0	1	0	0	0	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0	0
V9-15;00	0	1	0	0	0	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0	0
V10-16;00	0	1	0	0	0	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0	0
V11-16;00	1	1	0	0	0	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0	0
V12-17;00	1	0	0	0	0	0	0	0		0	0	1	1	0	0	0	0	1
V13-17;00	0	1	0	0	0	0	0	0		1	0	1	1	0	0	0	0	1
V14-17;00	0	1	0	0	0	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0	0
V15-19;00	1	0	0	0	0	0	0	0		0	1	0	1	0	0	0	0	1

**BYLAAG C
NAVORSINGSRESULTATE:
STATISTIESE DATA**

Vraag	1	2	3	4	6	8	9	10	15	16	18	19	20	22	23	24	26	28	31	32
Seuns																				
Baie positief	43%	29%	71%	0%	57%	14%	0%	57%	86%	57%	29%	71%	0%	57%	86%	100%	29%	14%	57%	14%
Min Positief	43%	14%	29%	0%	0%	0%	0%	0%	14%	14%	29%	29%	14%	14%	0%	0%	0%	0%	0%	14%
Min Negatief	14%	43%	0%	57%	14%	0%	14%	14%	0%	0%	29%	0%	43%	29%	14%	0%	0%	57%	29%	43%
Sterk Negatief	0%	14%	0%	43%	29%	86%	86%	29%	0%	29%	14%	0%	43%	0%	0%	0%	71%	29%	14%	29%
Dogters																				
Baie positief	38%	0%	75%	13%	63%	0%	13%	25%	63%	38%	75%	75%	0%	13%	50%	63%	13%	13%	25%	0%
Min Positief	38%	13%	13%	25%	0%	13%	13%	38%	38%	25%	0%	0%	-0%	38%	13%	38%	25%	0%	13%	13%
Min Negatief	13%	75%	13%	13%	25%	0%	13%	0%	0%	38%	25%	13%	50%	25%	38%	0%	13%	63%	25%	50%
Sterk Negatief	13%	13%	0%	50%	13%	88%	63%	38%	0%	0%	0%	13%	50%	25%	0%	0%	50%	25%	38%	38%
Dogters en Seuns																				
Baie positief	40%	13%	73%	7%	60%	7%	7%	40%	73%	47%	53%	73%	0%	33%	67%	80%	20%	13%	40%	7%
Min Positief	40%	13%	20%	13%	0%	7%	7%	20%	27%	20%	13%	13%	7%	27%	7%	20%	13%	0%	7%	13%
Min Negatief	13%	60%	7%	33%	20%	0%	13%	7%	0%	20%	27%	7%	47%	27%	27%	0%	7%	60%	27%	47%
Sterk Negatief	7%	13%	0%	47%	20%	87%	73%	33%	0%	13%	7%	7%	47%	13%	0%	0%	60%	27%	27%	33%
Vraag	35	37	38	42	5	12	13	14	17	21	25	29	30	33	36	39	34			
Seuns																				
Baie positief	0%	43%	14%	86%	0%	0%	14%	0%	14%	14%	0%	0%	0%	0%	14%	14%	100%			
Min Positief	14%	29%	14%	14%	29%	14%	43%	14%	57%	29%	0%	0%	17%	71%	57%	43%	0%			
Min Negatief	0%	29%	14%	0%	29%	86%	43%	43%	29%	43%	71%	29%	17%	29%	29%	43%	0%			
Sterk Negatief	86%	0%	57%	0%	43%	0%	0%	43%	0%	14%	29%	71%	67%	0%	0%	0%	0%			
Dogters																				
Baie positief	38%	75%	38%	88%	0%	0%	0%	13%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	25%	0%	100%		
Min Positief	25%	0%	38%	0%	25%	13%	38%	50%	88%	75%	13%	0%	0%	0%	38%	25%	0%			
Min Negatief	0%	25%	0%	0%	0%	63%	63%	13%	13%	25%	63%	0%	0%	88%	38%	50%	0%			
Sterk Negatief	38%	0%	25%	13%	75%	25%	0%	25%	0%	0%	25%	100%	100%	13%	0%	25%	0%			
Dogters en Seuns																				
Baie positief	20%	60%	27%	87%	0%	0%	7%	7%	7%	7%	0%	0%	0%	0%	20%	7%	100%			
Min Positief	20%	13%	27%	7%	27%	13%	40%	33%	73%	53%	7%	0%	7%	33%	47%	33%	0%			
Min Negatief	0%	27%	7%	0%	13%	73%	53%	27%	20%	33%	67%	13%	7%	60%	33%	47%	0%			
Sterk Negatief	60%	0%	40%	7%	60%	13%	0%	33%	0%	7%	27%	87%	86%	7%	0%	13%	0%			

	5		12				13				14				17				21				
	Drank	Dwelms	Kwaad	Bang	Hartseer	Hartkloppings	Ander vertrou	Kwaad vir self	Teleurgesteld in ouers	Kant kies	Toenadering	Vra raad	Verantwoordelikheid neem	Vrees	Woedend	Aggressief	Huil	Moeg	Baklei	Wegloop	Skuldgevoelens	Gefrusteerdheid	Skuldgevoelens
Seuns																							
Baie positief	0%	0%	0%	29%	0%	0%	29%	71%	14%	29%	0%	0%	0%	71%	71%	86%	29%	29%	71%	14%	14%	57%	0%
Min Positief	0%	0%	0%	0%	0%	14%	29%	14%	0%	43%	29%	14%	14%	0%	14%	0%	0%	14%	14%	71%	14%	29%	29%
Min Negatief	29%	43%	57%	0%	29%	29%	29%	14%	0%	0%	14%	0%	43%	0%	14%	14%	14%	14%	0%	0%	14%	0%	14%
Sterk Negatief	71%	57%	43%	71%	71%	57%	14%	0%	86%	29%	57%	86%	43%	29%	0%	0%	57%	43%	14%	14%	57%	14%	57%
Dogters																							
Baie positief	13%	0%	0%	0%	13%	0%	13%	75%	0%	25%	38%	38%	13%	38%	75%	63%	0%	25%	88%	63%	0%	88%	13%
Min Positief	13%	0%	25%	13%	13%	13%	13%	13%	0%	50%	13%	25%	38%	25%	13%	13%	0%	50%	13%	25%	25%	13%	25%
Min Negatief	0%	0%	25%	25%	13%	13%	75%	13%	25%	13%	13%	0%	13%	38%	13%	0%	88%	0%	0%	13%	13%	0%	13%
Sterk Negatief	75%	100%	50%	63%	63%	75%	0%	0%	75%	13%	38%	38%	38%	0%	0%	25%	13%	25%	0%	0%	63%	0%	50%
Seuns en Dogters																							
Baie positief	7%	0%	0%	13%	7%	0%	20%	73%	7%	27%	20%	20%	7%	53%	73%	73%	13%	27%	80%	40%	7%	73%	7%
Min Positief	7%	0%	13%	7%	7%	13%	20%	13%	0%	47%	20%	20%	27%	13%	13%	7%	0%	33%	13%	47%	20%	20%	27%
Min Negatief	13%	20%	40%	13%	20%	20%	53%	13%	13%	7%	13%	0%	27%	20%	13%	7%	53%	7%	0%	7%	13%	0%	13%
Sterk Negatief	73%	80%	47%	67%	67%	67%	7%	0%	80%	20%	47%	60%	40%	13%	0%	13%	33%	33%	7%	7%	60%	7%	53%

	25			29			30			33															
	Maagpyn	Kopseer	Naarheid	Onskekerheid	Gewelddadigheid	Fisiële geweld	Vloek	Pynig diere	Bly kalm	Kamer	Hulpverlening - slagger	Hulpverlening - onttreeder	Polisie	Bure	Temperamenteel	Jaloesie	Besluitnemingsrol	Dreigemente	Geen verantwoordelikheid	Autokratiese rol	Onskekerheid	Drankgebruik	Dwelmgebruik	Nie probleme oplos	
Seuns																									
Baie positief	0%	14%	0%	57%	0%	0%	0%	0%	57%	29%	29%	0%	14%	14%	29%	29%	14%	57%	43%	86%	57%	14%	57%	43%	
Min Positief	0%	29%	0%	14%	29%	0%	14%	0%	14%	29%	29%	14%	14%	14%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	14%	0%	14%	0%	
Min Negatief	29%	43%	29%	14%	0%	57%	29%	0%	14%	0%	0%	14%	14%	0%	29%	71%	14%	14%	43%	14%	0%	29%	14%	57%	
Sterk Negatief	71%	14%	71%	14%	71%	43%	57%	100%	14%	43%	43%	71%	57%	71%	43%	0%	71%	29%	14%	0%	29%	57%	14%	0%	
Dogters																									
Baie positief	13%	13%	0%	38%	0%	0%	0%	0%	63%	38%	13%	0%	0%	0%	13%	13%	0%	13%	13%	0%	13%	25%	88%	0%	
Min Positief	25%	25%	13%	25%	0%	0%	0%	0%	0%	25%	25%	13%	13%	0%	0%	0%	0%	13%	0%	13%	25%	13%	13%	13%	38%
Min Negatief	13%	38%	25%	38%	0%	0%	13%	0%	25%	13%	25%	0%	38%	25%	25%	13%	13%	25%	38%	25%	38%	13%	0%	0%	0%
Sterk Negatief	50%	25%	63%	0%	100%	100%	88%	100%	13%	25%	38%	88%	50%	75%	63%	75%	75%	63%	38%	50%	38%	50%	0%	63%	
Seuns en Dogters																									
Baie positief	7%	13%	0%	47%	0%	0%	0%	0%	60%	33%	20%	0%	7%	7%	20%	20%	7%	33%	27%	40%	33%	20%	73%	20%	
Min Positief	13%	27%	7%	20%	13%	0%	7%	0%	7%	27%	27%	13%	13%	7%	0%	0%	7%	0%	7%	13%	13%	7%	13%	20%	
Min Negatief	20%	40%	27%	27%	0%	27%	20%	0%	20%	7%	13%	7%	27%	13%	27%	40%	13%	20%	40%	20%	20%	20%	7%	27%	
Sterk Negatief	60%	20%	67%	7%	87%	73%	73%	100%	13%	33%	40%	80%	53%	73%	53%	40%	73%	47%	27%	27%	33%	53%	7%	33%	

	36										39										34			
	Skuldgevoelens	Drank	Dwelmis	Vrees vir oortreder	Slaap	Lae selfbeeld	Geen vriende	Anti-sosiaal	Emosioneel	Intimidasie	Manipulering	Blamering	Manlike voorregte	Isolering	Ekonomies	Dreigemente	Fisies	Geweld ontvang	Geweld gee aan ander	Nie een nie				
Seuns																								
Baie positief	43%	57%	86%	57%	57%	43%	71%	43%	0%	14%	43%	29%	14%	43%	86%	71%	0%	0%	0%	0%				
Min Positief	14%	14%	0%	0%	29%	14%	29%	14%	14%	14%	29%	14%	14%	14%	0%	0%	20%	0%	0%	0%				
Min Negatief	29%	14%	0%	0%	14%	29%	0%	14%	29%	29%	14%	29%	14%	29%	0%	29%	20%	0%	0%	0%				
Sterk Negatief	14%	14%	14%	43%	0%	14%	0%	29%	57%	43%	14%	29%	57%	14%	14%	0%	60%	0%	0%	0%				
Dogters																								
Baie positief	38%	75%	100%	38%	63%	50%	25%	38%	0%	0%	25%	0%	13%	25%	50%	13%	0%	0%	0%	0%				
Min Positief	0%	0%	0%	13%	0%	13%	25%	13%	13%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	13%	50%	0%	0%	0%				
Min Negatief	25%	0%	0%	13%	25%	25%	25%	25%	13%	38%	25%	13%	25%	50%	13%	13%	33%	0%	0%	0%				
Sterk Negatief	38%	25%	0%	38%	13%	13%	25%	25%	75%	63%	50%	88%	63%	25%	38%	63%	17%	0%	0%	0%				
Seuns en Dogters																								
Baie positief	40%	67%	93%	47%	60%	47%	47%	40%	0%	7%	33%	13%	13%	33%	67%	40%	0%	0%	0%	0%				
Min Positief	7%	7%	0%	7%	13%	13%	27%	13%	13%	7%	13%	7%	7%	7%	0%	7%	36%	0%	0%	0%				
Min Negatief	27%	7%	0%	7%	20%	27%	13%	20%	20%	33%	20%	20%	20%	40%	7%	20%	27%	0%	0%	0%				
Sterk Negatief	27%	20%	7%	40%	7%	13%	13%	27%	67%	53%	33%	60%	60%	20%	27%	33%	36%	0%	0%	0%				

	Vraag 7 (die persoon wat ander mishandel)								Vraag 11 (die persoon/persone wat mishandel word)								
	Ma	Pa	Broer	Suster	Tannie	Oom	Oupa	Ouma	Ma	Pa	Broer	Suster	Tannie	Oom	Oupa	Ouma	Die toetsling
M1-13;00	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
M2-15;00	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
M3-16;00	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
M4-16;00	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
M5-17;00	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
M6-17;00	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
M7-17;00	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
V8-14;00	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
V9-15;00	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
V10-16;00	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
V11-16;00	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
V12-17;00	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1
V13-17;00	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1
V14-17;00	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
V15-19;00	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1
Totaal	28%	67%	6%	0%	0%	0%	0%	0%	50%	13%	8%	13%	0%	0%	0%	0%	17%